

BEOGRADSKA BERZA
BELGRADE STOCK EXCHANGE

04/2 br. 6512-1/18

PRAVILA POSLOVANJA

Beogradske berze a.d. Beograd

01/1 br. 6839/18

**OBJAVA
IZMENA I DOPUNA
PRAVILA POSLOVANJA BEOGRADSKE BERZE A.D. BEOGRAD**

Pravila poslovanja Beogradske berze a.d. Beograd (broj: 04/2-3242/12, sa izmenama i dopunama broj: 04/2-1521/13 i 04/2-1148/14 i 04/2-12143-1/15, u daljem tekstu: Pravila Berze), izmenjena su i dopunjena Odlukom Berze (broj: 04/2 br. 6512/18, od 8. oktobra 2018. godine), a u vezi sa kojom Odlukom je Komisija za hartije od vrednosti donela Delimično rešenje (broj: 2/2-105-4011/4-18, od 26.10.2018. godine, u daljem tekstu: Delimično rešenje) o davanju prethodne saglasnosti na izmene i dopune Pravila poslovanja organizatora tržišta. U skladu sa Delimičnim rešenjem, Odlukom Berze (01/1 br. 6879/18) utvrđeni su prečišćeni tekstovi Odluke o izmenama i dopunama Pravila poslovanja Beogradske berze a.d. Beograd (04/2 br. 6512/18) i Pravila poslovanja Beogradske berze a.d. Beograd (04/2 br. 6512-1/18), sa inkorporiranim odredbama na koje je Komisija za hartije od vrednosti dala saglasnost Delimičnim rešenjem .

Prečišćen tekst Odluke o izmenama i dopunama Pravila poslovanja Beogradske berze a.d. Beograd (04/2 br. 6512/18) sa prečišćenim tekstom Pravila poslovanja (04/2 br. 6512-1/18), saglasno Delimičnom rešenju Komisija za hartije od vrednosti (broj: 2/2-105-4011/4-18, od 26.10.2018. godine)

OBJAVLJENA JE NA INTERNET STRANICI BERZE, dana 31.10.2018.godine, te

STUPA NA SNAGU
protekom roka od 8 (osam) dana od dana objavljivanja na internet stranici Berze:
- 9. NOVEMBRA 2018. godine -

BEOGRADSKA BERZA
Siniša Kmeta, direktor

oktobar 2018.

Sadržaj:

I OPŠTE ODREDBE	3
II POSLOVI BERZE	5
III ČLANSTVO NA BERZI	5
1. Sticanje članstva na Berzi	5
2. Broker člana Berze	7
3. Prestanak statusa člana Berze	8
4. Privremena suspenzija člana Berze	10
5. Prestanak statusa ovlašćenog brokera (prestanak dozvole za trgovanje)	10
6. Privremena suspenzija brokera člana Berze	10
7. Oduzimanje dozvole za trgovanje	10
8. Načela etičkog kodeksa	10
9. Međusobna prava i obaveze Berze i člana berze/brokera člana	11
10. Market Mejkeri	13
11. Način rešavanja međusobnih sporova Berze i članova Berze i sporova među članovima Berze	13
IV NADZOR NAD POSLOVANJEM ČLANOVA BERZE	13
V TRŽIŠTA BERZE	14
VI UKLJUČENJE HARTIJA OD VREDNOSTI	14
1. Regulisano tržište	14
2. Open Market	14
3. Obaveze izdavaoca čije su hartije od vrednosti uključene na Open Market	16
4. MTP Belex	17
VII TRGOVINA NA BERZI	17
1. Nalozi za trgovanje	18
2. Trgovanje	19
3. Metod preovlađujuće cene	20
4. Kontinuirano trgovanje	21
5. Blok trgovanje	22
6. Trgovanje izvedenim finansijskim instrumentima	23
7. Transakcije	23
8. Prijavljivanje transakcija zaključenih na OTC-u	24
9. Privremena obustava trgovanja hartijama od vrednosti na Open Market	24
10. Prestanak privremene obustave trgovanja hartijama od vrednosti na Open Market i nastavak trgovanja na Open Market, odnosno MTP Belex	25
11. Privremena obustava trgovanja hartijama od vrednosti na MTP Belex	26
12. Prestanak privremene obustave trgovanja i isključenje sa Open Market, odnosno MTP Belex	26
13. Isključenje sa Open Market, odnosno MTP Belex	26
14. Pravni lekovi	27
VIII NADZOR I KONTROLA	27
1. Mere i postupci za otkrivanje i sprečavanje zloupotreba na tržištu	28
2. Indikatori procene pri utvrđivanju sumnje na manipulacije na tržištu	28
3. Postupak nadzora i kontrole nad članom Berze	28
4. Nadzor nad izdavaocem hartija od vrednosti uključenih na Open Market i mere u nadzoru	30
IX NAČIN ORGANIZOVANJA I FUNKCIONISANJA BelexFIX	31
1. Uslovi za pristup i korišćenje BELEXFIX	31
2. Uslovi za pristup i korišćenje BelexFIX putem BelexFIXAPI modula	34
X IZVEŠTAVANJE I EDUKACIJA	35
1. Edukacija	36
XI REŠAVANJE SUKOBA INTERESA	36
XII UPRAVLJANJE RIZICIMA, LIČNE TRANSAKCIJE I SPREČAVANJE ZLOUPOTREBE POVERLJIVIH ILI INSAJD INFORMACIJA	37
XIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	37

Na osnovu člana 116. Zakona o tržištu kapitala ("Sl. glasnik RS", br. 31/2011, 112/2015 i 108/2016, u daljem tekstu: Zakon), člana 49. stav 2. tačka 13. Statuta Beogradske berze a.d. Beograd (broj: 04/1-954-1/16, u daljem tekstu: Statut), Upravni odbor Beogradske berze a.d. Beograd je na VII/18 sednici, dana 8.10.2018. godine, doneo Odluku (04/2 br. 6512/18) kojom su izmenjena i dopunjena Pravila poslovanja Beogradske berze a.d. Beograd (broj: 04/2-3242/12, sa izmenama i dopunama broj: 04/2-1521/13, 04/2-1148/14 i 04/2-12143-1/15, u daljem tekstu: Pravila Berze), a u vezi sa kojom Odlukom je Komisija za hartije od vrednosti donela Delimično rešenje (broj: 2/2-105-4011/4-18, od 26.10.2018. godine) o davanju prethodne saglasnosti na izmene i dopune Pravila poslovanja organizatora tržišta. Izmene i dopune Pravila poslovanja Beogradske berze a.d. Beograd utvrđene Odlukom (04/2 br. 6512/18) na koje je Komisija za hartije od vrednosti dala prethodnu saglasnost Delimičnim rešenjem (broj: 2/2-105-4011/4-18, od 26.10.2018. godine), inkorporirane su u sledeći prečišćeni tekst:

PRAVILA POSLOVANJA Beogradske berze a.d. Beograd - prečišćen tekst -

I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

BEOGRADSKA BERZA A.D. BEOGRAD (u daljem tekstu: Berza) ovim Pravilima poslovanja (u daljem tekstu: Pravila) uređuje sledeća pitanja:

- 1) poslovi koje Berza obavlja, uključujući i uslove i način obavljanja poslova;
- 2) uslovi za sticanje i prestanak statusa člana Berze i dozvole za trgovinu, uključujući i prava i obaveze po osnovu članstva na Berzi;
- 3) uključenje finansijskih instrumenata kojima se u skladu sa Zakonom može trgovati na regulisanom tržištu i multilateralnoj trgovačkoj platformi, koje organizuje i upravlja Berza, uključujući i uslove za prelazak sa jednog na drugo tržište, privremenu obustavu i isključenje iz trgovanja;
- 4) uslovi i način trgovanja;
- 5) postupak obelodanjivanja informacija o trgovanju na Berzi;
- 6) način obavljanja nadzora nad trgovanjem, uključujući i pravila i postupke za otkrivanje i sprečavanje zloupotreba na tržištu;
- 7) druga pitanja od značaja za rad Berze.

Za sve što odredbama ovih Pravila nije na poseban način regulisano za druge finansijske instrumente, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na hartije od vrednosti.

Za sve što odredbama ovih Pravila nije na poseban način regulisano za multilateralnu trgovačku platformu kojom upravlja Berza (u daljem tekstu: MTP Belex), shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na segment regulisanog tržište koje nije listing.

Član 2.

Pojedini izrazi, upotrebljeni u Pravilima i ostalim opštim aktima Berze u odgovarajućem padežu i broju imaju sledeće značenje:

- BelexFIX	- jedinstveni informacioni sistem Berze – elektronski sistem (platforma) za daljinsko trgovanje Berze - zasnovan na komunikaciji sa njegovim korisnicima putem FIX protokola, kome ovlašćeni broker pristupa putem individualnog korisničkog imena i lozinke korišćenjem sertifikata dodeljenog članu Berze od strane Berze;	- BelexFIXAPI MODUL	- programski modul Berze kojim se omogućava direktno elektronsko povezivanje BelexFIX i korisničke aplikacije člana Berze (koju je Berza sertifikovala u delu FIXAPI funkcionalnosti), radi korišćenja FIXAPI servisa Berze, pod uslovima utvrđenim ovim Pravilima;
- BROKER ČLANA BERZE	- fizičko lice koje je pored uslova utvrđenih Zakonom i podzakonskim aktima, ispunilo i uslove utvrđene ovim Pravilima za izdavanje dozvole za trgovanje i koje je član Berze ovlastio da u njegovo ime i za njegov račun učestvuje u zaključivanju poslova na Berzi, te kome je Berza rešenjem izdala dozvolu za trgovinu;	- BERZANSKI SASTANAK	- vreme u kome se organizuje trgovanje hartijama od vrednosti, te tokom koga je saglasno ovim Pravilima moguće ispostavljati naloge za trgovanje u BelexFIX i zaključivati transakcije;
- CENOVNI INKREMENT	- najmanje dozvoljena promena cene u odnosu na poslednju postignutu cenu za svaku vrstu hartija od vrednosti;	- BLOK TRGOVANJE	- predstavlja blok transakciju čiji je predmet hartija od vrednosti kojom se trguje na regulisanom tržištu ili MTP Belex, a koja je zaključena tokom berzanskog sastanka van metoda preovlađujuće cene ili metoda kontinuiranog trgovanja, u bilateralnom odnosu jednog kupca i jednog prodavca, prema uslovima propisanim ovim Pravilima;
- ČLAN BERZE	- pravno lice – investiciono društvo (brokersko dilersko društvo ili ovlašćena banka), koje je pored		

	uslova utvrđenih Zakonom i podzakonskim aktima za obavljanje delatnosti investicionog društva, ispunilo uslove utvrđene ovim Pravilima, te kome je Berza rešenjem dodelia status člana Berze;	- KLIJENTSKA RADNA STANICA	- radna stanica člana Berze koji ispunjava tehničke uslove propisane ovim Pravilima, u poslovnim prostorijama člana Berze, na kome je instalirana klijentska aplikacija za pristup i korišćenje BelexFIX pod uslovima i na način utvrđen ovim Pravilima;
- ELEKTRONSKA KNJIGA NALOGA	- elektronska baza podataka formirana od naloga za trgovanje članova Berze ispostavljenih u BelexFIX, sa upisanim dodeljenim statusom naloga za trgovanje u skladu sa ovim Pravilima;	- KOMISIJA ZA LISTING	- Komisija Berze koja obavlja poslove koji se odnose na uključenje hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata na listinge regulisanog tržišta, kao i druge poslove utvrđene Pravilnikom o listingu i ovim Pravilima;
- GLAVNI SAJT ČLANA BERZE	- informacioni sistem člana Berze za obavljanje poslova trgovanja na Berzi, preko koga član Berze vrši komunikacione, mrežne i procesne funkcije neophodne za pristup i korišćenje BelexFIX;	- KORISNIČKA APLIKACIJA	- softver člana Berze (kojim član Berza obavlja sve svoje osnovne funkcije - back office), koji omogućava elektronsko povezivanje njegove FIXAPI funkcionalnosti (koju je Berza sertifikovala), sa BelexFIX putem BelexFIXAPI modula;
- INDIKATIVNA CENA	- preovlađujuća cena, utvrđena na prethodnom berzanskom sastanku – kod metode preovlađujuće cene, odnosno cena na zatvaranju, utvrđena na prethodnom berzanskom sastanku – kod metode kontinuiranog trgovanja. Za prvo trgovanje hartijom od vrednosti, indikativna cena se utvrđuje u skladu sa ovim Pravilima;	- KOTIRANA CENA	- cena hartije od vrednosti sadržana u nalogu za trgovanje;
- INSAJDERSKE INFORMACIJE	- informacije o tačno određenim činjenicama koje nisu javno objavljene, odnose se direktno ili indirektno na jednog ili više izdavalaca hartija od vrednosti ili na jednu ili više hartija od vrednosti, a koje bi, da su javno objavljene, verovatno imale značajan uticaj na cenu tih hartija od vrednosti ili na cenu izvedenih finansijskih instrumenata. Značajan uticaj postoji ako bi razumni ulagač verovatno uzeo u obzir takvu informaciju kao deo osnove za donošenje svojih investicionih odluka;	- MARKET MEJKER	- član Berze koji je ispunio Zakonom propisane uslove i koji je sa Berzom zaključio ugovor o market mejkingu kojim se obavezuje da na kontinuiranoj osnovi i za sopstveni račun, ispostavlja naloge kupovine i naloge prodaje za hartije od vrednosti na koje se ugovor odnosi, a pod uslovima iz ugovora u skladu sa ovim Pravilima;
- IZDAVALAC	- domaće ili strano pravno lice saglasno članu 2. tačka 38) Zakona koje je izdalo hartije od vrednosti ili druge finansijske instrumente, za koje se organizuje trgovanje na regulisanom tržištu ili MTP Belex;	- MODEL ZONE FLUKTUACIJE	- predstavlja skup primenjenih zona fluktuacija, a koji obavezno sadrži AZF, primenjenu samostalno ili u kombinaciji sa SZF i/ili DZF;
- IZVEDENI FINANSIJSKI INSTRUMENTI	- finansijski instrument čija vrednost zavisi od cene osnovnog finansijskog instrumenta (akcija, obveznica, strana valuta, određena vrsta robe, berzanski indeksi ili drugo) i čiji su elementi (vrsta, količina, kvalitet i druga svojstva) standardizovani;	- APSOLUTNA ZONA FLUKTUACIJE /AZF/	- predstavlja najveće dozvoljeno odstupanje cene od indikativne cene hartije od vrednosti, odnosno raspon cena van kojeg nije dozvoljeno zaključivanje transakcija na istom berzanskom sastanku;
- KLIJENTSKA APLIKACIJA	- softver za trgovanje Berze koji je instaliran na serverima i klijentskim radnim stanicama člana Berze i pomoćnim radnim stanicama Berze i ista je integralni deo BelexFIX;	- STATIČKA ZONA FLUKTUACIJE /SZF/	- predstavlja odstupanje cene od indikativne cene, a čije dostizanje aktivira vanredne faze trgovanja;
		- DINAMIČKA ZONA FLUKTUACIJE /DZF/	- predstavlja odstupanje cene u odnosu na prethodnu cenu hartije od vrednosti, a čije dostizanje aktivira skup faze unutar-dnevne aukcije;
		- NALOZI ZA TRGOVANJE	- nalozi koje u skladu sa ovim Pravilima ispostavljaju članovi Berze na berzanskim sastancima za trgovanje određenom hartijom od vrednosti. Nalog za trgovanje iz grupe posebnih naloga ne može se koristiti ako njegova upotreba nije izričito utvrđena odlukom

	Upravnog odbora Berze ili ovim Pravilima, te termin "nalog za trgovanje" u tekstu ovih Pravila ne uključuje nalog iz grupe posebnih naloga;
- OBRAČUNSKA VREDNOST AKCIJE	- vrednost akcije koja se utvrđuje tako što se ukupan kapital, odnosno gubitak iznad visine kapitala ukoliko postoji, deli ukupnim brojem akcija izdavaoca;
- POMOĆNA RADNA STANICA	- radna stanica sa instaliranom aplikacijom za trgovanje, koja se nalazi u prostoru Berze a koju članovi Berze mogu koristiti za samostalno unošenje naloga za trgovanje u BelexFIX, u slučajevima i na način utvrđen ovim Pravilima;
- REFERENTNA CENA	- cena utvrđena u visini cene poslednje transakcije na predmetnom berzanskom sastanku zaključene pre početka skupa faza unutar-dnevne (intraday) aukcije, odnosno cena koja je jednaka indikativnoj ceni ukoliko na predmetnom berzanskom sastanku nije bilo zaključenih transakcija;
- REZERVNI SAJT ČLANA BERZE	- informacioni sistem za obavljanje poslova trgovanja na Berzi koji preuzima funkciju glavnog sajta člana Berze u slučaju otkaza glavnog sajta člana Berze, koji član Berze može da ima uspostavljen, a i koncipiran je tako da može obavljati sve funkcije člana Berze u smislu odredbi ovih Pravila po kvalitetu i obimu kao i glavni sajt člana Berze;
- SERVER - REGISTROVANI KLIJENT CENTAR	- Server člana Berze koji ispunjava tehničke uslove propisane ovim Pravilima, na kome je instalirana klijentska aplikacija za pristup i korišćenje BelexFIX pod uslovima i na način utvrđen ovim Pravilima;
- ZAKLJUČNICA	- ugovor o kupoprodaji hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata, zaključen na Berzi, u elektronskoj formi.

II POSLOVI BERZE

Član 3.

Berza obavlja poslove organizatora tržišta u skladu sa Zakonom i upravlja, odnosno obavlja delatnost u vezi sa funkcionisanjem regulisanog tržišta i multilateralne trgovačke platforme (MTP).

Poslovi Berze na regulisanom tržištu su:

- 1) povezivanje ili olakšavanje povezivanja različitih interesa trećih lica za kupovinom i prodajom hartija od vrednosti na tržištu, a u skladu sa obavezujućim pravilima tržišta i na način koji dovodi do zaključenja ugovora u vezi sa hartijama od vrednosti uključenih u trgovanje;

- 2) čuvanje i obelodanjivanje informacija o tražnji, ponudi, kotaciji i tržišnim cenama hartija od vrednosti, kao i drugih informacija značajnih za trgovanje hartijama od vrednosti u skladu sa Zakonom i aktima Komisije za hartije od vrednosti (u daljem tekstu: podzakonska akta);
- 3) uspostavljanje i sprovođenje:
  - (1) uslova za članstvo na Berzi,
  - (2) uslova za uključanje hartija od vrednosti u trgovanje, privremenu obustavu i isključenje iz trgovanja,
  - (3) uslova za trgovanje hartijama od vrednosti,
  - (4) tržišnog nadzora nad trgovanjem hartijama od vrednosti u cilju sprečavanja i otkrivanja nepostupanja po Pravilima, Zakonu i podzakonskim aktima, naročito u delu odredbi koje regulišu zloupotrebe na tržištu,
  - (5) procedura za pokretanje disciplinskih postupaka protiv članova Berze i ovlašćenog brokera članova Berze koji se ponašaju suprotno odredbama opštih akata Berze, Zakona i podzakonskih akata;
- 4) obavljanje drugih poslova u vezi sa regulisanim tržištem u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima.

Na MTP Belex shodno se primenjuju odredbe stava 2. tačke 1), 2) i 3), podtačke (1) – (4) ovog člana.

Pored poslova iz stava 1. ovog člana, Berza obavlja i druge poslove u skladu sa zakonima, podzakonskim aktima, ovim Pravilima i drugim aktima Berze.

III ČLANSTVO NA BERZI

Član 4.

Poslove trgovine hartijama od vrednosti na Berzi obavljaju članovi Berze koji su taj status stekli pod uslovima i na način propisan ovim Pravilima.

Druga lica obavljaju poslove trgovine hartijama od vrednosti na Berzi samo posredstvom članova Berze.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, Republika Srbija, Narodna banka Srbije i Centralni registar, depo i kliring hartija od vrednosti (u daljem tekstu: Centralni registar), mogu da obavljaju poslove trgovine hartijama od vrednosti na Berzi, neposredno, bez posredovanja člana Berze, uz prethodno obezbeđenje uslova stručne i tehničke osposobljenosti propisanih ovim Pravilima za sticanje članstva na Berzi i u skladu sa ugovorom koji zakluče sa Berzom, ako drugačije nije regulisano ovim Pravilima.

Član 5.

Poslove propisane ovim Pravilima u vezi sa statusom člana Berze, obavlja Upravni odbor Berze, ako nije drugačije određeno ovim Pravilima.

Poslove propisane ovim Pravilima u vezi sa statusom ovlašćenog brokera, obavlja Direktor Berze, ako nije drugačije određeno ovim Pravilima.

1. Sticanje članstva na Berzi

Član 6.

Članovi Berze mogu biti investiciona društva (brokersko dilerska društva i ovlašćene banke) kojima je Komisija za hartije od vrednosti izdala dozvolu za obavljanje delatnosti investicionog društva i koja su stekla status člana Centralnog registra i člana Fonda za zaštitu investitora.

Članstvo na Berzi je dobrovoljno i stiče se na zahtev lica iz stava 1. ovog člana (u daljem tekstu: podnosilac zahteva za članstvo) uz prethodnu obezbeđenost ispunjenosti

uslova propisanih ovim Pravilima za sticanje članstva na Berzi i isto može prestati na zahtev člana Berze, izuzev u slučajevima utvrđenim ovim Pravilima kada isto prestaje nezavisno od volje člana Berze.

Član Berze ovlašćen je da obavlja poslove na Berzi za koje mu je, u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima, Komisija za hartije od vrednosti rešenjem iz stava 1. ovog člana izdala dozvolu, te trguje hartijama od vrednosti koje su uključene na Berzu.

Danom prijema u članstvo u smislu ovih Pravila, član Berze i njegovi ovlašćeni brokери, neopozivo prihvataju sve odredbe ovih Pravila i drugih akata Berze, kao i njihove izmene i dopune, sa obavezom poštovanja i sprovođenja istih.

Član 7.

Podnosilac zahteva za članstvo za sticanje statusa člana Berze, kao i tokom perioda članstva na Berzi, pored ispunjenosti zakonskih i podzakonskih uslova za obavljanje poslova investicionog društva, dužno je da neprekidno – u svakom trenutku ispunjava sledeće opšte uslove za članstvo na Berzi:

- 1) stručna osposobljenost za članstvo na Berzi:
  - (1) imenovanje najmanje dva zaposlena kod podnosioca zahteva koja su ovlašćena da u njegovo ime i za njegov račun zaključuju poslove na Berzi, te pristupaju i koriste BelexFIX u svojstvu ovlašćenog brokera u skladu sa ovim Pravilima i koja ispunjavaju uslove propisane ovim Pravilima za izdavanje dozvole za trgovanje brokeru člana Berze;
- 2) tehnička osposobljenost i organizovanost za članstvo na Berzi:
  - (1) obezbeđenje ispunjenosti minimalnih tehničkih i telekomunikacionih uslova za pristup i korišćenje BelexFIX utvrđenih odlukom Upravnog odbora Berze, a kojima se omogućava stalna i pouzdana komunikacija sa BelexFIX, te neposredno obezbeđuje kontinuitet poslovanja člana Berze i posredno kontinuitet poslovanja Berze i drugih članova Berze,
  - (2) obezbeđen smeštaj servera i klijentskih radnih stanica u obezbeđenim i adekvatnim prostorijama u svom poslovnom sedištu, ako drugačije nije regulisano ovim Pravilima, a dati prostor mora biti adekvatno klimatizovan, te obezbeđen adekvatnim uređajima za napajanje strujom, uključujući i rezervne sisteme za napajanje, te u kojim prostorijama nije dozvoljen pristup neovlašćenim licima člana Berze;
- 3) da akcionar koji poseduje većinsko (preko 50%) učešće u osnovnom kapitalu Podnosioca zahteva i članovi uprave Podnosioca zahteva nemaju, niti su imali to svojstvo kod člana Berze prema kome je Berza u periodu od 2 godine koji prethodi podnošenju zahteva izrekla meru suspenzije u trajanju od šest meseci ili isključenje iz članstva Berze zbog izrečene mere trajne zabrane obavljanja trgovine na Berzi,

U slučaju da Podnosilac zahteva za članstvo ima neizmirene finansijske obaveze prema Berzi iz ranijeg perioda, dužan je da iste izmiri do dana podnošenja zahteva za članstvo u smislu ovih Pravila u svemu u skladu sa fakturama i/ili izvršnim rešenjima nadležnih organa, uključujući i one finansijske obaveze koje su u međuvremenu zastarele.

Član 8.

Redovan postupak za prijem u članstvo Berze počinje na osnovu ispunjenog propisanog obrasca zahteva za prijem u članstvo Berze (u daljem tekstu: Zahtev za članstvo), koji se dostavlja Berzi.

Sadržinu i obrazac zahteva iz stava 1. ovog člana utvrđuje Direktor Berze.

Skraćeni postupak za prijem u članstvo Berze obuhvata postupak sticanja članstva Berze putem statusne promene člana Berze u skladu sa članom 22. ovih Pravila.

Član 9.

Brokersko dilersko društvo u svojstvu Podnosioca zahteva, uz zahtev za članstvo podnosi Berzi sledeću dokumentaciju:

- 1) Ugovor o osnivanju, odnosno odluku o osnivanju,
- 2) Statut,
- 3) Pravila poslovanja,
- 4) Pravilnik o tarifi,
- 5) izvod nadležnog registra o registraciji podnosioca zahteva,
- 6) dozvole nadležnih organa za obavljanje registrovane delatnosti i saglasnosti na akta iz tačaka 1.-3. ovog stava,
- 7) dokaz o članstvu u Centralnom registru,
- 8) dokaz o članstvu u Fondu za zaštitu investitora u skladu sa Zakonom,
- 9) izjavu o podacima o kvalifikovanom učešću na osnovu koga Podnosilac zahteva učestvuje u upravljanju ili ima učešće u kapitalu u drugom društvu u skladu sa Zakonom,
- 10) pet blanko menica na ime obezbeđenja izvršavanja finansijskih obaveza prema Berzi, sa meničnim ovlašćenjem za raspolaganje istim, te potvrdu Narodne banke Srbije o registraciji instrumenta obezbeđenja plaćanja (menice/ovlašćenja) u skladu sa zakonom i odlukama Narodne banke Srbije i kartonom deponovanih potpisa podnosioca zahteva koji je overila banka. Odlukom direktora Berze može se utvrditi i druga dokumentacija, kao i sadržina iste, koja se podnosi uz instrument obezbeđenja plaćanja u smislu ove tačke;
- 11) dokumentaciju, dokaze i neopozive izjave o ispunjenosti uslova za članstvo na Berzi propisanih ovim Pravilima,
- 12) neopozivu izjavu podnosioca zahteva o prihvatanju svih odredbi akata Berze, kao i njihove buduće izmene i dopune, sa obavezom poštovanja i sprovođenja istih,
- 13) neopozivu izjavu da neće preduzeti aktivnosti na prestanku svog članstva u Centralnom registru i Fondu za zaštitu investitora, te aktivnosti na brisanju iz registra investicionih društava Komisije za hartije od vrednosti pre okončanja postupka prestanka svog članstva na Berzi u skladu sa odredbama ovih Pravila,
- 14) neopozivu izjavu podnosioca zahteva da će svoja akta i uslove poslovanja uskladiti sa aktima Berze, najkasnije u roku od mesec dana od dana sticanja statusa člana Berze, te da će data akta i uslove poslovanja stalno prilagođavati izmenama i dopunama akata Berze u roku koji Berza svojim aktom odredi,
- 15) imenovanje lica za obavljanje poslova na Berzi i dokumentaciju utvrđenu ovim Pravilima iz koje se može sagledati da ta lica ispunjavaju uslove koje je Berza propisala za dobijanje dozvole za trgovanje brokeru člana Berze,
- 16) saglasnost da se pisana komunikacija sa Berzom obavlja elektronskim putem, preko naznačene službene e-mail adrese u zahtevu za članstvo, ako je saglasan, odnosno e-mail adrese koju je podnosilac zahteva registrovao u nadležnom registru privrednih društava,
- 17) (16) dokaz o uplaćenju naknadi za obradu zahteva za članstvo u iznosu utvrđenom Pravilnikom o tarifi Berze (u daljem tekstu: Tarifnik Berze).

Izjave iz stava 1. ovog člana moraju biti sastavljene na srpskom jeziku i overene u skladu sa propisima kojima se uređuje overa potpisa.

Uz zahtev za članstvo podnosi se i Ugovor o članstvu na Berzi (čiju formu i sadržinu utvrđuje Direktor Berze), potpisan i overen od strane podnosioca zahteva.

Odredbe stava 1. ovog člana shodno se primenjuju na ovlašćenu banku kao Podnosioca zahteva, kao i na društvo koje putem statusne promene člana Berze u skladu sa ovim Pravilima preuzima članstvo na Berzi.

Berza radi sagledavanja svih uslova za sticanje statusa člana Berze može tražiti i dodatne dokaze i dokumentaciju.

U slučaju da uz Zahtev nije dostavljena kompletna i potpuna dokumentacija u smislu ovog člana, Berza može podnosiocu zahteva za članstvo ostaviti primeren rok za dostavljanje Berzi kompletne i potpune dokumentacije.

U slučaju da podnosilac zahteva ni u naknado ostavljenom roku ne dostavi kompletnu dokumentaciju, Berza će predmetni zahtev dostaviti Upravnom odboru na razmatranje, sa predlogom da se isti odbaci.

Danom prijema zahteva za članstvo smatra se dan prijema zahteva sa kompletnom i potpunom dokumentacijom u smislu odredbi ovog člana, odnosno dan protoka roka utvrđen u skladu sa stavom 6. ovog člana.

Član 10.

Berza u roku od 30 dana od dana prijema Zahteva za članstvo, donosi rešenje o datom zahtevu kojim se isti:

- 1) usvaja, te podnosilac zahteva stiče status člana Berze u slučaju kada se utvrdi da su ispunjeni uslovi za sticanje članstva na Berzi propisani ovim Pravilima;
- 2) odbija, u slučaju kada utvrdi da nisu ispunjeni uslovi za članstvo na Berzi propisani ovim Pravilima;
- 3) odbacuje, kao neuredan, u slučaju kada zahtev nije izrađen u smislu odredbi člana 8. i 9. ovih Pravila.

Rešenje iz stava 1. ovog člana, dostavlja se podnosiocu zahteva i Komisiji za hartije od vrednosti i ono je konačno, a protiv njega se može pokrenuti upravni spor u skladu sa Zakonom.

U slučaju iz stava 1. tačke 2) i 3) ovog člana, novi zahtev za članstvo može se podneti Berzi najranije po proteku roka od šest meseci od dana donošenja rešenja Berze.

Član 11.

Podnosilac zahteva je dužan da u roku od 15 dana od dana prijema rešenja o usvajanju zahteva za članstvo, na račun Berze izvrši uplatu članarine i ostalih naknada utvrđenih Tarifnikom Berze za članstvo na Berzi.

Rešenje iz stava 1. ovog člana primenjuje se danom izmirenja obaveze iz stava 1. ovog člana, objavljuje se na internet stranici Berze, a Berza sa svoje strane potpisuje ugovor dostavljen uz zahtev za članstvo, sa kojim danom se taj ugovor smatra zaključenim.

U slučaju neispunjenja obaveza iz stava 1. ovog člana, Upravni odbor Berze može podnosiocu zahteva utvrditi naknadni primeren rok za ispunjenje date obaveze, koji ne može biti duži od mesec dana. U slučaju da po proteku utvrđenog roka, podnosilac zahteva ne izvrši obavezu iz stava 1. ovog člana, Upravni odbor poništava rešenje o sticanju statusa člana Berze.

Na rešenje iz stava 3. ovog člana, shodno se primenjuju odredbe člana 10. ovih Pravila.

Član 12.

Berza je ovlašćena da aktivira menice člana Berze, ukoliko član Berze o roku dospelosti ne ispunjava, ili neuredno ispunjava dospele finansijske i druge obaveze koje iz zaključenih transakcija ili odredaba Pravila, drugih opštih akata Berze, ili Tarifnika Berze za njega proizlaze prema Berzi.

Ukoliko Berza iskoristi menicu člana Berze, ili ukoliko postoje razlozi opravdane potrebe za zamenom iste zbog formalno-pravnih nedostataka i/ili nepravilnosti utvrđenih u postupku kontrole menice, oštećenja i sl., Član Berze je dužan da Berzi dostavi nove menice i nova menična ovlašćenja, u nedostajućem broju do pet blanko menica, a najkasnije u roku od 8 dana od dana kada ga Berza pozove da to učini.

Član 13.

Član Berze obavezan je da neprekidno – u svakom trenutku, ispunjava uslove iz člana 7. ovih Pravila.

U slučaju kada član Berze prestane da ispunjava jedan od uslova iz člana 7. ovih Pravila, Berza o istom odmah obaveštava člana Berze sa pozivom da u najkraćem roku obezbedi ispunjenost datog uslova, te u slučaju kada isti ne postupi po pozivu Berze u ostavljenom roku, Berza upućuje predlog Upravnom odboru. Upravni odbor Berze po predlogu iz ovog stava može članu Berze utvrditi rok, ne duži od dva meseca, u kom roku je član Berze dužan da obezbedi ispunjenost datog uslova. U slučaju da po proteku utvrđenog roka član Berze i dalje ne ispunjava uslov iz člana 7. ovih Pravila, Upravni odbor donosi rešenje o prestanku statusa člana Berze.

Član 14.

Direktor Berze punovažno menja ili dopunjuje rešenje Upravnog odbora Berze o sticanju statusa člana Berze u slučaju kada je član Berze izvršio promenu svog poslovnog imena, promene u obimu poslova registrovane delatnosti i/ili registrovane poslovne jedinice člana Berze, a u svemu u skladu sa rešenjem Komisije za hartije od vrednosti o davanju saglasnosti na opšta akta člana Berze zbog izvršene date promene.

2. Broker člana Berze

Član 15.

Broker člana Berze je fizičko lice koje je član Berze ovlastio da u njegovo ime i za njegov račun učestvuje u zaključivanju poslova na Berzi i kome je Berza rešenjem izdala dozvolu za trgovanje na osnovu podnetog zahteva člana Berze, u pisanoj formi.

Broker člana Berze može biti samo lice koje, pored prethodne obezbeđenosti uslova propisanih Zakonom i podzakonskim aktima za obavljanje poslova brokera, ispunjava i sledeće uslove:

- 1) upisan je u registar Komisije za hartije od vrednosti o licima kojima je izdata dozvola za obavljanje poslova brokera,
- 2) upisan je u evidenciju Berze o licima koja su se uspešno obučila za rad na BelexFIX,
- 3) zaposlen je kod člana Berze na neodređeno vreme (nakon isteka probnog rada ukoliko je isti ugovoren), sa punim radnim vremenom i raspoređeno na radnom mestu broker, odnosno diler,
- 4) nije u evidenciji Berze o licima prema kojima je u periodu od dve godine koji prethodi podnošenju zahteva iz stava 1. ovog člana, u disciplinskom postupku pravnosnažno izrečena mera utvrđena ovim Pravilima, odnosno da se prema njemu u trenutku podnošenja zahteva ne vodi disciplinski postupak u smislu odredbi ovih Pravila.

Izuzetno od stava 2. tačke 3) ovog člana, broker člana Berze može biti i lice:

- 1) sa kojim je ugovoren radni odnos na određeno vreme radi zamene privremeno odsutnog ovlašćenog brokera, saglasno članu 37. ovih Pravila,
- 2) koje obavlja poslove jednog od direktora kod člana Berze, saglasno podzakonskom aktu i ukoliko to nije u suprotnosti sa zakonom.

Član 16.

Uz zahtev za izdavanje dozvole za trgovinu, član Berze podnosi sledeću dokumentaciju i dokaze:

- 1) potvrdu Komisije za hartije od vrednosti da je lice upisano u registar lica kojima je izdata dozvola za obavljanje poslova brokera,
- 2) potvrdu prijave lica na obavezno socijalno osiguranje u nadležnom centralnom registru i izjavu člana Berze da je lice zaposleno na neodređeno vreme (sa kojim nije ugovoren probni rad, odnosno ugovoreni probni rad mu je istekao), sa punim radnim vremenom kod člana Berze i da je raspoređen na radnom mestu „broker“, odnosno „diler“.
- 3) izjavu člana Berze da lice ispunjava Zakonom i podzakonskim aktima propisane uslove za obavljanje poslova brokera,
- 4) odluku kojom član Berze imenuje brokera da u njegovo ime i za njegov račun obavlja poslove na Berzi, pristupa i koristi BelexFIX, sa neopozivom izjavom da sve obaveze koje imenovani broker preuzima na Berzi prihvata kao svoje,
- 5) izjavu člana Berze da se instrumenti obezbeđenja plaćanja člana Berze predati Berzi, mogu koristiti kao sredstvo obezbeđenja za izvršavanje obaveza po poslovima koje je njegov broker zaključio na Berzi,
- 6) dokaz o uplati naknade za obradu zahteva za izdavanje dozvole za trgovinu u iznosu utvrđenom Tarifnikom Berze,
- 7) drugu dokumentaciju i dokaze u skladu sa ovim Pravilima.

Izuzetno od stava 1. tačke 2) ovog člana, a u slučaju iz:

- 1) člana 15. stav 2. tačka 3) i člana 37. stav 2. ovih Pravila, podnosi se izjava da je sa licem zasnovan radni odnos na određeno vreme sa navedenim razlogom i očekivanim trajanjem privremenog odsutva ovlašćenog brokera. U slučaju da saglasno radno-pravnim propisima ugovoreni radni odnos sa tim licem na određeno vreme postane radni odnos na neodređeno vreme sa punim radnim vremenom, član Berze je dužan da Berzi, odmah bez odlaganja dostavi izjavu iz stava 1. tačke 2) ovog člana;
- 2) člana 15. stav 2. tačka 3) ovih Pravila, podnosi se:
  - (1) odluka člana Berze kojom se jedan od njegovih direktora određuje da obavlja poslove radnog mesta „broker“ odnosno „diler“ (sa opisom tih poslova i radnih zadataka);
  - (2) dokaz da je odluka iz podtačke 1. ove tačke dostavljena Komisiji za hartije od vrednosti;
  - (3) izjava zakonskog zastupnika člana Berze, data pod punom materijalnom i krivičnom odgovornošću, da odluka iz podtačke 1. ove tačke, nije u suprotnosti sa zakonom.

Po dostavljanju Berzi zahteva iz člana 15. stav 1. ovih Pravila, a u slučaju da se lice za koje se zahteva izdavanje dozvole za trgovinu ne nalazi u evidenciji Berze iz člana 18. ovih Pravila, isto je dužno da u terminu koji odredi Berza uspešno obezbedi ispunjenost uslova iz člana 15. stav 2. tačka 2) ovih Pravila.

Član 17.

Danom prijema Zahteva za izdavanje dozvole za trgovinu smatra se dan prijema zahteva sa kompletnom i potpuno dokumentacijom u smislu člana 16. i stava 3.

ovog člana, a Berza po podnetom zahtevu odluku donosi u roku od 30 dana od dana njegovog prijema.

Pri odlučivanju o izdavanju dozvole za trgovinu, Berza može uzeti u obzir:

- 1) broj izdatih dozvola za trgovinu u okviru istog investicionog društva u prethodnih godinu dana,
- 2) broj izdatih dozvola za trgovinu koje su tom licu izdate po osnovu ovlašćenja članova Berze u prethodnih godinu dana,
- 3) broj investicionih društava u kojima je to lice bilo u radnom odnosu u prethodnih godinu dana.

Berza može tražiti dodatne dokaze i dokumentaciju, radi sagledavanja ispunjenosti uslova za izdavanje dozvole za trgovinu i/ili uzroka nastanka razloga iz stava 2. ovog člana.

Određbe ovih Pravila koje se odnose na odlučivanje po zahtevu za članstvo na Berzi, shodno se primenjuju na odlučivanje po podnetom zahtevu za izdavanje dozvole za trgovinu na Berzi.

U rešenju o izdavanju dozvole za trgovinu prenetu sa brokeru člana Berze ovlašćenja člana Berze da u njegovo ime vrši poslove na Berzi u skladu sa ovim Pravilima i drugim aktima Berze.

Član Berze je dužan da odmah pismeno obavesti Berzu o svakoj promeni prava i odgovornosti koje je dao svom ovlašćenom brokeru, a naročito o činjenici da je ovlašćeni broker podlegao primeni pravnih posledica osude u skladu sa Zakonom ili je istom oduzeta dozvola za obavljanje poslova brokera, kao i o promeni činjenica na osnovu kojih je tom licu izdata dozvola za trgovinu.

Član 18.

Berza vodi posebnu evidenciju o licima kojima je izdala dozvolu za trgovinu, uključujući i podatke da su se isti uspešno obučili za rad na BelexFIX. Lice je uspešno obučeno za rad na BelexFIX ako je, nakon obuke za rad na BelexFIX, tačno odgovorilo na više od 50% ukupnog broja pitanja testa Berze o načinu pristupa i obavljanja poslova člana Berze na Berzi putem BelexFIX.

Berza podatke da je lice obučeno za rad na BelexFIX briše iz evidencije iz stava 1. ovog člana ako su izvršene značajne i/ili konceptijske izmene ovih Pravila i/ili funkcionalnosti BelexFIX.

Berza na zahtev člana Berze, izdaje potvrdu o upisanosti lica (imenovanog zahtevom) u evidenciju koju Berza vodi u smislu odredbi ovog člana. Datu potvrdu Berza izdaje i na lični zahtev lica iz stava 1. ovog člana.

Berza može izdati potvrdu o podacima evidencije iz stava 1. ovog člana i na zahtev organa i lica koja takve podatke zahtevaju u skladu sa svojim ovlašćenjima u postupcima javnih nabavki, u postupcima koje vodi nadležni organ za unutrašnje poslove, postupcima koji se vode pred nadležnim sudom, istražnim ili krivičnim postupcima i u drugim slučajevima u kojima Berza proceni da je postupanje po zahtevu za dostavljanje takvih podataka celishodno ili opravdano.

3. Prestanak statusa člana Berze

Član 19.

Članstvo na Berzi može prestati iz sledećih razloga:

- 1) na pisani i obrazloženi zahtev člana Berze, pod uslovima utvrđenim ovim Pravilima (u daljem tekstu: dobrovoljni prestanak članstva),
- 2) ako članu Berze nadležni organ oduzme dozvolu za rad,

- 3) ako se član Berze ne pridržava odredaba Statuta, Pravila poslovanja i ostalih akata Berze,
- 4) ako svojim ponašanjem, delovanjem i istupima ruši ugled Berze i ostalih članova Berze,
- 5) ako član Berze u utvrđenom roku ne usaglasi svoja akta i uslove poslovanja sa aktima Berze,
- 6) ako ne priloži instrument obezbeđenja plaćanja utvrđen aktima Berze, te potvrdu Narodne banke Srbije iz člana 9. tačke 11) i člana 12. stav 3.ovih Pravila,
- 7) prestankom nekog od uslova na osnovu kojih je stekao članstvo na Berzi u skladu sa odredbama ovih Pravila,
- 8) ako član Berze i pored dostavljene opomene, u roku utvrđenom opomenom, a koji ne može biti kraći od osam dana od dana prijema opomene, ne izvrši finansijske obaveze prema Berzi,
- 9) ako je prema članu Berze izrečena mera trajne zabrane trgovine na Berzi.

Status člana Berze može prestati i u slučaju ako je prema oceni Upravnog odbora, član Berze u zahtevu i/ili dokumentaciji uz zahtev za sticanje statusa člana Berze, odnosno ovlašćenog brokera izostavio da navede bitne činjenice ili je dao netačne podatke.

Član 20.

Status člana Berze ne može prestati članu Berze pre isteka trajanja naloga za trgovanje koje je ispostavio u BelexFIX, a koje nije povukao u skladu sa odredbama ovih Pravila.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, a u slučaju iz člana 19. stav 1. tačka 2) ovih Pravila, status člana Berze prestaje prvog narednog dana od dana prijema konačnog rešenja nadležnog organa o oduzimanju dozvole za rad članu Berze, ako nije drugačije regulisano datim rešenjem, a Berza njegove naloge za trgovanje ispostavljene u BelexFIX odmah povlači.

Član 21.

U slučaju podnošenja zahteva za dobrovoljni prestanak članstva, član Berze – podnosilac zahteva dužan je da uz dati zahtev dostavi Berzi odluku nadležnog organa člana Berze o podnošenju zahteva za prestanak statusa člana Berze, obrazloženu razlozima zbog kojih zahteva prestanak članstva na Berzi.

Po prijemu zahteva i odluke iz stava 1. ovog člana, Berza odmah suspenduje pravo člana Berze i njegovih ovlašćenih brokera da koriste BelexFIX za ispostavljanje naloga za trgovanje, ako drugačije nije određeno ovim Pravilima.

Član Berze primljene naloge klijenata za povlačenje naloga za trgovanje ispostavljene u BelexFIX, dužan je da dostavi berzanskom kontroloru odmah po prijemu istih, a najkasnije do početka prvog narednog berzanskog sastanka, radi njihovog povlačenja iz BelexFIX.

O podnetom zahtevu za dobrovoljni prestanak članstva u smislu odredbi ovog člana, Berza donosi rešenje po isteku trajanja ili povlačenja poslednjeg ispostavljenog naloga za trgovanje člana Berze u BelexFIX.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju na prestanak članstva iz drugih razloga utvrđenih članom 19. stav 1. ovih Pravila, ako drugačije nije regulisano ovim Pravilima.

Član 22.

Izuzetno od člana 21. ovih Pravila, u slučaju podnošenja zahteva za dobrovoljni prestanak članstva zbog statusne promene usled koje član Berze – podnosilac zahteva prestaje da postoji (u daljem tekstu: član Berze – društvo koje prestaje da postoji) a njegova prava i obaveze preuzima drugi član Berze (u daljem tekstu: član Berze – sticalac), uz zahtev za dobrovoljni prestanak članstva, koji

potisuju i overavaju oba člana Berze, član Berze – društvo koje prestaje da postoji dužan je da Berzi dostavi:

- 1) odluku o statusnoj promeni;
- 2) dokument o dinamici sprovođenja aktivnosti date statusne promene sa opredeljenim datumom sa kojim član Berze – sticalac preuzima sva prava i obaveze člana Berze – društva koje prestaje da postoji.

Po prijemu zahteva iz stava 1. ovog člana, Berza članu Berze – društvu koje prestaje da postoji ne suspenduje pravo pristupa BelexFIX u smislu odredbi člana 21.

Status člana Berze – društva koje prestaje da postoji, prestaje prvog narednog dana od dana upisa statusne promene u nadležni registar privrednih subjekata.

Član Berze – sticalac sa danom prestanka statusa člana Berze – društva koje prestaje da postoji, preuzima sva prava i obaveze člana Berze – društva koje prestaje da postoji nastale po osnovu članstva na Berzi, te obavljanja poslova na Berzi, kao i prava i obaveze člana Berze – društva koje prestaje da postoji nastale po osnovu ugovora zaključenih sa Berzom.

Član Berze – sticalac dužan je da odmah, bez odlaganja, dostavi Berzi izvod nadležnog registra privrednih društava o datumu upisa statusne promene u nadležnom registru privrednih subjekata u smislu odredbi ovog člana.

Član 23.

Rešenje o prestanku statusa člana Berze donosi Upravni odbor Berze i konačno je danom donošenja.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, rešenje o prestanku statusa člana Berze donosi direktor Berze u slučaju dobrovoljnog prestanka članstva:

- 1) po okončanju postupka iz člana 20. ovih Pravila i pod uslovom da je član Berze (podnosilac zahteva za dobrovoljni prestanak članstva) izvršio sve svoje obaveze prema Berzi proistekle po osnovu članstva na Berzi;
- 2) po okončanju aktivnosti statusne promene člana Berze iz člana 22. stav 1. tačka 1) ovih Pravila.

Rešenje o prestanku statusa člana Berze obavezno sadrži:

- 1) razlog prestanka statusa člana Berze;
- 2) datum prestanka statusa člana Berze, a do kog datuma je član Berze dužan da izvrši sve svoje finansijske obaveze prema Berzi, kao i druge obaveze utvrđene aktima Berze i datim Rešenjem;
- 3) odredbu o postupanju sa nalozima za trgovanje ispostavljenim u BelexFIX od strane člana Berze kome status člana Berze prestaje iz razloga utvrđenih članom 19. stav 1. tačke 2)-9) ovih Pravila, a shodnom primenom člana 20. ovih Pravila.

Protiv rešenja direktora Berze iz stava 2. ovog člana, može se izjaviti žalba Upravnom odboru u roku od osam dana od dana prijema datog rešenja, a žalba odlaže izvršenje rešenja. Rešenje Upravnog odbora o odbijanju žalbe ili preinačenju rešenja direktora Berze je konačno danom donošenja.

Rešenje Direktora Berze iz stava 2. ovog člana konačno je danom isteka roka određenog za žalbu ako žalba nije izjavljena, ili danom odricanja od žalbe ako se član Berze odrekao prava na žalbu, ili danom povlačenja žalbe, ako je žalba izjavljena.

Berza rešenje o prestanku statusa člana Berze upućuje članu Berze i po njegovoj konačnosti objavljuje ga na svojoj internet stranici i o tome obaveštava Komisiju za hartije od vrednosti na način iz člana 10. ovih Pravila.

U slučaju prestanka statusa člana Berze, novi zahtev za sticanje članstva na Berzi, može se podneti Berzi najranije po proteku roka od tri meseca od dana prestanka statusa člana Berze.

4. Privremena suspenzija člana Berze

Član 24.

Zbog osnovane sumnje da je član Berze izvršio neko od dela koja su Zakonom, podzakonskim aktima i ovim Pravilima zabranjena i zbog kojih se vodi postupak za utvrđivanje odgovornosti člana Berze zbog izvršenja datog dela, Upravni odbor može doneti odluku o privremenoj suspenziji člana Berze kojom je članu Berze privremeno suspendovano pravo da obavlja poslove na Berzi, u trajanju od najduže mesec dana.

Upravni odbor donosi odluku iz prethodnog stava po sopstvenoj inicijativi, ili na predlog nadležne komisije pred kojom se vodi postupak iz stava 1. ovog člana.

Privremena suspenzija člana Berze utvrđena u smislu stava 1. ovog člana:

- 1) prestaje danom konačnosti rešenja nadležne komisije, odnosno (drugostepene) Odluke Upravnog odbora koja je doneta u datom postupku kojim je suspendovani član Berze oslobođen odgovornosti ili mu je u datom postupku izrečena mera u skladu sa ovim Pravilima,
- 2) nastavlja se do isteka vremena trajanja mere suspenzije izrečene mu konačnim rešenjem nadležne komisije, odnosno (drugostepenom) odlukom Upravnog odbora u datom postupku, a u vreme trajanja suspenzije određeno konačnim aktom u ovom postupku uračunava se vreme u kome je član Berze bio privremeno suspendovan u smislu stava 1. ovog člana.

U slučaju privremene suspenzije u smislu odredbi ovog člana, na postupanje sa naložima za trgovanje člana Berze, shodno se primenjuju odredbe člana 21. stav 3. ovih Pravila, ako drugačije nije regulisano odlukom Upravnog odbora iz stava 1. ovog člana, odnosno rešenjem iz stava 3. ovog člana.

5. Prestanak statusa ovlašćenog brokera (prestanak dozvole za trgovanje)

Član 25.

Dozvola za trgovanje prestaje iz sledećih razloga:

- 1) opozivom datog ovlašćenja brokeru za obavljanje poslova na Berzi,
- 2) prestankom nekog od uslova na osnovu kojih je dozvola izdata,
- 3) ukoliko članu Berze koji ga je ovlastio za obavljanje poslova na Berzi, prestane status člana Berze.

Rešenje o prestanku dozvole za trgovanje donosi Direktor Berze i protiv ovog rešenja može se izjaviti žalba Upravnom odboru u roku od osam dana od dana prijema datog rešenja, a žalba na rešenje ne odlaže izvršenje rešenja.

6. Privremena suspenzija brokera člana Berze

Član 26.

Zbog osnovane sumnje da je broker člana Berze izvršio neko od dela koja su Zakonom, podzakonskim aktima i ovim Pravilima zabranjena i zbog kojih se može voditi ili se vodi postupak za utvrđivanje odgovornosti brokera člana Berze zbog izvršenja datog dela, Upravni odbor može doneti odluku o privremenoj suspenziji brokera člana

Berze, kojom je brokeru člana Berze privremeno suspendovano pravo da obavlja poslove ovlašćenog brokera u smislu odredbi ovih Pravila.

Upravni odbor donosi odluku iz stava 1. ovog člana, po sopstvenoj inicijativi ili na predlog nadležne komisije pred kojom se vodi postupak iz stava 1. ovog člana.

Privremena suspenzija brokera člana Berze utvrđena u smislu stava 1. ovog člana:

- 1) prestaje danom konačnosti rešenja nadležne komisije, odnosno (drugostepene) Odluke Upravnog odbora koja je doneta u datom postupku kojim je suspendovani broker člana Berze oslobođen odgovornosti ili mu je u datom postupku izrečena mera u skladu sa ovim Pravilima,
- 2) nastavlja se do isteka vremena trajanja mere suspenzije izrečene mu konačnim rešenjem nadležne komisije, odnosno (drugostepenom) odlukom Upravnog odbora u datom postupku, a u vreme trajanja suspenzije određeno konačnim aktom u ovom postupku uračunava se vreme u kome je broker člana Berze bio privremeno suspendovan u smislu stava 1. ovog člana.

Izuzetno, u slučaju saznanja da je broker člana Berze prestao da ispunjava neki od uslova propisanih ovim Pravilima za izdavanje dozvole za trgovanje, ili o nastupanju slučaja iz člana 37. stav 1. ovih Pravila, Berza po hitnom postupku donosi odluku o privremenoj suspenziji brokera člana Berze.

Odluku iz stava 4. ovog člana donosi direktor Berze, a privremena suspenzija brokera člana Berze traje do uvrđivanja potpunog činjeničnog stanja na osnovu dokaza i dokumentacije, te javno objavljenih podataka o brokeru člana Berze, odnosno do povratka brokera člana Berze sa dužeg odsustva u smislu člana 37. ovih Pravila.

7. Oduzimanje dozvole za trgovanje

Član 27.

Berza oduzima dozvolu za trgovanje ako je:

- 1) prema brokeru člana Berze izrečena mera trajne zabrane trgovanja na Berzi, kao i u slučaju
- 2) ako broker člana Berze svojim ponašanjem, delovanjem i istupima ruši ugled Berze i ostalih članova Berze.

Rešenje o oduzimanju dozvole za trgovanje donosi Upravni odbor.

Berza objavljuje rešenje iz stava 2. ovog člana na svojoj internet stranici.

U slučaju iz stava 1. tačke 2) ovog člana, licu kome je Berza oduzela dozvolu za trgovanje ne može se izdati dozvola za trgovanje pre proteka roka od godinu dana od dana donošenja rešenja Upravnog odbora.

8. Načela etičkog kodeksa

Član 28.

Radi obezbeđivanja pravičnog i efikasnog funkcionisanja tržišta hartija od vrednosti, članovi Berze u svom poslovanju dužni su da se pridržavaju zakonom i podzakonskim aktima propisanih pravila sigurnog i dobrog poslovanja i poštuju načela etičkog kodeksa:

1. Načelo zakonitosti

Članovi Berze su dužni da svoje poslovanje organizuju i obavljaju uz poštovanje svih zakonskih i podzakonskih

propisa i akata Berze. Ovo načelo obuhvata i zabranu obavljanja poslova kojima se zloupotrebljavaju povlašćene informacije;

2. Načelo dužne pažnje

U svom radu sa klijentima članovi Berze dužni su da posluju sa dužnom pažnjom i pravilima profesije. Ovo načelo naročito obuhvata poslovanje sa klijentima na bazi pune informisanosti o samom klijentu, kao i pružanje klijentu svih informacija neophodnih za donošenje investicione odluke na bazi pune informisanosti, uz sagledavanje i poštovanje nivoa informisanosti i znanja klijenata;

3. Načelo pouzdanosti, poštenja i fer odnosa

Članovi Berze dužni su da svoje poslovanje obavljaju uz obezbeđenje odgovarajućeg stepena pouzdanosti i integriteta i da kontakte sa javnošću, klijentima, zaposlenima i drugim članovima Berze obavljaju na način koji obezbeđuje pošteno i fer poslovanje. Ovo načelo naročito obuhvata poštovanje prioriteta klijentovih interesa, zaštitu imovine klijenta, pružanje kompletnih i blagovremenih informacija kao i obaveštavanje klijenta o svim realnim i mogućim konfliktima interesa kako bi se obezbedilo fer i objektivno poslovanje sa klijentima. Član Berze je dužan da izbegava sukobe interesa sa klijentom a ukoliko to nije moguće da obezbedi pravedan odnos prema klijentu;

4. Načelo profesionalizma

Svoje poslovanje članovi Berze dužni su da obavljaju na profesionalan način koji stvara pozitivnu sliku o njegovoj firmi i profesiji, kao i da održavaju i unapređuju svoje profesionalno znanje. Ovo načelo obuhvata naročito pravila poslovanja koja se odnose na poslovanje sa naložima klijenta, poslovanje sa naložima člana Berze i njegovih zaposlenih i povezanih lica, kao i kontinuiranu edukaciju učesnika u poslovanju;

5. Načelo poverljivosti

Članovi Berze su dužni da obezbede poverljivost podataka o klijentu u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima i drugim aktima Berze i članova Berze;

6. Načelo zabrane nelojalne konkurencije

Članovi Berze ne smeju koristiti nekorektnne oblike konkurentske utakmice, pod kojima se podrazumeva: damping, neetičko pribavljanje informacija o konkurentima i posebno širenje neistinitih informacija o njima. Članovi Berze ne smeju koristiti nekorektnne i protivne dobrim poslovnim običajima oblike saradnje na tržištu, a naročito: dogovor o cenama, podeli tržišta, bojkotu klijenata, ograničavanje pružanja usluga ili bilo koji oblik tajnog sporazuma radi sticanja povlašćene tržišne pozicije.

9. Međusobna prava i obaveze Berze i člana berze/brokera člana

Član 29.

Svi članovi Berze su ravnopravni u ostvarivanju svojih prava i obaveza.

Član 30.

Član Berze ima pravo:

- 1) da na berzanskim sastancima preko svog ovlašćenog brokera trguje na Berzi;

- 2) da koristi slobodni berzanski prostor i raspoloživu berzansku opremu u skladu sa aktima Berze;
- 3) da koristi BelexFIX u skladu sa ovim Pravilima i aktima Berze;
- 4) na jednak pristup svim informacijama relevantnim za trgovinu na Berzi;
- 5) druga prava utvrđena ovim Pravilima i drugim aktima Berze.

Član 31.

Član Berze je dužan:

- 1) da se pridržava svih zakonskih i podzakonskih akata, akata Berze i ugovora koje je zaključio sa Berzom,
- 2) da se pridržava načela etičkog kodeksa propisanog ovim Pravilima,
- 3) da profesionalno, savesno i u skladu sa dobrim poslovnim običajima i poslovnim moralom obavlja poslove na Berzi,
- 4) da odmah bez odlaganja, pismeno obaveštava Berzu o svakoj promeni svojih ovlašćenja, prava, obaveza i odgovornosti u pravnom prometu, a naročito o promenama koje se odnose na uslove na osnovu kojih je stekao članstvo na Berzi, kao i promenama podataka iz zahteva za prijem u članstvo Berze i zahteva za dobijanje dozvole za trgovanje, uključujući i dokumentacije dostavljene uz date zahteve,
- 5) da plaća članarinu, proviziju od zaključenih poslova trgovine hartijama od vrednosti na Berzi i druge naknade utvrđene Pavilnikom o tarifi Berze,
- 6) da izvršava obaveze po poslovima zaključenim na Berzi, uključujući i omogućavanje saldiranje zaključenih transakcija u skladu sa važećim propisima,
- 7) druge obaveze utvrđene ovim Pravilima i drugim aktima Berze.

Član 32.

Član Berze je dužan da svoj poslovni prostor obeleži na način koji kod klijenata ne stvara zabunu sa kojim društvom radi, a data obaveza se shodno primenjuje i u slučaju kada član Berze u skladu sa Zakonom zaključi ugovor sa drugim investicionim društvom.

O ugovoru koji je član Berze u skladu sa Zakonom zaključio sa drugim društvom, Član Berze je dužan da odmah, bez odlaganja obavesti Berzu. Član Berze u svemu odgovara za ispravnost naloga za trgovanje koje je ispostavio u BelexFIX, uključujući i za naloge za trgovanje koji su mu prosleđeni od strane drugog investicionog društva u skladu sa ugovorom iz stava 2. ovog člana.

Odredba stava 1. shodno se primenjuje i u ukoliko se poslovne prostorije člana Berze nalaze u okviru istog poslovnog prostora sa drugim društvima ili licima, one se mogu odvojiti pregradnim zidovima, s tim što se na ulazu mora istaći ime firme.

Član Berze je dužan da utvrdi i na javnom mestu i svojoj internet stranici istakne svoje radno vreme sa klijentima, a o svakoj promeni radnog vremena sa klijentima, član Berze je dužan da prethodno, bez odlaganja obavesti Berzu.

Član 33.

Član Berze ne sme, na štetu interesa i ugleda Berze i bilo kog člana Berze, davati savete, preporuke, izdavati i distribuirati pisane materijale, kao ni upotrebljavati medije.

Član Berze može na svojim poslovnim pismima ili internet stranici navesti činjenicu da je član Berze i uz prethodno pribavljenu pisanu saglasnost Berze koristiti znak Berze, na način da time treća lica ne dovede u zabludu da obavljaju poslove sa Berzom.

Član 34.

Član Berze je dužan naročito:

- 1) da ne zloupotrebljava informacije koje nisu dostupne svim učesnicima na Berzi;
- 2) da prispeli nalog klijenta ispostavi na trgovanje u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima i ovim Pravilima;
- 3) da ne učestvuje u veštačkom uspostavljanju cena hartija od vrednosti;
- 4) da dostavlja Berzi podatke o poslovima zaključenim van Berze, radi evidentiranja u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima i ovim Pravilima;
- 5) da redovno i blagovremeno dostavlja informacije i dokumenta koja se u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima i ovim Pravilima dostavljaju Berzi;
- 6) dostavlja informacije, podatke, izveštaje, dokumente i druge relevantne dokaze bitne za zaštitu integriteta tržišta hartija od vrednosti i interesa učesnika u trgovanju, što se naročito odnosi na dostavljanje istih u skladu sa zahtevima u postupku kontrole i nadzora koji sprovodi Berza u skladu sa ovim Pravilima;
- 7) da prijavi Berzi promenu povezanih lica, poslova iz delatnosti, kao i nameru za osnivanje drugog pravnog lica u kome stiče značajno učešće;
- 8) da odmah dostavi detaljan izveštaj Berzi u slučaju:
  - (1) promene načina poslovanja, solventnosti i likvidnosti, uključujući i mogućnost da postane, ili je već postao insolventan; sedišta ili poslovnih jedinica, visine akcionarskog kapitala, nastalih promena procenata koji su Zakonom propisani za sticanje kvalifikovanog učešća u kapitalu člana Berze; drugih podataka upisanih u nadležni registar privrednih subjekata; učešća u upravljanju drugog pravnog lica,
  - (2) pokretanja postupka od strane nadležnog državnog organa ili druge berze čiji je član, protiv člana Berze;
- 9) da se brine za ugled Berze pri javnom nastupanju, kao i u poslovanju na Berzi;
- 10) da vremena u svojoj lokalnoj računarskoj mreži uskladi sa vremenom BelexFIX.

Podaci, izveštaji, dokumentacija i dokazi koji se dostavljaju Berzi moraju biti potpuni, istiniti i tačni, te blagovremeno dostavljeni Berzi u svemu u roku i na način koji je odredila Berza.

Član 35.

Članovi Berze su dužni da svoje zaposlene koji obavljaju poslove vezane za trgovinu na Berzi i/ili pristupaju BelexFIX upoznaju sa odredbama zakonskih i podzakonskih akata, ovih Pravila i drugih akata kojima je regulisano trgovanje na Berzi.

Članovi Berze su dužni da obezbedi da se zaposleni člana Berze pridržavaju pravila poslovnog ponašanja propisanih podzakonskim aktima.

Član Berze, odnosno zaposleni člana Berze, dužan je da odmah prijavi Berzi ukoliko neki član Berze ili drugi učesnik na Berzi:

- 1) prekrši Zakon i/ili podzakonska akta i/ili ova Pravila;
- 2) ne poštuje načela etičkog kodeksa utvrđena ovim Pravilima;
- 3) ako je član Berze suspendovao svog brokera ili mu je suzio ovlašćenja, kao i o nastupanju okolnosti iz člana 37. ovih Pravila.

Zaposleni člana Berze dužan je da odmah, bez odlaganja obavesti svog poslodavca o postojanju slučajeva iz stava 3. ovog člana.

Član 36.

Prava i obaveze brokera člana Berze proističu iz prava člana Berze čiji je ovlašćeni broker.

Pored prava i obaveza iz stava 1. ovog člana, broker člana Berze ima naročito sledeće obaveze:

- 1) da svoje poslovanje sa klijentima i na Berzi obavlja u skladu sa pravilima sigurnog i dobrog poslovanja;
- 2) da u poslovanju na Berzi i pri javnom nastupanju, čuva ugled Berze;
- 3) da ne zloupotrebi korišćenje sertifikata dodeljenog u skladu sa ovim Pravilima, korisničko ime i lozinku kojima isključivo lično, pristupa i koristi BelexFIX i koje ne sme saopštavati niti na drugi način učiniti dostupnim drugim licima;
- 4) da upozorava Berzu o uočenim nepravilnostima u vezi sa BelexFIX (tehničke greške, odnosno nedostaci).

Član 37.

Član Berze dužan je da odmah, bez odlaganja obavesti Berzu o:

- 1) otkazu ugovora o radu koji su član Berze i ovlašćeni broker zaključili,
- 2) nastupanju slučaja zbog koga ovlašćeni broker člana Berze privremeno, duže od mesec dana, neće obavljati poslove kod člana Berze (bolovanje, odsustvo u skladu sa propisima kojima se uređuju radni odnosi, mirovanje radnog odnosa i sl).

U slučaju iz stava 1. tačke 2) ovog člana, Berza odmah po prijemu obaveštenja člana Berze suspenduje tom licu pristup BelexFIX do prijema obaveštenja o prestanku razloga zbog koga je ista nastupila, a saglasno propisima kojima se uređuju radni odnosi, radi zamene privremeno odsutnog ovlašćenog brokera koji je i dalje u radnom odnosu kod člana Berze na neodređeno vreme, član Berze može sa drugim licem zasnovati radni odnos na određeno vreme za obavljanje brokerskih ili dilerskih poslova, uz obezbeđenu ispunjenost ostalih uslova propisanih ovim Pravilima za izdavanje dozvole za trgovanje.

Kada je član Berze do nastupanja slučaja iz stava 1. ovog člana poslovao na Berzi uz obezbeđenje minimalnog uslova stručne osposobljenosti za članstvo na Berzi (dva ovlašćena brokera), član Berzi isti prestaje da ispunjava:

- 1) danom isteka otkaznog roka u slučaju iz stava 1. tačke 1) ovog člana, odnosno
- 2) danom početka privremenog odsustva iz stava 1. tačke 2) ovog člana.

U slučaju da član Berze prestane da ispunjava uslov stručne osposobljenosti za članstvo na Berzi u smislu stava 3. ovog člana, isti je dužan da u što krećam roku obezbedi ispunjenost datog uslova.

Postupanje člana Berze u skladu sa obavezom iz stava 4. ovog člana, Upravni odbor Berze će uzeti u obzir kod odlučivanja da li će članu Berze utvrditi primereni rok u smislu člana 13. ovih Pravila i u kom trajanju.

Član 38.

Članovi Berze dužni su da primaju i u svemu postupaju sa nalogima za trgovanje klijenata u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima, aktima člana Berze, ovim Pravilima i drugim aktima Berze.

Odredbe stava 1. ovog člana, naročito se odnose na način prijema naloga za trgovanje, elemente naloga za trgovanje, kao i način rukovanja primljenim nalogima klijenata.

Članovi Berze ispostavljaju naloge za trgovanje na Berzi u skladu sa ovlašćenjima sadržanim u rešenju o sticanju statusa člana Berze i rešenju o izdavanju dozvole za trgovanje njegovom ovlašćenom brokeru.

Član Berze dužan je da prilagodi vođenje dokumentacije i da standardizuje obrasce prema formi koju propiše Berza, kao i-da razvije interne procedure postupanja sa nalogima

za trgovanje klijenata u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima i svojim opšim aktima.

Član 39.

Član Berze u potpunosti je odgovoran za izvršenje svih obaveza proisteklih iz naloga za trgovanje i postupanje sa nalogima za trgovanje i odgovara za štetu koju prouzrokuje klijentu i/ili drugim učesnicima u trgovanju i organizovanju trgovanja svojim nepravilnim, neodgovornim ili nemarnim postupanjem sa klijentovim nalogom za trgovanje, odnosno protivno odredbama Zakona, podzakonskim aktima i svojim opštim aktima.

Član Berze dužan je da prilikom obavljanja poslova registrovane delatnosti i pružanja usluga klijentima, interese svojih klijenata staviti ispred sopstvenih interesa i posluje pravično, pošteno i profesionalno, u skladu sa najboljim interesima klijenata, poštujući odredbe i načela utvrđena Zakonom, podzakonskim aktima i ovim Pravilima.

Član Berze je dužan da svojim aktima reguliše redosled ispostavljanja naloga klijenata na Berzi i utvrdi redosled po kome, na istom trgovanju, ispostavlja naloge klijenata; naloge svojih brokera, zaposlenih i članova uprave, kao i članova njihove uže porodice; naloge brokera drugih brokersko dilerskih društava i ovlašćenih banaka; kao i da utvrdi način postupanja sa nalogima kada član Berze nastupa kao broker ili diler na istom trgovanju.

10. Market Mejkeri

Član 40.

U skladu sa ovim Pravilima, član Berze - market mejker je član Berze koji ispunjava Zakonom propisane uslove i koji je sa Berzom zaključio ugovor o market mejkingu kojim se obavezuje da na kontinuiranoj osnovi i za sopstveni račun, u toku ugovorom utvrđenog perioda u toku berzanskog sastanka istovremeno ispostavlja naloge kupovine i naloge prodaje za hartije od vrednosti na koje se ugovor odnosi, pod uslovima utvrđenim odlukom Direktora Berze.

Član 41.

Ugovorom iz člana 40. ovih Pravila, čiju sadržinu propisuje Direktor Berze, utvrđuju se:

- 1) bliža prava i obaveze market mejkera i način realizacije uslova odluke iz člana 40. ovih Pravila, pojedinačno za svaku hartiju od vrednosti;
- 2) datum prvog berzanskog sastanka sa kojim počinju obaveze iz ugovora iz stava 1. ovog člana.

O svakom zaključenom ugovoru iz stava 1. ovog člana, Berza će odmah po njegovom zaključenju pismeno obavestiti izdavaoca hartija od vrednosti na koje se ugovor odnosi. Informaciju o zaključenom ugovoru, Berza objavljuje na svojoj internet stranici.

Član 42.

Berza može zaključiti ugovor iz člana 40. ovih Pravila koji se odnosi na istu hartiju od vrednosti istovremeno sa više članova Berze.

Član 43.

Nijedan član Berze - market mejker ne može ispostavljeti naloge za trgovanje koji bi za rezultat imali transakciju u kojoj bi on istovremeno bio i kupac i prodavac.

Član 44.

Svaka promena odluke o uslovima za obavljanje poslova market mejkera mora da bude objavljena najmanje osam dana pre njenog stupanja na snagu.

Član 45.

Direktor Berze može suspendovati zaključeni ugovor, odnosno pojedine odredbe zaključenog ugovora o market mejkingu:

- 1) ukoliko član Berze sa kojim je takav ugovor zaključen:

- (1) to obrazloženo predlaže u slučaju nemogućnosti izvršenja obaveza iz ugovora;
- (2) ne izvršava, ili objektivno nije u mogućnosti da izvršava obaveze utvrđene ugovorom, ili
- (3) krši druge odredbe ovih Pravila ili drugih akata Berze;

- 2) ukoliko je to neophodno radi zaštite interesa i sigurnosti učesnika u trgovanju.

Suspenzija iz stava 1. tačke 1) podtačke (1) ovog člana može prestati samo u slučaju pisanog zahteva člana Berze čija su prava iz ugovora o market mejkingu suspendovana, uz koji je priloženo obrazloženje koje se tiče izvršenja obaveza iz navedenog ugovora.

Član 46.

Direktor Berze može da raskine ugovor o market mejkingu u sledećim slučajevima kada:

- a) član Berze vrši povredu ugovora o market mejkingu, ovih Pravila i drugih akata Berze ili
- b) je to neophodno zbog bezbednosti trgovanja ili zbog interesa ostalih učesnika u trgovanju.

Član 47.

U slučajevima iz članova 45. i 46. ovih Pravila, Berza će o preduzetim merama odmah pisano obavestiti izdavaoca hartija od vrednosti iz ugovora o market mejkingu, kao i člana Berze sa kojim je ugovor zaključen. Informaciju o preduzetim merama, Berza objavljuje na svojoj internet stranici.

11. Način rešavanja međusobnih sporova Berze i članova Berze i sporova među članovima Berze

Član 48.

Sve međusobne sporove Berza i član Berze pokušaću da reše mirnim putem, a ako to nije moguće za njihovo rešavanje nadležan je sud u Beogradu.

Član 49.

Odlukom Skupštine Berze može se obrazovati Arbitraža Berze radi sporazumnog rešavanja sporova, putem posredovanja, između članova Berze, a u vezi sa poslovima koje su zaključili na Berzi.

Aktima Berze bliže se uređuje sastav arbitraže i pravila arbitražnog postupka.

IV NADZOR NAD POSLOVANJEM ČLANOVA BERZE

Član 50.

Berza vrši poslove nadzora i kontrole nad trgovanjem na Berzi i poslovanjem članova Berze u vezi sa poslovima koje obavljaju na Berzi i preduzima mere iz svoje nadležnosti radi obezbeđenja organizovanog, nesmetanog, poštenog i efikasnog funkcionisanja regulisanog tržišta, odnosno MTP Belex. Upravni odbor Berze može doneti posebna uputstva za vršenje poslova nadzora i kontrole.

Član 51.

Poslove nadzora i kontrole u smislu člana 50. ovih Pravila, vrši berzanski kontrolor koji je zaposleni Berze sa dozvolom za pružanje investicionih usluga u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima i raspoređen je na radnom mestu za obavljanje poslova nadzora i kontrole iz člana 50. ovih Pravila (u daljem tekstu: berzanski kontrolor), kao i druga lica u skladu sa odredbama ovih Pravila.

Član 52.

Berzanski kontrolor mora da ispunjava sledeće uslove:

- da ima visoku ili višu stručnu spremu,
- da ima najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima sa hartijama od vrednosti,
- da ispunjava uslove koji su propisani ovim Pravilima za izdavanje dozvole za trgovanje.

Član 53.

U postupku nadzora i kontrole u smislu člana 50. ovih Pravila, po pisanom ovlašćenju Direktora Berze, mogu učestvovati i druga lica radi prikupljanja i obrade podataka i dokumentacije koja se odnose na poslovanje, zaposlene ili imovinu člana Berze.

Član 54.

Član Berze i njegovi zaposleni dužni su da licima iz člana 51. i 53. ovih Pravila daju informacije, dokumentaciju ili da se izjasne povodom stvari koja je predmet kontrole, te ne ometaju ta lica u postupku vršenja nadzora i kontrole poslovanja člana Berze.

Član 55.

Član Berze i njegovi zaposleni dužni su da omogućće pristup u svoje poslovne prostorije, pristup poslovnim knjigama, evidencijama i drugim ispravama i dokumentima koji su potrebni za obavljenje kontrole.

Član 56.

Ukoliko se kontrolom obavljenom u skladu sa odredbama ovih Pravila utvrde nepravilnosti u poslovanju kontrolisanog člana Berze troškove kontrole snosi taj član Berze i to u visini opravdanih stvarnih troškova zaposlenih Berze koji su učestvovali u vršenju kontrole i nadzora, kao što su putni troškovi, troškovi dnevnica i smeštaja i drugi opravdani izdaci neophodni za bavljenje u mestu i vršenje kontrole i nadzora.

Član 57.

Ovim Pravilima bliže se uređuju način obavljanja nadzora nad trgovanjem hartijama od vrednosti koje su uključene na segmente regulisanog tržišta, odnosno MTP u cilju spečavanja i otkrivanja nepostupanja članova Berze u skladu sa ovim Pravilima, a naročito pravila i postupke za otkrivanje i sprečavanje zloupotreba na tržištu.

V TRŽIŠTA BERZE**Član 58.**

Berza organizuje i upravlja:

- 1) Regulisanim tržištem koje čine:
  - (1) Segmenti listinga (u daljem tekstu: Listing);
  - (2) Segment koji nije listing - Open Market
- 2) multilateralno trgovačkom platformom - MTP Belex.

Član 59.

Na regulisanom tržištu i MTP Belex organizuje se trgovanje finansijskih instrumenata kojima se može trgovati na tržištu kapitala u skladu sa Zakonom.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, kratkoročnim dužničkim hartijama od vrednosti trgovanje se ne organizuje na segmentima Listinga.

Član 60.

Hartije od vrednosti uključene na regulisano tržište i MTP Belex su grupisane (segmentirane) prema uslovima i kriterijumima za uključenje na regulisano tržište, odnosno MTP Belex; vrstama hartija od vrednosti; metodama trgovanja; fazama i dužinom trajanja faza trgovanja; naložima za trgovanje, kao i drugim tržišnim elementima (u daljem tekstu: tržišni segment).

VI UKLJUČENJE HARTIJA OD VREDNOSTI**1. Regulisano tržište****Član 61.**

Na regulisano tržište hartije od vrednosti mogu biti uključene na zahtev izdavaoca na jedan od segmenata iz člana 58. stav 1. tačke 1) ovih Pravila, opredeljen datim zahtevom.

Ako je zahtev iz stava 1. ovog člana podnet za uključenje hartije od vrednosti na listing iste se uključuju na opredeljeni listing u skladu sa pravilnikom Berze kojim se regulišu uslovi i postupak uključenje hartija od vrednosti na listing.

Hartije od vrednosti koje ne ispunjavaju uslove za uključenje na listing u smislu stava 2. ovog člana, ili je zahtevom iz stava 1. ovog člana opredeljen Open Market, uključuju se na Open Market.

U slučaju da hartija od vrednosti ne ispunjava uslove za uključenje ni na jedan od segmenata regulisanog tržišta, hartije od vrednosti se uključuju na MTP Belex.

Član 62.

Uslovi i postupak uključjenja hartija od vrednosti na listinge regulisanog tržišta, kao i druga pitanja u vezi sa listingom regulisanog tržišta regulisani su Pravilnikom o listingu Berze (u daljem tekstu: pravilnik Berze).

Član 63.

Poslove propisane ovim Pravilima i pravilnikom Berze, koji se odnose na rešavanje i odlučivanje o uključanju hartija od vrednosti na listinge regulisanog tržišta, kao i o drugim poslovima u vezi sa listingom regulisanog tržišta obavlja Komisija za listing u skladu sa pravilnikom Berze, ako drugačije nije utvrđeno ovim Pravilima i pravilnikom Berze.

Poslove propisane ovim Pravilima koji se odnose na rešavanje i odlučivanje o uključanju hartija od vrednosti na Open Market i MTP Belex, kao i o drugim poslovima u vezi sa ovim segmentom regulisanog tržišta i MTP Belex, obavlja Direktor Berze u skladu sa ovim Pravilima i drugim opštim aktima Berze, ako drugačije nije utvrđeno ovim Pravilima i drugim opštim aktima Berze.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, odluku o uključanju hartija od vrednosti na Open Market donosi Komisija za listing u slučaju da hartije od vrednosti koje su predmet zahteva za uključenje na listing, ne ispunjavaju uslove propisane pravilnikom Berze za listing.

2. Open Market**Član 64.**

Za uključenje hartija od vrednosti na Open Market, kao i kontinuirano tokom kotacije hartije od vrednosti na Open Market, izdavalac, mora da ispuni sledeće uslove:

- 1) da nad izdavaocem nije otvoren postupak stečaja ili likvidacije;
- 2) za akcije i depozitne potvrde na akcije alternativno najmanje:
  - (1) 300.000 EUR- iznos trajnog kapitala, odnosno knjigovodstvena vrednost kapitala prema finansijskim izveštajima iz poslednjeg

- obračunskog perioda koji prethodi podnošenju zahteva iz člana 61. ovih Pravila ili iznos tržišne kapitalizacije akcija kojima se trguje na drugom segmentu regulisanog tržišta, odnosno MTP, ili
- (2) 15% akcija distribuirano u javnosti (free float);
  - 3) za dužničke hartije od vrednosti, najmanje - 200.000 EUR vrednost emisije.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, Berza može da odobri uključjenje na Open Market hartija od vrednosti izdavaoca ako Berza proceni da je to u interesu izdavaoca ili investitora, a vodeći računa o minimalnom iznosu kapitala, odnosno tržišne kapitalizacije i procentu akcija izdavaoca koje se nalaze u javnosti, u slobodnom prometu (free float).

Izdavalac je dužan da kontinuirano tokom kotacije hartija od vrednosti na Open Market uredno i blagovremeno izvršava obaveze iz člana 67. ovih Pravila.

Član 65.

Postupak uključjenja hartija od vrednosti na Open Market počinje na osnovu ispunjenog propisanog obrasca zahteva za uključjenje na Open Market, čiju sadržinu i obrazac propisuje Direktor Berze, a zahtev se mora odnositi na sve izdate hartije od vrednosti izdavaoca istog ISIN - jedinstvenog identifikacionog broja hartije od vrednosti (u daljem tekstu: ISIN).

Uz zahtev za uključjenje na Open Market, izdavalac podnosi Berzi sledeću dokumentaciju:

- 1) Informator o izdavaocu – dokument o osnovnim podacima o izdavaocu i hartijama od vrednosti, izrađen u svemu prema odluci Upravnog odbora Berze kojom se reguliše forma, sadržina, način iskazivanja podataka u informatoru o izdavaocu, kao i druga pitanja od značaja za uključivanje i organizovanje trgovanja hartijama od vrednosti (u daljem tekstu: odluka Berze o informatoru).
- 2) Prospekt izdavaoca – koji je odobrila Komisija za hartije od vrednosti u vezi izdatih hartija od vrednosti čije se uključjenje zahteva na Open Market i koji je validan u smislu člana 22. i 33. Zakona, ili
  - (1) izjavu izdavaoca da se koristi u skladu sa članom 13. Zakona pravom na izuzetak od obaveze objavljivanja prospekta u kom slučaju je obavezan da u Informatoru o izdavaocu navede naročito podatke o bitnim elementima hartija od vrednosti čije se uključjenje zahteva, opis prava koja su u njima sadržana i količinu, ili
  - (2) izjavu izdavaoca da se koristi izuzetkom iz člana 5. Zakona na obavezu pribavljanja rešenja, odobrenja ili dozvola koje Komisija za hartije od vrednosti izdaje u vezi sa izdavanjem i uključjenjem hartija od vrednosti čije se uključjenje zahteva na Berzu, uz obavezu dostavljanja podataka u Informatoru o izdavaocu shodnom primenom tačke 2) podtačke (1) ovog člana;
- 3) dve blanko menice - instrument obezbeđenja plaćanja za izvršavanje finansijskih obaveza izdavaoca, prema Berzi po osnovu organizovanja trgovanja hartijama od vrednosti na Open Market, sa ovlašćenjem za raspolaganje istim, te potvrdu Narodne banke Srbije o registraciji instrumenta obezbeđenja plaćanja (menice/ovlašćenja) u skladu sa zakonom i odlukama Narodne banke Srbije;
- 4) kopije svih rešenja, odobrenja i dozvola koje je Komisija za hartije od vrednosti izdala u vezi sa hartijama od vrednosti čije se uključjenje zahteva;
- 5) dokument kojim se potvrđuje otvaranje emisionog računa izdavaoca i upis hartija od vrednosti u Centralni registar, depo i kliring hartija od vrednosti (u daljem tekstu: Centralni registar);
- 6) izveštaj o ishodu javne ponude hartija od vrednosti čije se uključjenje na regulisano tržište prvi put zahteva, a u slučaju kada datom uključjenju prethodi javna ponuda tih hartija od vrednosti;

- 7) garanciju, ako je emisija hartija od vrednosti garantovana;
- 8) za standardizovane izvedene finansijske instrumente – standard, kao i podatke o predmetu, odnosno podlozi izvedenog finansijskog instrumenta;
- 9) dokaz o uplaćenju naknadi za obradu zahteva i naknade za uključjenje na Open Market u iznosima utvrđenim Tarifnikom Berze.

Dokumentacija iz stava 2. ovog člana koju izrađuje izdavalac mora biti potpisana i overena od strane zakonskog zastupnika izdavaoca, a izjave se daju pod punom materijalnom i krivičnom odgovornošću davaoca izjave.

Uz zahtev za uključjenje na Open Market podnosilac zahteva podnosi i Ugovor o uključjenju hartija od vrednosti na Open Market, potpisan i overen od strane izdavaoca.

Radi sagledavanja svih uslova za uključivanje i organizovanje trgovanja hartijama od vrednosti čije se uključjenje zahteva, Berza može od izdavaoca tražiti i dodatne dokaze i dokumentaciju.

Uputstvo o postupku i načinu dostavljanja dokumentacije iz stava 2. ovog člana i postupku komunikacije podnosioca zahteva, odnosno izdavaoca sa Berzom u vezi uključivanja i organizovanja trgovanja hartijama od vrednosti na Berzi, donosi Direktor Berze.

U slučaju da izdavalac, podnosilac zahteva za uključjenje na Open Market ima neizmirene finansijske obaveze prema Berzi iz ranijeg perioda, dužan je da iste izmiri do dana podnošenja datog zahteva u svemu u skladu sa fakturama, odnosno izvršnim rešenjima nadležnih organa, uključujući i one finansijske obaveze koje su u međuvremenu zastarele.

Član 66.

Berza može podnosiocu zahteva za uključjenje na Open Market odrediti naknadni rok za postupanje i uređenje datog zahteva u slučaju da:

- 1) ne dostavi zahtev i dokumentaciju u skladu sa Uputstvom iz člana 65. ovih Pravila, ili
- 2) zahtev i dokumentacija nije uredna ili potpuna u smislu člana 65. ovih Pravila

Rok iz stava 1. ovog člana ne može biti duži od 15 dana. Izuzetno, na pisani obrazloženi zahtev podnosioca zahteva, Berza može produžiti rok iz stava.1 ovog člana, ali ne duže od mesec dana.

U slučaju da podnosilac zahteva za uključjenje na Open Market ne postupi i ne otkloni nedostatke u smislu stavova 1. i 2. ovog člana, protekom roka utvrđenog u skladu sa ovim članom, Berza rešenjem odbacuje zahtev kao neuredan, a na ovu posledicu podnosilac zahteva će se upozoriti u pozivu za uređenje zahteva. Rešenje iz ovog stava Berza upućuje podnosiocu zahteva i Komisiji za hartije od vrednosti.

Danom prijema urednog Zahteva za uključjenje na Open Market smatra se dan prijema Zahteva sa kompletnom i potpunom dokumentacijom u smislu člana 65. ovih Pravila i u smislu stavova 1. i 2. ovog člana.

Član 66a.

Berza po urednom zahtevu za uključjenje na Open Market, u roku od 30 dana od dana prijema zahteva u smislu člana 66. stav 4. ovih Pravila donosi:

- 1) rešenje o uključivanju hartija od vrednosti na Open Market – ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim Pravilima za njihovo uključjenje na Open Market;
- 2) rešenje o uključivanju hartija od vrednosti na MTP Belex, kada nisu ispunjeni uslovi utvrđeni ovim Pravilima za njihovo uključivanje na Open Market;

3) rešenje o odbijanju zahteva u slučaju kada se utvrdi da nisu ispunjeni uslovi utvrđeni zakonom, podzakonskim aktima i ovim Pravilima za uključanje hartija od vrednosti na Open Market, odnosno MTP Belex.

Rešenje iz stava 1. ovog člana Berza upućuje podnosiocu zahteva i dostavlja Komisiji za hartije od vrednosti u roku od tri radna dana od dana njegovog donošenja.

Po donošenju rešenja iz stava 1. tačke 1) i 2) ovog člana, Berza sa izdavaocem zaključuje ugovor o uključivanju hartija od vrednosti na Open Market, odnosno MTP Belex. Berza na svojoj internet stranici javno objavljuje listu izdavaoca i vrste hartija od vrednosti koje je uključila na Open Market, odnosno MTP Belex.

Do donošenja rešenja Berze po zahtevu za uključanje hartija od vrednosti na Open Market u smislu člana 66. ovih Pravila i odredbi ovog člana, izdavalac može odustati od svog zahteva, o čemu Berzi dostavlja pisanu izjavu potpisanu i overenu od strane zakonskog zastupnika izdavaoca, u kom slučaju Berza donosi rešenje kojim se postupak obustavlja i o istom obaveštava Komisiju za hartije od vrednosti.

Član 66b.

U slučaju nove emisije hartija od vrednosti istog ISIN kao hartija od vrednosti koja je već uključena na Open Market, odnosno MTP Belex, po prijemu obaveštenja o upisu iste u Centralnom registru, Berza poziva izdavaoca da u skladu sa Zakonom i ovim Pravilima podnese Berzi zahtev za promenu broja uključenih hartija od vrednosti na Open Market.

Uz zahtev iz stava 1. ovog člana, izdavalac podnosi Berzi informator o izdavaocu ažuriran podacima o hartijama od vrednosti upisanim u Centralnom registru i izmene i dopune dokumentacije iz člana 65. ovih Pravila.

Ako izdavalac ne postupi po pozivu iz stava 1. ovog člana, Berza na svojoj internet stranici objavljuje informaciju o neusaglašenosti podataka o količini hartija od vrednosti izdavaoca upisanih u Centralnom registru i uključenih na Open Market, odnosno MTP Belex i o istom obaveštava Komisiju za hartije od vrednosti.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i u slučaju smanjenja broja hartija od vrednosti izdavaoca uključenih na Open Market, odnosno MTP Belex

3. Obaveze izdavaoca čije su hartije od vrednosti uključene na Open Market

Član 67.

Izdavalac čije su hartije od vrednosti uključene na Open Market, dužan je da kontinuirano tokom kotacije hartija od vrednosti na Open Market, ispunjava obaveze utvrđene Zakonom, podzakonskim aktima i ovim Pravilima

Izdavalac je dužan da u svemu u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima, Berzi dostavi:

- 1) godišnji izveštaj za prethodnu poslovnu godinu;
- 2) polugodišnji izveštaj za tekuću poslovnu godinu;
- 3) godišnji dokument o objavljenim informacijama;
- 4) izveštaj o emisiji novih akcija, uključujući informacije o eventualnoj novoj dodeli, upisu, poništavanju ili zameni akcija, odnosno novoj emisiji dužničkih hartija od vrednosti, a naročito o osiguranju ili garanciji u vezi sa tim izdavanjem;
- 5) dodatne izveštaje i informacije po zahtevu Berze, koji su prema proceni Berze od značaja za zaštitu investitora i obezbeđenje pravilnog, efikasnog i transparentnog trgovanja datim hartijama od vrednosti na Berzi;

- 6) druge propisane podatke (izveštaje, informacije, odluke) u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima;
- 7) izveštaj o svakoj činjenici ili okolnosti (a nije reč o opštepoznatim činjenicama i okolnostima), koja bi mogla značajno uticati na poslovanje izdavaoca ili na cenu njegovih hartija od vrednosti uključenih na Open Market, izuzev ako je objavljivanje date činjenice ili okolnosti odloženo u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima, u kom slučaju ista ima tretman insajderske informacije.

Izdavalac akcija, pored izveštaja i obaveštenja iz stava 2. ovog člana, dužan je da Berzi dostavlja i:

- 1) izveštaje o nastalim promenama u pravima iz akcija, za svaku klasu akcija posebno, uključujući i promene u pravima iz izvedenih finansijskih instrumenata koje izdaje izdavalac, a koje daju pravo na sticanje njegovih akcija;
- 2) izveštaj o promenama značajnog učešća u kapitalu izdavaoca;
- 3) obaveštenje o sticanju i otuđenju sopstvenih akcija;
- 4) obaveštenje o održavanju sednice skupštine, sa pozivom za sednicu skupštine u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva i Zakonom, uključujući i predlog izmena statuta ili osnivačkog akta izdavaoca ako se na datoj sednici skupštine o njima odlučuje;
- 5) obaveštenje o dodeli i isplati dividendi,
- 6) druga obaveštenja i informacije utvrđene zakonom i podzakonskim propisima.

Izdavalac hartija od vrednosti koje nisu akcije, pored izveštaja i obaveštenja iz stava 2. ovog člana, ako drugačije nije određeno Zakonom, dužan je da Berzi dostavlja i izveštaje o promenama u pravima iz tih hartija od vrednosti, uključujući i promene u uslovima koje mogu posredno uticati na promenu u pravima tih hartija od vrednosti, a naročito promene u vezi sa uslovima zaduživanja i kamatnom stopom.

Izveštaje i obaveštenja u smislu odredbi ovog stava Izdavalac dostavlja Berzi u svemu po postupku i načinu koji je uređen Uputstvom iz člana 65. stav 6. ovih Pravila, u rokovima koji su propisani Zakonom, podzakonskim aktima ili ovim Pravilima, a u slučaju da rok nije propisan, isti se dostavljaju odmah, bez odlaganja.

Ako izveštaj ili obaveštenje izdavaoca sadrži podatke koji su utvrđeni kao sadržaj Informatora o izdavaocu, izdavalac je dužan da sa dostavljenim izveštajem ili obaveštenjem, istovremeno dostavi Berzi i Informator o izdavaocu ažuriran datim podacima u svemu u skladu sa odlukom Berze o informatoru.

Izdavalac je dužan da najkasnije do 31. marta tekuće godine, Berzi dostavi Informator o izdavaocu ažuriran podacima iz sastavljenog redovnog godišnjeg finansijskog izveštaja za prethodnu poslovnu godinu dostavljenog nadležnom registru finansijskih izveštaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo i revizija.

Ukoliko je Informator izdavaoca u smislu stava 7. ovog člana ažuriran podacima iz godišnjeg finansijskog izveštaja koji nije revidiran, dati informator sadrži obaveznu napomenu da su podaci informatora iz nerevidiranog godišnjeg finansijskog izveštaja, a do datuma dostavljanja izveštaja o reviziji istog.

Ako Zakonom nije drugačije određeno, na obaveze izdavaoca čije su hartije od vrednosti uključene na MTP Belex, shodno se primenjuju odredbe ovog člana.

4. MTP Belex

Član 68.

Na MTP Belex uključuju se hartije od vrednosti rešenjem Berze iz člana 66a. stav 1. tačka 2) ovih Pravila.

Na MTP Belex uključuju se i hartije od vrednosti isključene sa Open Marketa iz razloga što:

- 1) su hartije od vrednosti uključene na Open Market prestale da ispunjavaju uslove iz stava 1. tačka 2) člana 64. ovih Pravila
- 2) se datom hartijom od vrednosti na tom segmentu regulisanog tržišta nije trgovalo najmanje 180 dana, po rešenju Berze u skladu sa članom 173. i 174. ovih Pravila;
- 3) po rešenju Berze u skladu sa članom 173. i 174. ovih Pravila;
- 4) izdavalac ne izvršava uredno svoje finansijske obaveze prema Berzi po osnovu organizovanja trgovanja njegovim hartijama od vrednosti na Open Market;
- 5) po nalogu Komisije za hartije od vrednosti u skladu sa Zakonom, kao i u
- 6) drugim slučajevima utvrđenim ovim Pravilima.

Izuzetno od stava 2. tačke 1) ovog člana, a u vezi člana 64. stav 2. ovih Pravila, Berza ne isključuje hartiju od vrednosti sa Open Market ako proceni da je to u interesu izdavaoca ili investitora, a vodeći računa o minimalnom iznosu kapitala, odnosno tržišne kapitalizacije i procentu akcija izdavaoca koje se nalaze u javnosti, u slobodnom prometu (free float).

Član 69.

Proveru ispunjenosti uslova iz člana 68. stav 2. tačke 1) i 2), Berza vrši svakog 20. u kalendarskom mesecu, a nastavak trgovanja hartijama od vrednosti koje se rešenjem Berze isključuju sa Open Market po datom osnovu, organizuje se na MTP Belex počev od prvog radnog dana narednog kalendarskog meseca.

U periodu od dana provere do dana nastavka trgovanja hartijama od vrednosti na MTP Belex u smislu stava 1. ovog člana, trgovanje datim hartijama od vrednosti organizuje se na Open Market.

Član 70.

Hartije od vrednosti isključene sa Open Marketa iz razloga iz člana 68. stav 2. tačka 3), a u vezi člana 172. stav 1. tačka 3) ovih Pravila, na internet stranici Berze se označavaju posebnom oznakom "BI" (bez informatora o izdavaocu).

Član 71.

Hartije od vrednosti isključene sa listinga regulisanog tržišta, odnosno Open Marketa iz razloga iz člana 68. stav 2. ovih Pravila, mogu se primiti na regulisano tržište po novom zahtevu izdavaoca, ako je izdavalac obezbedio ispunjenost uslova za dati segment regulisanog tržišta.

Na postupanje Berze u postupku uključivanja hartija od vrednosti na segmente regulisanog tržišta u smislu stava 1. ovog člana, shodno se primenjuju odredbe članova 61.-67. ovih Pravila.

VII TRGOVINA NA BERZI**Član 72.**

Rešenjem o uključivanju hartije od vrednosti na regulisano tržište ili MTP Belex određuje se segment i tržišni segment regulisanog tržišta, odnosno MTP Belex, metod trgovanja, indikativna cena za prvo trgovanje, datum prvog trgovanja, kao i način izražavanja cene hartije od vrednosti u smislu ovih Pravila.

Član 73.

Indikativna cena za prvo trgovanje hartijama od vrednosti u skladu sa ovim Pravilima, utvrđuje se prema sledećim pravilima, u visini:

- 1) obračunske vrednosti akcije u skladu sa ovim Pravilima ili cene kojom se ugovorom o prodaji kapitala u postupku privatizacije investitor (kupac) obavezao na minimalnu otkupnu cenu datih akcija, ukoliko je cena iz ugovora viša od obračunske vrednosti akcija;
- 2) emisione cene hartija od vrednosti ostvarene u primarnoj javnoj ponudi u skladu sa Zakonom.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, indikativna cena za prvo trgovanje akcijama, na obrazložen predlog izdavaoca, odnosno podnosioca zahteva u skladu sa ovim Pravilima, utvrđuje se u visini

- 1) cene koja je utvrđena skupštinskom odlukom izdavaoca, a koja je viša od obračunske vrednosti akcija i jednaka procenjenoj vrednosti akcija utvrđenoj u skladu sa zakonom, pod uslovom da je data procena vrednosti utvrđena u periodu koji nije duži od 6 meseci pre datuma podnošenja zahteva iz člana 65. ovih Pravila i da je objavljena na internet stranici izdavaoca, ili
- 2) poslednje referentne cene hartija od vrednosti (cena na zatvaranju, preovlađujuća cena i dr) ostvorenoj na dugom regulisanom tržištu, odnosno MTP u Republici, pod uslovom da je ista ostvarena u periodu koji ne prethodi podnošenju zahteva duže od tri meseca, ili
- 3) cene koju obrazloženo odredi podnosilac zahteva za uključivanje u skladu sa ovim Pravilima, u slučaju kada je:
  - (1) izdavalac društvo koje saglasno zakonskim propisima nema, niti je imalo, zakonsku obavezu uključivanja na organizovano tržište,
  - (2) doneta odluka o prodaji kapitala putem organizovanog tržišta saglasno propisima koji uređuju privatizaciju,
  - (3) obračunska vrednost akcija negativna.

Indikativna cena za prvo trgovanje dužničkim hartijama od vrednosti koje izdaje Republika Srbija, kao i drugim finansijskim instrumentima utvrđuje se u visini cene koju obrazloženo odredi u svom zahtevu podnosilac zahteva za uključivanje datih instrumenata.

Indikativna cena za prvo trgovanje akcijama i depozitnim potvrđama na akcije ne može biti niža od 10 dinara.

Indikativna cena za nastavak trgovanja hartijama od vrednosti na drugom segmentu regulisanog tržišta, odnosno MTP Belex u skladu sa odredbama ovih Pravila, utvrđuje se u visini cene na zatvaranju, odnosno u visini preovlađujuće cene utvrđene na poslednjem pojedinačnom berzanskom sastanku organizovanog za trgovanje datim hartijama od vrednosti.

Član 74.

Kada se indikativna cena za prvo trgovanje datim hartijama na regulisanom tržištu utvrđuje u visini obračunske vrednosti akcija, ista se u rešenju iz član 72. ovih Pravila iskazuje u visini obračunske vrednosti akcija iskazane u Informatoru o izdavaocu, a koja je određena u svemu prema odluci Berze o informatoru.

Član 75.

Trgovanje hartijama od vrednosti (u daljem tekstu: trgovanje) organizuje se za sve hartije od vrednosti u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima i ovim Pravilima.

Ukoliko je na Berzi uključeno više emisija hartija od vrednosti izdavaoca:

- 1) iste vrste i iste klase (sa istim ISIN), svim ovim hartijama od vrednosti se trguje na istom segmentu regulisanog tržišta, odnosno MTP Belex.
- 2) različite vrste, odnosno iste vrste, a različite klase (utvrđeno na osnovu podataka Centralnog registra), za svaku vrstu, odnosno klasu hartija od vrednosti, za svaki ISIN posebno se organizuje trgovanje uz jasno navođenje razlike u pravima između datih emisija navedenih u prospektu izdavaoca, a datim hartijama od vrednosti može se trgovati na različitim segmentima regulisanog tržišta, odnosno MTP Belex.

Izdavalac hartije od vrednosti kojom se trguje na regulisanom tržištu, dužan je da prethodno obavesti Berzu o podnošenju zahteva za prijem njegovih hartija od vrednosti na drugo regulisano tržište, odnosno MTP, izuzev kada je podnosilac tog zahteva drugo lice.

Član 76.

Trgovanje se organizuje prema segmentima i tržišnim segmentima regulisanog tržišta, odnosno MTP Belex na koje su hartije od vrednosti uključene i to na:

- 1) regulisanom tržištu - metodom kontinuiranog trgovanja,
- 2) MTP Belex – metodom kontinuiranog trgovanja ili metodom preovlađujuće cene

Trgovanje se organizuje na berzanskim sastancima u okviru regulisanog tržišta i MTP Belex (u daljem tekstu: berzanski sastanak) i odvija se u BelexFIX.

Član 77.

Berzanski sastanci održavaju se u vremenu koje Berzanskim kalendarom utvrdi Upravni odbor Berze.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, u slučaju nastupanja vanrednih okolnosti, odnosno okolnosti koje nisu mogle biti planirane u trenutku donošenja odluke iz stava 1. ovog člana, a usled kojih je neophodna promptna reakcija Berze, Direktor Berze svojom odlukom može za pojedini tržišni segment utvrditi i drugačiji kalendar berzanskih sastanaka od Berzanskog kalendara iz stava 1. ovog člana. Odluka Direktora Berze objavljuje se na internet stranici Berze.

Odluka iz stava 2. ovog člana, iz opravdanih razloga koji nalažu hitnost u odlučivanju, utvrđenih prilikom njenog donošenja, stupa na snagu odmah, a najkasnije prvog narednog radnog dana od dana donošenja.

Dužinu trajanja faza trgovanja u okviru pojedinog metoda trgovanja, odnosno vreme početka, trajanja i kraja pojedinih faza u okviru određenog metoda trgovanja, utvrđuje Direktor Berze ili lice koje on ovlasti, svojom odlukom, za svaki segment regulisanog tržišta i MTP Belex, odnosno hartiju od vrednosti.

1. Nalozi za trgovanje

Član 78.

Elementi naloga za trgovanje su:

- 1) jedinstvena identifikacija člana Berze (nalogodavca),
- 2) oznaka hartije od vrednosti (ime ili simbol),
- 3) oznaka broja naloga iz knjige naloga člana Berze (nalogodavca),
- 4) oznaka vrste transakcije (kupi ili prodaj),
- 5) količina hartija od vrednosti,
- 6) oznaka vrste naloga po ceni, uz određenje cene,
- 7) oznaka vremenskog trajanja naloga, sa određenjem isteka kod naloga do dana

- 8) identifikacija klijenta iz naloga za trgovanje, na način utvrđen usaglašenim procedurama između Berze i Centralnog registra;
- 9) tip računa hartije od vrednosti, sa izborom depozitara računa;
- 10) tip račun novca, sa izborom depozitara računa
- 11) oznaka visine provizije,
- 12) oznaka vrste posla (brokerski ili dilerski)
- 13) datum i vreme ispostavljanja naloga,
- 14) posebni uslovi izvršenja naloga,
- 15) drugi elementi.

Vrstu i elemente naloga, kao i minimalni iznos na koji nalog može da glasi, kao i druge elemente u smislu stava 1. ovog člana, utvrđuje odlukom Upravni odbor Berze.

Član 79.

Članovi Berze u trgovanju mogu ispostavljati sledeće vrste naloga za trgovanje:

- 1) po vrsti transakcije:
  - Kupovni
  - Prodajni
- 2) po vremenu trajanja:
  - dnevni,
  - do dana, u roku trajanja najduže 90 dana,
  - do opoziva - rok trajanja 90 dana;
- 3) po ceni:
  - limit nalog,
  - tržišni nalog, koji po vremenu trajanja može da bude samo - dnevni;
- 4) nalog za povlačenje;
- 5) prema posebnim uslovima izvršenja (u daljem tekstu: posebni nalozi):
  - sve ili ništa trenutno (fill or kill – FOK),
  - sve ili delimično trenutno (immediate or cancel - IOC)
  - nalog za promenu (modifikaciju) ispostavljenog naloga,
  - nalog sa skrivenom ukupnom količinom (Iceberg),
  - market meker nalog,
  - nalog za blok trgovanje,
  - na zatvaranju (at the close – ATC).

Vrste i način ispostavljanja naloga za trgovanje koje član Berze može ispostaviti u BelexFIX u zavisnosti od tržišnog segmenta, svojom odlukom utvrđuje Upravni odbor Berze, ako isti već nisu utvrđeni ovim Pravilima.

Nalog za trgovanje iz grupe posebnih naloga ne može se koristiti ako njegova upotreba nije izričito utvrđena odlukom Upravnog odbora Berze ili ovim Pravilima, te u daljem tekstu ovih Pravila termin "nalog za trgovanje" ne uključuje nalog iz grupe posebnih naloga.

Odlukom iz stava 3. ovog člana, naročito se definišu i tržišni segmenti i faze metoda trgovanja u okviru kojih je dozvoljeno ispostavljanje pojedinih vrsta naloga za trgovanje iz grupe posebnih naloga, kao i uslovi i način učestvovanja predmetnih naloga u trgovanju.

Upravni odbor Berze, odlukom može propisati i druge vrste naloga za trgovanje.

Član Berze naloge za trgovanje ispostavlja u BelexFIX preko klijentske radne stanice i/ili elektronski korišćenjem BelexFIXAPI modula.

Maksimalni broj naloga za trgovanje ispostavljenih od strane istog člana Berze u jedinici vremena ili vremenskom periodu izraženom u sekundama, utvrđuje se odlukom direktora Berze.

Član 80.

U nalogu za trgovanje:

- 1) cene akcija izražavaju se u dinarima u celom broju, osim ukoliko nije drugačije utvrđeno rešenjem o uključivanju hartija od vrednosti na regulisano tržište, odnosno MTP Belex;

2) cene ostalih finansijskih instrumenata izražavaju se u procentu njihove nominalne vrednosti, ili u apsolutnom, odnosno indeksiranom apsolutnom iznosu u skladu sa rešenjem o uključivanju hartija od vrednosti na regulisano tržište, odnosno MTP Belex .

Direktor Berze donosi odluku o vrednosti minimalnih cenovnih inkrementacija (*tick size*) za svaku vrstu hartije od vrednosti.

Član 81.

U skladu sa uslovima cene iz naloga za trgovanje, svim ispostavljenim nalogima za trgovanje u BelexFIX se dodeljuje status.

Limit nalozi mogu biti u jednom od sledećih statusa:

- a) aktivni – limit nalozi koji sadrže cenu u okviru utvrđene AZF, ili
- b) neaktivni – limit nalozi koji sadrže cenu van okvira utvrđene AZF.

Tržišni nalozi mogu biti samo i isključivo u aktivnom statusu.

U zavisnosti od dodeljenog statusa, nalozi za trgovanje upisuju se u elektronsku knjigu naloga sa statusom aktivnih, odnosno neaktivnih naloga.

Samo aktivni nalozi učestvuju u trgovanju na berzanskom sastanku.

Za svaki novi zakazani berzanski sastanak, BelexFIX vrši automatsku proveru i izmenu statusa naloga ispostavljenih u BelexFIX, a u skladu sa novom indikativnom cenom, odnosno novim rasponom AZF za zakazani berzanski sastanak.

Član 82.

Sve ispostavljene naloge za trgovanje, BelexFIX obeležava jedinstvenom vremenskom oznakom prijema naloga za trgovanje i jedinstvenim identifikacionim brojem pod kojim je ispostavljen nalog za trgovanje evidentiran u berzinoj elektronskoj knjizi naloga.

Član 83.

Član Berze može putem pomoćnih radnih stanica unositi naloge za trgovanje u BelexFIX pod uslovima i na način uređen ovim Pravilima.

Član 84.

Podaci sadržani u nalogu za trgovanje člana Berze, smatraju se poverljivim i dostupni su isključivo ovlašćenim licima zaposlenim na Berzi, kao i licima kojima po Zakonu ove informacije mogu biti dostupne.

Član 85.

Ispostavljeni nalozi za trgovanje u BelexFIX povlače se ispostavljanjem naloga za povlačenje.

Član Berze može u svakom trenutku u toku berzanskog sastanka povlačiti prethodno ispostavljene naloge za trgovanje, odnosno nerealizovane količine iz prethodno ispostavljenih naloga za trgovanje, osim kada je nalog u fazi realizacije, odnosno kada to pravilima metode trgovanja predmetnom hartijom od vrednosti nije dozvoljeno.

Berza može povući naloge za trgovanje člana Berze u sledećim slučajevima:

- 1) prilikom zaustavljanja trgovanja,
- 2) privremenog obustavljanja trgovanja ili isključenja hartija od vrednosti sa regulisanog tržišta, odnosno MTP,
- 3) prilikom suspenzije člana Berze,

4) po pisanom ovlašćenju člana Berze, ukoliko usled nestanka električne energije, prekida telekomunikacionih veza ili drugog opravdanog razloga dođe do prekida u telekomunikacionoj vezi Berze i člana Berze,

5) u drugim slučajevima u skladu sa ovim Pravilima i drugim aktima Berze.

2. Trgovanje

Član 86.

Trgovanje u skladu sa ovim Pravilima, na berzanskim sastancima organizuje se jednom od sledećih metoda trgovanja:

- 1) metod preovlađujuće cene,
- 2) metod kontinuiranog trgovanja.

Član 87.

Trgovanje se organizuje u okvirima raspona modela zone fluktuacije utvrđenog za svaki pojedinačni tržišni segment.

Model zone fluktuacije predstavlja skup primenjenih zona fluktuacije koje mogu biti:

- 1) apsolutna zona fluktuacije /AZF/ - najveće dozvoljeno odstupanje cene od indikativne cene hartije od vrednosti, odnosno raspon cena van kojeg nije dozvoljeno zaključivanje transakcija na istom berzanskom sastanku;
- 2) statička zona fluktuacije /SZF/ - odstupanje cene od indikativne cene, a čije prekoračenje aktivira vanredne faze trgovanja;
- 3) dinamička zona fluktuacije /DZF/ - odstupanje cene u odnosu na prethodnu cenu hartije od vrednosti, a čije prekoračenje aktivira skup faze unutar-dnevne aukcije.

Model zone fluktuacije u smislu stava 1. ovog člana obavezno sadrži AZF, a koja može biti primenjena samostalno ili u kombinaciji sa SZF i/ili DZF.

SZF može biti deo modela zone fluktuacije na tržišnim segmentima na kojima se trguje metodom preovlađujuće cene i metodom kontinuiranog trgovanja.

SZF se aktivira ukoliko je moguće zaključiti transakciju van raspona SZF, čime se aktivira jedna od sledećih vanrednih faza trgovanja:

- 1) produžetak predotvaranja – kod metoda preovlađujuće cene i metoda kontinuiranog trgovanja,
- 2) skup faza unutar-dnevne aukcije kod metoda kontinuiranog trgovanja.

Broj aktivacija SZF tokom istog berzanskog sastanka ograničen je na po jedno aktiviranje na svakoj granici SZF.

DZF može biti deo modela zone fluktuacije samo na tržišnim segmentima na kojima se trguje metodom kontinuiranog trgovanja.

DZF se aktivira ukoliko je moguće zaključiti transakciju van raspona DZF, čime se aktivira vanredna faza - skup faza unutar-dnevne aukcije.

Maksimalni broj aktivacija DZF tokom istog berzanskog sastanka utvrđen je modelom zone fluktuacije.

Član 88.

Na tržišnim segmentima regulisanog tržišta i MTP Belex primenjuje se model zone fluktuacije koji sadrži AZF i SZF.

Model zone fluktuacije u smislu stava 1. ovog člana, za tržišne segmente na kojima se trguje metodom kontinuiranog trgovanja, može se odlukom Upravnog odbora suziti tako da isti sadrži samo AZF ili dopuniti tako

da isti pored AZF i SZF sadrži i DZF, sa rasponom SZF, odnosno DZF u skladu sa ovim Pravilima

Član 89.

Za prvo trgovanje, odnosno za svako naredno trgovanje predmetnom hartijom od vrednosti do zaključivanja prve transakcije (u daljem tekstu: prvo trgovanje):

- 1) AZF se utvrđuje u odnosu na indikativnu cenu u rasponu od:
  - a) -50% do + 300 %, u trgovanju akcijama, odnosno
  - b) +/-50% u trgovanju ostalim hartijama od vrednosti.
- 2) SZF se utvrđuje u odnosu na indikativnu cenu u rasponu od:
  - a) -10% do +50%, u trgovanju akcijama, odnosno
  - b) +/-10% u trgovanju ostalim hartijama od vrednosti.

Za naredna trgovanja indikativnu cenu predstavlja:

- preovlađujuća cena, utvrđena na prethodnom berzanskom sastanku – kod metode preovlađujuće cene, odnosno
- cena na zatvaranju, utvrđena na prethodnom berzanskom sastanku – kod metode kontinuiranog trgovanja.

Član 90.

Za naredna trgovanja:

- 1) AZF se utvrđuje jedinstveno u rasponu od:
  - a) +/- 20% u trgovanju hartijama od vrednosti na listinzima regulisanog tržišta,
  - b) +/- 30% u trgovanju hartijama od vrednosti na Open Market,
  - c) +/- 50% u trgovanju akcijama na MTP Belex,
  - d) +/- 40% u trgovanju ostalim hartijama od vrednosti i drugim finansijskim instrumentima na MTP Belex.
- 2) SZF se utvrđuje jedinstveno u rasponu od:
  - a) +/- 10% u trgovanju hartijama od vrednosti na listinzima regulisanog tržišta,
  - b) +/- 15% u trgovanju hartijama od vrednosti na Open Market,
  - c) +/- 25% u trgovanju akcijama na MTP Belex,
  - d) +/- 20% u trgovanju ostalim hartijama od vrednosti i drugim finansijskim instrumentima na MTP Belex.
- 3) DZF se utvrđuje odlukom iz člana 88. ovih Pravila, a raspon DZF ne može biti veći od raspona SZF iz tačke 2) ovog stava.

3. Metod preovlađujuće cene

Član 91.

Trgovanje metodom preovlađujuće cene sastoji se od redovnih faza i vanredne faze trgovanja, ukoliko model zone fluktuacije sadrži SZF koji je aktivira.

Redovne faze metoda preovlađujuće cene su:

- 1) predotvaranje – vremenski period namenjen za ispostavljanje i prijem naloga članova Berze,
- 2) aukcija – vremenski trenutak u kome se utvrđuje preovlađujuća cena,
- 3) trgovanje – vremenski trenutak u kome se zaključuju transakcije po preovlađujućoj ceni, i
- 4) trgovanje na zatvaranju – vremenski period namenjen prijemu naloga i zaključivanju transakcija po utvrđenoj preovlađujućoj ceni.

Vanredna faza metode preovlađujuće cene je faza produžetka predotvaranja, a koja predstavlja produžetak vremenskog perioda namenjenog za ispostavljanje i prijem naloga za trgovanje.

Član 92.

Faza predotvaranja predstavlja period u kome članovi Berze mogu da ispostavljaju naloge za trgovanje.

Faza predotvaranja sastoji se od sledećih podfaza:

- a) prijem naloga – period prijema naloga za trgovanje, nakon koga sledi,
- b) random period - period promenljive dužine trajanja.

Trajanje podfaze random period utvrđuje se u BelexFIX pomoću posebne procedure za generisanje slučajnih brojeva, koja trajanje perioda prijema naloga za trgovanje u ovoj fazi utvrđuje u vremenskom intervalu ne dužem od trajanja ove podfaze.

Član 93.

U podfazi random perioda, članovi Berze mogu ispostavljati naloge za trgovanje, isključujući naloge za povlačenje i naloge za promenu naloga.

Član 94.

U fazi predotvaranja ne vrši se utvrđivanje preovlađujuće cene, niti je dozvoljeno zaključivanje transakcija.

Član 95.

Na vanrednu fazu preovlađujuće cene, shodno se primenjuju odredbe članova 92.-94. ovih Pravila.

Član 96.

Faza aukcije predstavlja vremenski trenutak u kome se, na osnovu ispostavljenih naloga za trgovanje, utvrđuje preovlađujuća cena.

Prilikom utvrđivanja preovlađujuće cene primenjuju se sledeći kriterijumi:

- 1) maksimiziranje obima prometa,
- 2) minimiziranje razlike između cene koju je moguće utvrditi i indikativne cene.

Član 97.

Primenom kriterijuma iz člana 96. ovih Pravila, za preovlađujuću cenu proglašava se cena po kojoj se ostvaruje najveći obim prometa, meren količinom predmetne hartije od vrednosti.

Ukoliko se jednako najveći obim prometa može ostvariti po više cena, kao preovlađujuća cena utvrđuje se cena koja je bliža indikativnoj ceni, osim u slučaju prvog trgovanja kada će se kao preovlađujuća cena utvrditi viša cena.

Ukoliko je moguće utvrditi dve cene po kojima se može ostvariti jednako najveći obim prometa, a koje su jednako udaljene od indikativne cene, kao preovlađujuća cena utvrđuje se viša cena.

Ukoliko su i na strani ponude i na strani tražnje ispostavljeni samo tržišni nalozi, utvrđuje se preovlađujuća cena koja je jednaka indikativnoj ceni.

Preovlađujuća cena je indikativna cena za naredni berzanski sastanak.

Član 98.

Ukoliko nije moguće utvrditi preovlađujuću cenu u skladu sa kriterijumima za utvrđivanje preovlađujuće cene, indikativna cena za naredni berzanski sastanak ostaje nepromenjena.

Član 99.

U fazi trgovanja zaključuju se transakcije.

Transakcije mogu biti zaključene samo po preovlađujućoj ceni.

Ukoliko postoji debalans količina između strane kupovine i prodaje po utvrđenoj preovlađujućoj ceni, odnosno ukoliko se svi nalozi za trgovanje kojima to dozvoljavaju uslovi cene iz naloga ne mogu izvršiti po utvrđenoj preovlađujućoj ceni, uspostavlja se sledeći redosled prioriteta izvršenja naloga:

- 1) tržišni nalozi;

- 2) nalozi sa limit cenom »povoljnijom« od preovlađujuće cene, odnosno:
  - (1) kod naloga kupovine – nalozi sa cenom višom od preovlađujuće cene,
  - (2) kod naloga prodaje – nalozi sa cenom nižom od preovlađujuće cene;
- 3) nalozi sa limit cenom koja je jednaka preovlađujućoj ceni.

Između naloga jednakih po ceni, prednost pri realizaciji dodeljuje se ranije ispostavljenom nalogu za trgovanje.

Član 100.

U fazi trgovanja na zatvaranju moguće je zaključivati transakcije samo i isključivo po utvrđenoj preovlađujućoj ceni, odnosno po indikativnoj ceni, ukoliko preovlađujuća cena nije utvrđena.

U fazu trgovanja na zatvaranju BelexFIX prenosi sve nerealizovane i delimično realizovane naloge sa statusom aktivnih naloga, a koji se mogu realizovati po utvrđenoj preovlađujućoj ceni.

U fazi trgovanja na zatvaranju, članovi Berze mogu ispostavljati isključivo ATC naloge i naloge za povlačenje.

4. Kontinuirano trgovanje

Član 101.

Trgovanje metodom kontinuiranog trgovanja sastoji se od redovnih i vanrednih faza trgovanja, ukoliko model zone fluktuacije sadrži SZF i/ili DZF koji ih aktiviraju.

Redovne faze kontinuiranog trgovanja su:

- 1) predotvaranje - vremenski period namenjen za ispostavljanje i prijem naloga članova Berze,
- 2) otvaranje – vremenski trenutak u kome se utvrđuje cena otvaranja,
- 3) trgovanje na otvaranju – vremenski trenutak u kome se zaključuju transakcije po utvrđenoj ceni otvaranja,
- 4) kontinuirano trgovanje – period kontinuiranog ispostavljanja i uparivanja naloga za trgovanje,
- 5) zatvaranje – vremenski trenutak u kome se utvrđuje cena zatvaranja, i
- 6) trgovanje na zatvaranju – vremenski period namenjen prijemu naloga po utvrđenoj ceni zatvaranja i zaključivanje transakcija po ceni zatvaranja.

Vanredne faze metoda kontinuiranog trgovanja su:

- 1) faza produžetka predotvaranja;
- 2) skup faza unutar-dnevne (intraday) aukcije koji čine sledeće faze:
  - (1) unutar-dnevno predotvaranje - može da se sastoji od jedne ili kombinacije sledećih podfaza:
    1. prijem naloga
    2. random period
  - (2) unutar-dnevne aukcije,
  - (3) trgovanja po ceni unutar-dnevne aukcije;

Član 102.

Na fazu predotvaranja kod metoda kontinuiranog trgovanja, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na fazu predotvaranja kod metoda preovlađujuće cene.

Član 103.

Na fazu otvaranja kod metoda kontinuiranog trgovanja, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na fazu aukcije kod metoda preovlađujuće cene.

Član 104.

Na fazu trgovanja na otvaranju kod metoda kontinuiranog trgovanja, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na fazu trgovanja kod metoda preovlađujuće cene.

Član 105.

Faza kontinuiranog trgovanja predstavlja vremenski period u kome članovi Berze mogu kontinuirano da ispostavljaju naloge za trgovanje.

Član 106.

Nalozi za trgovanje koji se kontinuirano ispostavljaju u BelexFIX, upisuju se u elektronsku knjigu naloga sa statusom aktivnih, odnosno neaktivnih naloga, u skladu sa uslovima cene iz naloga.

U fazi kontinuiranog trgovanja, BelexFIX kontinuirano upoređuje uslove cene i količine iz prethodno ispostavljenih, a nerealizovanih naloga, kao i novoispostavljenih naloga za trgovanje, i kada to uslovi iz naloga za trgovanje dozvoljavaju zaključuje transakcije.

Nalozi za trgovanje koji čekaju realizaciju, realizuju se prema prioritetu cene iz naloga, a ukoliko su cene u dva ili više naloga jednake, prioritet se dodeljuje ranije ispostavljenom nalogu.

Član 107.

Realizacija naloga za trgovanje moguća je ukoliko su u BelexFIX ispostavljeni nalozi suprotni po vrsti transakcije koji imaju cenu jednaku ili bolju od naloga koji sa statusom aktivnog naloga čeka na realizaciju.

Član 108.

Ispostavljeni tržišni nalog odmah se uparuje sa suprotnim nalogom najvišeg prioriteta realizacije.

Ukoliko u trenutku ispostavljanja tržišnog naloga ne postoje nalozi za trgovanje suprotni po vrsti transakcije, ispostavljeni tržišni nalog se upisuje u elektronsku knjigu naloga sa statusom aktivnog naloga sa limit cenom jednakoj ceni poslednje transakcije, osim ukoliko do tog trenutka nije bilo zaključenih transakcija, kada se upis u elektronsku knjigu naloga sa statusom aktivnog naloga vrši po indikativnoj ceni.

Član 109.

Ukoliko dva suprotna naloga za trgovanje sadrže različite cene na osnovu kojih je moguće zaključiti transakciju tokom faze kontinuiranog trgovanja, transakcija će biti zaključena po ceni iz ranije ispostavljenog naloga.

Član 110.

Ukoliko su u fazi predotvaranja u BelexFIX ispostavljeni takvi nalozi za trgovanje da je najviša limit cena u nalogu kupovine niža od najniže limit cene u nalogu prodaje, ili su ispostavljeni samo nalozi prodaje ili samo nalozi kupovine, ili nema ispostavljenih naloga za trgovanje, cena prve zaključene transakcije u fazi kontinuiranog trgovanja predstavlja cenu na otvaranju.

Član 111.

Za trgovanje tokom skupa faza unutar-dnevne (intraday) aukcije, indikativnu cenu predstavlja referentna cena.

Na vanredne faze metode kontinuiranog trgovanja, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila kojima se reguliše trgovanje metodom preovlađujuće cene.

Član 112.

Faza zatvaranja predstavlja vremenski trenutak u kome se utvrđuje cena na zatvaranju.

Cena na zatvaranju utvrđuje se alternativno, kao:

- 1) cena poslednje transakcije u fazi kontinuiranog trgovanja, ili
- 2) prosečna ponderisana cena specificiranog broja poslednje-trgovanih jedinica svake od hartija od vrednosti, ili
- 3) prosečna ponderisana cena poslednje-trgovanog specificiranog procenta od ukupno trgovanih jedinica svake od hartija od vrednosti, ili
- 4) prosečna ponderisana cena trgovanih jedinica svake od hartija od vrednosti u specificiranom vremenskom periodu.

Odluku o načinu utvrđivanja cene na zatvaranju, za svaki pojedinačni tržišni segment ili hartiju od vrednosti, donosi Direktor Berze.

Član 113.

Na fazu trgovanja na zatvaranju kod metoda kontinuiranog trgovanja, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na fazu trgovanja na zatvaranju kod metoda preovlađujuće cene.

Član 114.

Ukoliko u toku trgovanja hartijama od vrednosti na tržišnim segmentima na kojima se trguje metodom kontinuiranog trgovanja nije bilo zaključenih transakcija, objavljuje se cena na zatvaranju koja je jednaka indikativnoj ceni.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, za naredni berzanski sastanak indikativna cena ostaje nepromenjena.

5. Blok trgovanje

Član 115.

Blok trgovanje predstavlja blok transakciju čiji je predmet hartija od vrednosti kojom se trguje na regulisanom tržištu, odnosno MTP Belex.

Blok transakcija je transakcija dogovorena van berzanskog sastanka na kome se trguje metodom preovlađujuće cene ili metodom kontinuiranog trgovanja, u bilateralnom odnosu jednog kupca i jednog prodavca.

Sve hartije od vrednosti i finansijski instrumenti kojima se trguje u okviru regulisanog tržišta i MTP Belex, mogu biti predmet blok transakcije.

Blok-transakcija se zaključuje na osnovu naloga kupovine i nalog prodaje za istovetnu hartiju od vrednosti, u istovetnoj količini, po istovetnoj ceni, a ispostavljene od strane jednog ili dva člana Berze.

Član 116.

Blok transakcija može biti zaključena samo u toku trajanja berzanskog sastanka ukoliko trgovanje hartijom od vrednosti koja je predmet blok transakcije:

- 1) nije privremeno obustavljeno, ili
- 2) ukoliko nije predmet specijalnog izveštaja u smislu ovih Pravila u kom slučaju ne postoje uslovi za blok trgovanje datom hartijom od vrednosti u skladu sa ovim Pravilima, u periodu od 30 dana od dana dostavljanja specijalnog izveštaja Komisiji za hartije od vrednosti, ako Komisija za hartije od vrednosti po prijemu datog izveštaja nije drugačije odredila o čemu je u pisanoj formi obavestila Berzu.

Član 117.

Blok transakcija može biti zaključena ukoliko hartija od vrednosti istog ISIN koja je predmet blok transakcije ispunjava sledeće uslove zavisno od metode trgovanja datom hartijom od vrednosti:

- 1) hartija od vrednosti kojom se trguje metodom preovlađujuće cene (alternativno):
  - (1) količina u blok transakciji iznosi najmanje 5% od ukupno izdatog broja datih hartija od vrednosti, ili

- (2) vrednost blok transakcije iznosi najmanje 60 miliona RSD;

- 2) hartija od vrednosti kojom se trguje metodom kontinuiranog trgovanja (alternativno):
  - (1) količina u blok transakciji iznosi najmanje 5% od ukupno izdatog broja datih hartija od vrednosti, ili
  - (2) vrednost blok transakcije iznosi najmanje:
    - 120 miliona RSD, ukoliko je predmet blok transakcije akcija,
    - 10 miliona RSD, ukoliko je predmet blok transakcije dužnička hartija od vrednosti

Član 117a.

Bez ispunjenosti uslova iz člana 117. ovih Pravila, blok transakciju hartijama od vrednosti koje su uključene na regulisano tržište, odnosno MTP Belex, mogu zaključiti:

- 1) Republika Srbija ili Narodna banka Srbije kada saglasno zakonu ili podzakonskim propisima, na regulisanom tržištu, ili MTP vrše prodaju hartija od vrednosti koje su u njihovom vlasništvu;
- 2) pravna lica osnovana zakonom koja se u skladu sa Zakonom mogu koristiti izuzetkom od obaveze sekundarnog trgovanja hartijama od vrednosti na regulisanom tržištu, odnosno MTP.

Član 118.

Broker prodavca inicira blok transakciju u BelexFIX unoseći u nalog za blok trgovanje sve elemente transakcije, osim podataka o kupcu i isti upućuje brokeru kupca na potvrđivanje.

Konfirmacijom blok transakcije od strane brokera kupca smatra se unos zahtevanih podataka o kupcu i dostavljanje tako konfirmirane blok transakcije Berzi u roku od 15 minuta od trenutka kada je broker prodavca uputio brokeru kupca blok transakciju na konfirmaciju.

Konfirmacija blok transakcije od strane brokera kupca mora biti izvršena na istom berzanskom sastanku na kojem je broker prodavca inicirao blok transakciju, a najkasnije do vremena utvrđenog kalendarom berzanskih sastanaka.

Po prijemu konfirmirane blok transakcije u smislu stava 3. ovog člana, berzanski kontrolor vrši proveru postojanja razloga iz člana 116. ovih Pravila, te logičku i računsku usaglašenost elemenata naloga za blok trgovanje:

- proverom logičke ispravnosti - proverava se da li su elementi naloga za blok trgovanje usaglašeni u pogledu istovetnosti hartije od vrednosti i cene, te metode trgovanja kojom je organizovano trgovanje datom hartijom od vrednosti, a
- proverom računске ispravnosti - proverava se da li elementi naloga za blok trgovanje, cena i količina, odgovaraju uslovima za blok trgovanje iz člana 117. ovih Pravila.

Ako se u postupku provere iz stava 4. ovog člana:

- 1) utvrdi postojanje razloga iz člana 116. ovih Pravila i/ili logička, odnosno računska neusaglašenost elemenata naloga za blok trgovanje sa uslovima iz člana 117. ovih Pravila, smatra se da ne postoje uslovi za zaključenje blok transakcije u skladu sa ovim Pravilima, te blok transakcija neće biti zaključena o čemu se brokeri iz stava 1. i 2. ovog člana obavestavaju putem BelexFIX;
- 2) utvrdi odsustvo razloga iz člana 116. ovih Pravila, te logička i računska usaglašenost elemenata naloga za blok trgovanje sa uslovima iz člana 117. ovih Pravila, smatra se da su ispunjeni uslovi za blok trgovanje u skladu sa ovim Pravilima, te se najkasnije do završetka berzanskog sastanka iz stava 3. ovog člana,

u BelexFIX zaključuje blok transakcija i izrađuje zaključnica u formi i na način utvrđen ovim Pravilima.

Zaključene blok transakcije posebno se objavljuju i obeležavaju posebnom oznakom.

Član 119.

Cene i obim prometa iz zaključenih blok transakcija ne utiču na cene i obim prometa ostvarene u trgovanju hartijama od vrednosti na berzanskom sastanku, kao i na vrednost indeksa u koji su date hartije od vrednosti uključene.

Podaci koji se odnose na blok trgovanje predstavljaju poseban deo izveštaja Berze.

6. Trgovanje izvedenim finansijskim instrumentima

Član 120.

Trgovanje izvedenim finansijskim instrumentima organizuje se u BelexFIX-u.

Član 121.

Upravni odbor Berze utvrđuje elemente standarda izvedenih finansijskih instrumenata, kao i standardizovana prava i obaveze ugovornih strana, prvi i poslednji trgovački dan, kao i način i mesto kliringa i saldiranja obaveza iz zaključenih transakcija izvedenim finansijskim instrumentom.

Član 122.

Standard izvedenog finansijskog instrumenta sadrži naročito:

- naziv,
- predmet, odnosno podlogu,
- datum/e dospeća, odnosno isporuke, ukoliko postoji,
- jedinicu kotacije,
- minimalni cenovni inkrement (tick),
- vrednost minimalnog cenovnog inkrementa (tick size), ukoliko postoji
- prvi i poslednji dan trgovanja,
- metod utvrđivanja dnevne cene za saldiranje (settlement price), ukoliko postoji,
- metod utvrđivanja cene izvršenja (exercise price), ukoliko postoji,
- metod isporuke predmeta, odnosno podloge, ukoliko postoji,
- način i mesto kliringa i saldiranja obaveza iz zaključenih transakcija izvedenim finansijskim instrumentom.

Član 123.

Izvedenim finansijskim instrumentima se trguje metodom kontinuiranog trgovanja.

Član 124.

Upravni odbor Berze, posebnim rešenjem, može dozvoliti trgovanje fjučersima i opcijama samo onom članu Berze koji je ispunio uslove utvrđene posebnom odlukom Upravnog odbora.

Član 125.

Upravni odbor Berze može odlukom utvrditi i dodatne, organizacione i finansijske uslove za članove Berze koji posluju na tržištu fjučersa i opcija.

U donošenju odluke iz stava 1. ovog člana, Upravni odbor Berze se rukovodi sigurnošću trgovanja i interesima učesnika u trgovanju.

Član 126.

Na sve što u trgovanju izvedenim finansijskim instrumentima nije na poseban način utvrđeno ovim Pravilima, shodno se primenju odredbe ovih Pravila koje se odnose na trgovanje hartijama od vrednosti.

7. Transakcije

Član 127.

Transakcija se zaključuje na osnovu ispostavljenog naloga za trgovanje u BelexFIX, koji se u skladu sa pravilima određene metode trgovanja realizuje u celosti ili delimično, uparivanjem sa odgovarajućim nalogom suprotnim po vrsti transakcije, istog ili drugog člana Berze.

Član 128.

Predmet transakcije je hartija od vrednosti navedena u nalogu za trgovanje, u količini koja je realizovana.

Član 129.

Transakcija je zaključena u trenutku kada je u skladu sa ovim Pravilima realizovana celokupna količina ili deo količine iz pojedinačnog naloga za trgovanje ispostavljenog u BelexFIX.

Na osnovu zaključene transakcije iz stava 1. ovog člana, izrađuje se zaključnica u elektronskoj formi koja se u toj formi dostavlja Centralnom registru i članu Berze koji je transakciju zaključio.

Član 130.

Elemente zaključnica, propisuje Upravni odbor Berze.

Član 131.

Sve transakcije zaključene u BelexFIX smatraju se konačnim, bez dodatnih potvrda članova Berze koji su ih zaključili.

Član 132.

Zahtev za storniranje transakcije u trgovanju hartijama od vrednosti, član Berze može podneti samo ukoliko je predmetna transakcija zaključena u fazi kontinuiranog trgovanja i ukoliko je zaključena iz razloga očigledne tehničke greške koja se sa sigurnošću može utvrditi pregledom knjige naloga i druge relevantne dokumentacije člana Berze koji je podneo zahtev za storniranje transakcije, osim ukoliko cena i količina iz predmetne transakcije ne utiču na tok trgovanja, utvrđenu cenu na zatvaranju.

Tehničkom greškom smatra se greška nastala:

- propustom da se unese cifra iz autentičnog numeričkog podatka,
- ponovljenim unosom neke od cifara iz autentičnog numeričkog podatka,
- permutovanim redosledom cifara iz autentičnog numeričkog podatka.

Zahtev za storniranje transakcije, član Berze može uz obrazloženje, dostaviti berzanskom kontroloru u pisanom obliku u roku od 30 minuta od trenutka zaključenja transakcije, ali najkasnije do isteka trajanja faze kontinuiranog trgovanja. Podnosilac zahteva uz zahtev dostavlja i dokaz o uplaćenju naknadi, u iznosu utvrđenom Tarifnikom Berze.

Transakcija se može stornirati samo uz pisanu saglasnost drugog člana Berze sa kojim je član Berze - podnosilac predloga zaključio predmetnu transakciju.

Odluku o storniranju transakcija donosi Direktor Berze ili lice koje on ovlasti, na osnovu obrazloženog predloga berzanskog kontrolora.

Blok transakcija se ne može se stornirati.

Član 133.

Pod okolnostima koje proceni nužnim kako bi se održalo pravedno i uredno odvijanje tržišnih aktivnosti, kao i zaštita investitora i javnog interesa, berzanski kontrolor može stornirati bilo koju transakciju zaključenu u trgovanju, ako su jedan ili više elemenata transakcije, kao

što su cena ili količina hartija od vrednosti u transakciji očigledno pogrešni ili ukazuju na manipulisanje tržištem, odnosno zloupotrebu tržišta u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima.

Berzanski kontrolor može povući naloge za trgovanje članova Berze u slučaju greške u funkcionisanju BelexFIX ili neke druge tehničke greške u BelexFIX.

Berzanski kontrolor povlači i one naloge za trgovanje članova Berze koji su u suprotnosti sa ovim Pravilima i drugim aktima Berze, kao i u slučaju kada je Narodna banka Srbije oduzela dozvolu za rad banci koja je istovremeno ovlašćena banka saglasno dozvoli Komisije za hartije od vrednosti u skladu sa Zakonom i član Berze saglasno rešenju Berze.

Berzanski kontrolor će o storniranim transakcijama i povučenim nalogima za trgovanje bez odlaganja obavestiti strane u transakciji, odnosno članove Berze čiji su nalozi za trgovanje povučeni.

Po završetku berzanskog sastanka, berzanski kontrolor podnosi direktoru sektora Berze za poslove trgovanja obrazloženi pisani izveštaj o storniranim transakcijama i povučenim nalogima za trgovanje.

Član 134.

Zaključene transakcije mogu se stornirati u skladu sa ovim Pravilima, isključivo do njihovog dostavljanja Centralnom registru.

Član 135.

Za svakog člana Berze koji je zaključio transakciju u BelexFIX, Berza će obezbediti pregled svih transakcija koje je taj član zaključio.

Ukoliko se pregled zaključenih transakcija iz stava 1. ovog člana ne podudara sa evidencijom člana Berze o zaključenim transakcijama, član Berze mora bez odlaganja, a najkasnije do početka narednog berzanskog sastanka, o tome u pisanom obliku da obavesti berzanskog kontrolora.

U slučaju da se sa sigurnošću ne može utvrditi razlog neslaganja podataka iz evidencije člana Berze i same Berze, što uključuje i upoređivanje podataka kod kojih postoji neslaganje sa podacima iz evidencije članova Berze koji su na suprotnoj strani zaključili te transakcije, merodavna je evidencija zaključenih transakcija koju vodi Berza.

Član 136.

Prilikom instalacije korisničkog dela BelexFIX, generiše se i jedinstveni identifikacioni kod (sertifikat) kojim se član Berze identifikuje u komunikaciji sa Berzom.

Transakcije u kojima je identifikovan određeni član Berze smatraju se transakcijama tog člana koji ih je dužan izvršiti.

Član 137.

U postupku kliringa i saldiranja transakcija zaključenih na Berzi članovi Berze dužni su da u svemu postupaju u skladu sa Zakonom i pravilima Centralnog registra.

8. Prijavlivanje transakcija zaključenih na OTC-u

Član 138.

Trgovanje hartijama od vrednosti obavljeno van Berze, a kojima se trguje na Berzi u okviru regulisanog tržišta, odnosno MTP Belex, obavlja se na način i pod uslovima utvrđenim Zakonom.

Član Berze, odnosno član Centralnog registra koji je u transakcijama iz stava 1. ovog člana zastupao prodavca, u

skladu sa Zakonom prijavljuje datu transakciju Berzi u elektronskoj formi putem aplikacije Berze za OTC transakcije.

Berza u realnom vremenu objavljuje prijavljene podatke iz stava 2. ovog člana i to: vrsti, klasi, CFI kodu, ISIN, ceni i broju (količini) hartija od vrednosti kojima se trgovalo van regulisanog tržišta, odnosno MTP Belex, kao i datumu zaključenja date transakcije.

9. Privremena obustava trgovanja hartijama od vrednosti na Open Market

Član 139.

Berza može privremeno obustaviti trgovanje svim ili pojedinim hartijama od vrednosti uključenih na Open Market (u daljem tekstu: privremena obustava trgovanja), ukoliko proceni da je to neophodno radi zaštite investitora ili u cilju pravičnog i urednog trgovanja hartijama od vrednosti, kao i ukoliko trgovanje tom hartijom od vrednosti više nije u saglasnosti sa ovim Pravilima.

Berza privremeno obustavlja trgovanje i u slučaju nepravilnog funkcionisanja BelexFIX ili nemogućnosti većeg broja članova Berze da istovremeno, ravnopravno i pod jednakim uslovima pristupe ili koriste BelexFIX, pod uslovima i na način koji su utvrđeni ovim Pravilima.

U slučaju nastupanja osnova za privremenu obustavu trgovanja u smislu odredbi ovog člana i člana 140. ovih Pravila, Berza rešenjem privremeno obustavlja trgovanje.

Berza rešenjem privremeno obustavlja trgovanje i u slučaju kada Komisija za hartije od vrednosti rešenjem naloži privremeno obustavljanje trgovanja.

Član 140.

U slučaju iz stava 1. člana 139. ovih Pravila, kod odlučivanja o privremenoj obustavi trgovanja Berza će ceniti sledeće razloge (ali ne ograničavajući se samo na date razloge):

- 1) nastanka okolnosti koje mogu dovesti do ugrožavanja uslova za trgovanje svim ili pojedinim hartijama od vrednosti; ukoliko se to smatra neophodnim da bi se zaštitili interesi i sigurnost učesnika u trgovanju; narušavanja poverenja u trgovinu hartijama od vrednosti; ukoliko trgovanje hartijom od vrednosti izaziva ili može izazvati poremećaj na tržištu;
- 2) nastupanja okolnosti koje onemogućavaju prenos vlasništva nad hartijom od vrednosti;
- 3) u slučajevima naknadnom kontrolom utvrđenih nepravilnosti.

Članovi Berze su dužni da po saznanju o nastanku činjenica ili okolnosti iz stava 1. ovog člana, o istima odmah obaveste Berzu.

Član 141.

Predlog za privremenu obustavu trgovanja Berzi, pod uslovima utvrđenim ovim članom, može uputiti sledeće lice ovlašćeno ovim Pravilima:

- 1) izdavalac - pod uslovom da se predlogom (koji mora biti potpisan i overen) detaljno i na adekvatan način objasni i obrazloži opravdanost razloga zbog kojih zahteva privremenu obustavu (sa odgovarajućim dokazima), te navede i rok u kome se realno može očekivati ispunjavanje uslova za nastavak trgovanja, a u skladu sa odlukom skupštine izdavaoca koja je sastavni deo datog predloga;
- 2) izdavalac - u slučaju zamene postojećih akcija izdavaoca akcijama nove emisije zbog promene ISIN akcija uključenih na Open Market, a u skladu sa odlukom skupštine izdavaoca koja je sastavni deo datog predloga;

- 3) zakoniti imalac koji poseduje najmanje 5% hartija od vrednosti čije obustavljanje trgovanja predlaže – pod uslovom da detaljno i na adekvatan način objasni i obrazloži opravdanost razloga za podnošenje zahteva, sa odgovarajućim dokazima, te navede rok u kome se realno može očekivati ispunjavanje uslova za nastavak trgovanja;

Izdavalac može podneti predlog za privremenu obustavu trgovanja u slučaju donošenja odluke izdavaoca o povlačenju akcija sa Open Market u skladu sa članom 123. Zakona, u kom slučaju je dužan da uz predlog i datu odluku, Berzi dostavi:

- 1) izvod iz nadležnog registra privrednih društava o registraciji predmetne odluke;
- 2) zapisnik sa sednice skupštine na kojoj je doneta predmetna odluka, a koji sadrži podatak sa kojom je većinom doneta ova odluka ili izjavu predsednika skupštine izdavaoca o ovom pitanju;
- 3) neopozivu izjavu o ispunjenosti uslova iz člana 123. stav 2. Zakona.

Predlog iz stava 1. tačke 3) i izjava iz stava 2. tačke 3) ovog člana, moraju biti overeni u skladu sa propisima kojima se uređuje overa potpisa, osim u slučaju kada je predlagač privredno društvo kada data dokumenta moraju biti potpisana od strane registrovanih zakonskih zastupnika društva i overeni u skladu sa aktima izdavaoca.

Uz predlog u smislu odredbi ovog člana, podnosi se dokaz o uplaćenju naknadi koja je utvrđena Tarifnikom Berze.

U slučaju podnošenja predloga u smislu odredbi ovog člana, Berza od predlagača može tražiti dostavljanje dodatne dokumentacije i dokaza kojim se potvrđuju navodi predloga, a u slučaju da isti ne postupi po zahtevu Berze, smatraće se da je odustao od svog predloga.

Na predlog za privremenu obustavu trgovanja i akta Berze po datom predlogu, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na zahtev za uključenje hartija od vrednosti na Open Market i akta Berze doneta po datom zahtevu, ako drugačije nije uređeno ovim Pravilima.

U vezi sa urednim predlogom u skladu sa ovim članom, Berza donosi rešenje o:

- 1) privremenoj obustavi trgovanja kada je predlog ocenila opravdanim u skladu sa članom 140. ovih Pravila;
- 2) odbijanju predloga u slučaju da nisu ispunjeni uslovi za privremenu obustavu u smislu odredbi ovih Pravila.

Član 142. (brisan)

Član 143.

Privremena obustava trgovanja traje do sticanja uslova za nastavak trgovine, a najduže do isteka roka utvrđenog rešenjem o privremenoj obustavi trgovanja, ako nije drugačije regulisano ovim Pravilima.

Rešenjem o privremenoj obustavi trgovanja, ako drugačije nije regulisano ovim Pravilima, Berza naročito određuje vreme trajanja privremene obustave trgovanja i postupanje sa naložima za trgovanje koji su ispostavljeni u BelexFIX, u smislu da:

- 1) utvrđuje mirovanje naloga za trgovanje do dana prestanka privremene obustave trgovanja;
- 2) povlači sve naloge za trgovanje hartijom od vrednosti za koju je trgovanje privremeno obustavljeno, a koji su do dana nastupanja privremene obustave trgovanja ispostavljeni u BelexFIX, ili
- 3) utvrđuje rok do kog datuma su članovi Berze dužni da sami povuku svoje naloge za trgovanje.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, članovi Berze čiji nalozi za trgovanje miruju u BelexFIX, dužni su da primljene naloge klijenata za povlačenje naloga za trgovanje ispostavljene u BelexFIX, dostave berzanskom kontroloru najkasnije sledećeg radnog dana do 11 sati od dana prijema datog naloga, radi njihovog povlačenja iz BelexFIX.

10. Prestanak privremene obustave trgovanja hartijama od vrednosti na Open Market i nastavak trgovanja na Open Market, odnosno MTP Belex

Član 144.

Po ispunjenju uslova za nastavak trgovanja, Berza donosi rešenje o prestanku privremene obustave trgovanja i nastavku organizovanja trgovanja hartijama od vrednosti na Open Market, pod uslovom da izdavalac i po proteku privremene obustave trgovanja ispunjava uslove iz člana 64. ovih Pravila i ako u skladu sa ovim Pravilima nije drugačije određeno.

Odredba stava 1. ovog člana primenjuje se i u slučaju protoka roka iz člana 143. stava 1. ovih Pravila u kom roku izdavalac nije okončao postupak iz člana 123. Zakona na način i po postupku utvrđenom Zakonom.

Aktom iz stava 1. ovog člana određuje se:

- 1) datum berzanskog sastanka sa kojim se nastavlja organizovanje trgovanja;
- 2) indikativnu cenu hartije od vrednosti za nastavak trgovanja i to u visini cene na zatvaranju, odnosno u visini preovlađujuće cene utvrđene na poslednjem pojedinačnom berzanskom sastanku koji je organizovan za trgovanje datim hartijama od vrednosti pre nastupanja privremene obustave trgovanja.

Izuzetno od stava 3. tačke 2) ovog člana, po prestanku privremene obustave trgovanja iz razloga iz člana 141. stava 1. tačke 2) u kom postupku je promenjen ISIN akcija usled podele ili spajanja akcija izdavaoca i uz promenu nominalne vrednosti akcija tako da je osnovni kapital izdavaoca ostao nepromenjen, indikativna cena za nastavak trgovanja utvrđuje se u visini cene iz stava 3. tačke 2) ovog člana, korigovane parametrima izvršene podele, odnosno spajanja akcija.

Član 145.

Berza donosi rešenje o isključenju hartije od vrednosti sa Open Marketa i uključenju istih na MTP Belex u slučaju da:

- 1) je izdavalac ispunio uslove za prestanak privremene obustave trgovanja, ali je u međuvremenu prestao da ispunjava uslove iz člana 64. ovih Pravila, Berza donosi rešenje o isključenju datih hartija od vrednosti sa Open Market i uključenju istih na MTP Belex, te utvrđuje nastavak trgovanja hartijama od vrednosti na MTP Belex.
- 2) nisu nastupili uslovi za nastavak trgovanja na Open Market u svemu u skladu sa odlukom, odnosno rešenjem Berze o privremenoj obustavi trgovanja u smislu odredbi ovih Pravila.

U slučaju iz stava 1. tačke 2) ovog člana, rešenjem se može odrediti:

- 1) produženje trajanja privremene obustave trgovanja i na MTP Belex u skladu sa odredbama ovog člana i članom 146. ovih Pravila; ili
- 2) nastavak trgovanja hartijama od vrednosti na MTP Belex u slučaju kada je odlukom, odnosno rešenjem o privremenoj obustavi trgovanja na Open Market kao uslov za prestanak privremene obustave trgovanje naloženo izdavaocu dostavljanje dokaza i dokumentacije u vezi sa njegovom obavezom izrade i ažuriranja informatora o izdavaocu, te obavezama izveštavanja koje ima kao javno društvo u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima i aktima Berze.

U slučaju iz stava 2. tačke 2) ovog člana, Berza date hartije od vrednosti označava oznakom «BI» (bez informatora o izdavaocu), a ista se briše kada izdavalac izvrši svoju obavezu izveštavanja u svemu u smislu stava 2. ovog člana.

11. Privremena obustava trgovanja hartijama od vrednosti na MTP Belex

Član 146.

Na privremenu obustavu trgovanja hartijama od vrednosti koje su uključene na MTP Belex, shodno se primenjuju odredbe članova 139.-144. ovih Pravila, ako drugačije nije određeno ovim članom.

U slučaju da u svemu, u skladu sa rešenjem Berze o privremenoj obustavi trgovanja hartijama od vrednosti koje su uključene na MTP Belex u roku koji je Berza odredila rešenjem, nisu otklonjeni razlozi zbog kojih je privremeno obustavljeno trgovanje, Berza će shodno članovima 139. i 140. ovih Pravila, doneti rešenje o:

- 1) prestanku privremene obustave trgovanja i nastavku trgovanja hartijama od vrednosti izdavaoca na MTP Belex;
- 2) produženju trajanja privremene obustave trgovanja hartijama od vrednosti izdavaoca. U slučaju da i u naknadno određenom roku nisu otklonjeni razlozi zbog kojih je privremeno obustavljeno trgovanje, Berza donosi odluku, odnosno rešenje shodnom primenom odredbi ovog člana.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, ukoliko nastavak trgovanja datim hartijama od vrednosti ne bi više bio u saglasnosti sa zakonom i ovim Pravilima, Berza saglasno članu 127. Zakona, donosi rešenje o isključenju datih hartija od vrednosti sa MTP Belex

Izuzetno od stava 2. tačka 2) i stava 3. ovog člana, Berza će drugačije rešiti ako Komisija za hartije od vrednosti to naloži.

12. Prestanak privremene obustave trgovanja i isključenje sa Open Market, odnosno MTP Belex

Član 147.

Berza donosi rešenje o isključenju akcija izdavaoca sa Open Market, odnosno MTP Belex Berze kada je trgovanje istim bilo privremeno obustavljeno, a izdavalac je uspešno okončao postupak:

- 1) zamene postojećih akcija izdavaoca akcijama nove emisije zbog promene ISIN akcija uključenih na Open Market, izuzev u slučaju podele ili spajanja akcija izdavaoca i uz promenu nominalne vrednosti akcija tako da je osnovni kapital izdavaoca ostao nepromenjen;
- 2) isplate nesaglasnih akcionara u skladu sa odlukom o povlačenju hartija od vrednosti sa Open Market u skladu sa članom 123. Zakona, a po zahtevu izdavaoca u skladu sa članom 149. ovih Pravila.

U slučaju iz stava 1. tačke 1) ovog člana, kada izdavalac istovremeno sa danom isključenja zamenjenih akcija sa Open Market, odnosno MTP Belex, u skladu sa Zakonom ne podnese novi zahtev za uključivanje akcija na Open Market, Berza će izdavaoca pozvati da izvrši datu zakonsku obavezu, te ukoliko isti ne postupi po pozivu Berze u roku koji je pozivom odredila Berza, o istom Berza odmah obaveštava Komisiju za hartije od vrednosti o postupanju izdavaoca suprotno Zakonu.

13. Isključenje sa Open Market, odnosno MTP Belex

Član 148.

Berza rešenjem isključuje hartije od vrednosti sa Open Market:

- 1) ukoliko je nad izdavaocem otvoren postupak stečaja ili likvidacije;
- 2) na zahtev izdavaoca kome prestaje svojstvo javnog društva u skladu sa odredbom člana 70. i člana 122. stav 2. tačka 2. Zakona;
- 3) ukoliko je u Centralnom registru izvršen ispis hartije od vrednosti zbog sprovedenog postupka regulisanog zakonom, te u kom slučaju organizovanje trgovanja datom hartijom od vrednosti nije više u saglasnosti sa zakonom i ovim Pravilima, u skladu sa odredbom člana 127. Zakona;
- 4) po nalogu Komisije za hartije od vrednosti u skladu sa Zakonom;
- 5) po rešenju Berze u skladu sa članom 173. i 174. ovih Pravila.

Berza rešenjem isključuje hartije od vrednosti sa MTP Belex u slučaju nastupanja razloga iz stava 1. tačke 1) i 2) ovog člana.

Uz zahtev iz stava 1. tačke 2) ovog člana, odnosno stava 2, a u vezi stava 1. tačke 2) ovog člana, podnosi se dokaz o uplaćenju naknadi koja je utvrđena Tarifnikom Berze.

Berza, bez rešenja iz stava 1. ovog člana, briše dužničku hartiju od vrednosti sa Open Market o roku njenog dospeća i nakon završetka poslednjeg berzanskog sastanka organizovanog za trgovanje datom hartijom od vrednosti koji je određen rešenjem Berze o uključenoj date hartije od vrednosti na Open Market.

Na zahtev za isključene hartija od vrednosti sa Open Market, odnosno MTP Belex i akta Berze po datom zahtevu, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na zahtev za uključivanje hartija od vrednosti na Open Market i akta Berze doneta po datom zahtevu.

Član 149.

Berza rešenjem isključuje hartije od vrednosti sa Open Market, odnosno MTP Belex, na zahtev izdavaoca, u slučaju:

- 1) kada je izdavalac dužničkih hartija od vrednosti ispunio uslove za prestanak svojstva javnog društva u skladu sa članom 70. stav 1. tačka 1. Zakona, u kom slučaju se uz zahtev dostavljaju dokazi i dokumentacija o ispunjenosti datih uslova u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktom;
- 2) kada je izdavalac uspešno okončao postupak isplate nesaglasnih akcionara u skladu sa validnom odlukom o povlačenju hartija od vrednosti sa Open Market u skladu sa članom 123. Zakona i podzakonskim aktom, u kom slučaju se uz zahtev i datu odluku, dostavlja i:
  - (1) izvod iz nadležnog registra privrednih društava o registraciji predmetne odluke;
  - (2) zapisnik sa sednice skupštine na kojoj je doneta predmetna odluka, a koji sadrži podatak sa kojim je većinom doneta ova odluka ili izjava predsednika skupštine izdavaoca o ovom pitanju;
  - (3) neopoziva izjava, pod punom materijalnom i krivičnom odgovornošću da su ispoštovane propisane procedure za isplatu nesaglasnih akcionara i da su svi nesaglasni akcionari izdavaoca u celosti isplaćeni za vrednost svojih akcija u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva, odnosno da nije bilo nesaglasnih akcionara sa donošenjem date odluke, te kao i da ne postoje zakonske, niti druge smetnje za isključenje akcija izdavaoca sa Berze.
- 3) kada su akcije izdavaoca preuzete, odnosno otkupljene u skladu sa članom 70. stav 2. tačke 1. i 2. Zakona, u kom slučaju se uz zahtev dostavlja:

- (1) skupštinska odluka o prestanku statusa javnog društva doneta glasovima akcionara koji su preuzeli, odnosno otkupili date akcije, sa zapisnikom sa sednice skupštine na kojoj je doneta predmetna odluka, a koji sadrži dati podatak o glasovima ili izjava predsednika skupštine izdavaoca o ovom pitanju;
- (2) neopoziva izjava, pod punom materijalnom i krivičnom odgovornošću da su ispunjeni zakonski uslovi za prestanak svojstva javnog društva te da ne postoje zakonske niti druge smetnje za isključenje akcija izdavaoca sa Berze;
- 4) statusne promene izdavaoca u skladu sa članom 70. stav 2. tačka 3. Zakona, u kom slučaju se u skladu sa podzakonskim aktom, uz zahtev dostavlja dokumentacija iz tačke 2) ovog člana.

Izjava iz stava 1. tačke 2) podtačke (3) i tačke 3) podtačke (2) ovog člana mora biti potpisana od strane predsednika odbora direktora, odnosno predsednika nadzornog odbora ako je upravljanje društvom dvodomo, a ako je organizacija i upravljanje izdavaoca regulisana posebnim zakonom, od strane predsednika upravnog odbora izdavaoca, te overena u skladu sa aktima izdavaoca.

Berza od podnosioca zahteva može zaključkom tražiti dostavljanje dodatne dokumentacije i dokaza kojim se potvrđuju navodi zahteva, a u slučaju da isti ne postupi po zaključku Berze, smatraće se da je odustao od svog zahteva.

Uz zahtev u smislu odredbi ovog člana, podnosi se dokaz o uplaćenju naknadi koja je utvrđena Tarifnikom Berze i odgovarajući dokaz iz koga se može sagledati da je izmirio sva svoja dugovanja prema Berzi po osnovu organizovanja trgovanja njegovim hartijama od vrednosti na Berzi.

Berza donosi rešenje po urednom zahtevu u smislu odredbi stava 1. tačke 2) ovog člana ukoliko su na dan donošenja validne odluke izdavaoca bili ispunjeni uslovi iz člana 123. stav 2. Zakona.

Na zahtev izdavaoca u smislu stava 1. ovog člana i akta Berze po datom zahtevu, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na zahtev za uključenje hartija od vrednosti na Open Market i akta Berze doneta po datom zahtevu, ako drugačije nije uređeno ovim Pravilima.

14. Pravni lekovi

Član 150.

Protiv rešenja Direktora Berze o uključenju hartija od vrednosti na Open Market, odnosno MTP Belex, privremenoj obustavi trgovanja, prestanku privremene obustave trgovanja, kao i isključenju hartija od vrednosti donetih u skladu sa odredbama ovih Pravila može se izjaviti žalba Upravnom odboru Berze, kao drugostepenom organu u navedenim postupcima, u roku od osam dana od dana prijema rešenja. Žalba protiv rešenja u smislu ovog stava ne odlaže izvršenje tog rešenja.

Žalba sadrži označenje akta protiv koga se izjavljuje, obim pobijanja rešenja (u celini ili samo neke njegove delove), razloge za podnošenje žalbe i predlog žalioaca. Uz žalbu podnosi se dokaz o uplaćenju naknadi za žalbu na prvostepeni akt, koja je utvrđena Tarifnikom Berze.

Rešenje iz stava 1. ovog člana postaje konačno danom isteka roka određenog za žalbu ako žalba nije izjavljena, ili danom donošenja rešenja Upravnog odbora o odbijanju žalbe ili preinačenju prvostepenog rešenja.

Rešenja Upravnog odbora doneta u skladu sa odredbama ovih Pravila su konačna.

VIII NADZOR I KONTROLA

Član 151.

Zabranjeno je na Berzi vršiti, ili pokušati izvršenje, radnje kojom se vrši zloupotreba na tržištu utvrđena Zakonom i podzakonskim aktima, koja obuhvata:

- 1) zloupotrebu insajderske informacije;
- 2) manipulaciju na tržištu.

Berza vrši poslove nadzora i kontrole trgovanja u cilju otkrivanja i sprečavanja radnje ili pokušaja izvršenja radnje kojom se vrši zloupotreba na tržištu i u tim poslovima:

- 1) primenjuje postupke i mere u skladu sa ovim Pravilima;
- 2) obaveštava i izveštava Komisiju za hartije od vrednosti o prikupljenim činjenicama koje ukazuju da je učinjena radnja zloupotrebe tržišta ili da je određeno lice izvršilac te radnje;
- 3) u okviru Zakonom utvrđenih nadležnosti i ovlašćenja Berze, pruža pomoć Komisiji za hartije od vrednosti prilikom sprovođenja nadzora.

Član 152.

Lice kome su dostupne insajderske informacije ne sme ih koristiti neposredno ili posredno pri sticanju, otuđenju i pokušaju sticanja ili otuđenja za sopstveni račun ili za račun trećeg lica hartija od vrednosti na koje se ta informacija odnosi, odnosno ne sme ih prenositi posredno ili neposredno trećim licima, niti na osnovu njih preporučivati drugim licima da stiču, kupuju i prodaju hartije od vrednosti ili na drugi način raspolazu tim hartijama od vrednosti.

Sva lica dužna su da sa insajderskim informacijama postupaju u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima.

Član 153.

Član Berze postupa suprotno ovim Pravilima ako vrši ili pokušava da izvrši, odnosno učestvuje u vršenju radnji koje imaju obeležja zloupotrebe tržišta utvrđene Zakonom i podzakonskim aktima, uključujući ali ne ograničavajući se i na jednu ili više sledećih aktivnosti:

- 1) sukcesivnu kupovinu i/ili prodaju iste hartije od vrednosti sa ciljem stvaranja lažne slike u javnosti o aktivnosti hartije od vrednosti;
- 2) udruživanje više lica koja uzajamnim transakcijama podiže, odnosno pokušava da podigne cenu na veštački visok nivo, nakon čega se vrši prodaja hartija od vrednosti;
- 3) udruživanje više lica koja uzajamnim transakcijama snižava, odnosno pokušava da snizi cenu na veštački nizak nivo, nakon čega se vrši kupovina hartija od vrednosti;
- 4) ispostavljanje naloga za trgovanje neposredno pre zatvaranja tržišta u cilju manipulacije cenom na zatvaranju, odnosno preovlađujućom cenom, a naročito ukoliko u tom trenutku ispostavljeni dati nalog za trgovanje može biti realizovan po znatno povoljnijim uslovima;
- 5) ispostavljanje naloga za kupovinu ili prodaju na osnovu saznanja da je neko drugi dao ili će dati nalog za kupovinu ili prodaju iste hartije od vrednosti po istoj ili približnoj ceni.
- 6) korišćenje informacija i vršenje sledećih radnji:
  - 1) kada je član Berze u saznanju da klijent ima količinski veliki nalog ili nalog koji može uticati na stanje na tržištu, pa sam ispostavlja nalog kojim stiže korist od te informacije;
  - 2) kada koristi strategiju svog klijenta, odnosno kada ponavlja poteze tog klijenta za svoj račun ili za račun drugog klijenta.

- 7) prevara ili vršenje radnji u cilju prevare vezano za trgovinu na Berzi;

Član Berze postupa suprotno pravilima Berze ako ne ispunjava svoje propisane obaveze prema Berzi i ne poštuje zabrane utvrđene ovim Pravilima, kao i u slučaju:

- 1) odbijanja da se pisano i/ili usmeno izjasni u postupku nadzora člana Berze,
- 2) ne dostavi potpunu i urednu dokumentaciju po zahtevu berzanskog kontrolora, ili je dostavi neblagovremeno,
- 3) vrši radnje koje nisu u interesu poslovanja Berze i koje narušavaju ugled Berze.

1. Mere i postupci za otkrivanje i sprečavanje zloupotreba na tržištu

Član 154.

U cilju otkrivanja i sprečavanja zloupotreba na tržištu, Berza primenjuje sledeće postupke:

- 1) sistematsko prikupljanje i analiza podataka o trgovanju i ostalih raspoloživih podataka,
- 2) praćenje trendova i otkrivanje bitnih odstupanja u kretanju cene ili prometa pojedinih hartija od vrednosti,
- 3) praćenje trendova i otkrivanje bitnih odstupanja u učestalosti ispostavljanja naloga za trgovanje, njihove prisutnosti na tržištu i njihove realizacije u zaključenim transakcijama,
- 4) praćenje i analiza formiranja cene u okviru pojedinih faza trgovanja u trgovanju pojedinim hartijama od vrednosti,
- 5) praćenje povezanosti između objava izdavalaca hartija od vrednosti s kretanjem prometa i cena pre ili nakon javne objave,
- 6) praćenje povezanosti između objava tržišnih analiza članova Berze ili sa njima povezanih lica sa njihovim trgovanjem pojedinim hartijama od vrednosti i kretanjem cena i prometa pre ili nakon objave tih analiza,
- 7) sprovođenje nadzora nad poslovanjem članova Berze,
- 8) pribavljanje dodatnih informacija i izveštaja od izdavaoca, po zahtevu Berze i slično.

Pored postupaka iz stava 1. ovog člana, Berza primenjuje i sledeće preventivne i nadzorne mere u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima i ovim Pravilima:

- 1) edukaciju investitora i učesnika na tržištu kapitala,
- 2) obezbeđenje adekvatnog informacionog sistema i metodologija trgovanja,
- 3) izricanje mera u postupku nadzora koji Berza u skladu sa ovim Pravilima može voditi.

2. Indikatori procene pri utvrđivanju sumnje na manipulacije na tržištu

Član 155.

Prilikom procene koje aktivnosti člana Berze ili drugog lica su takvog karaktera da mogu ukazivati na eventualnu manipulaciju na tržištu, Berza uzima u obzir specifične okolnosti svakog pojedinačnog slučaja, osim indikatora koji su regulisani podzakonskim aktom, uzima u obzir i sledeće:

- 1) da li aktivnost ima uticaj na likvidnost i efikasnost tržišta,
- 2) da li aktivnost omogućava svim učesnicima na tržištu pravovremenu i odgovarajuću reakciju na nove tržišne uslove, nastale s takvom aktivnošću,
- 3) da li aktivnost narušava integritet tržišta,

- 4) da li su nastupile značajne promene uslova na tržištu,
- 5) nalaze eventualnih ranijih slučajeva,
- 6) istorijat uključenja u trgovanje hartije od vrednosti nad kojom se sprovodi odgovarajuća aktivnost,
- 7) vrstu hartije od vrednosti,
- 8) disperzija vlasništva, odnosno u kojoj meri su zastupljeni individualni investitori,
- 9) detaljna uputstva, mišljenja i preporuke nadležnih institucija, ukoliko postoje.

3. Postupak nadzora i kontrole nad članom Berze

Član 156.

Berza vrši poslove nadzora i kontrole nad trgovanjem na Berzi i poslovanjem članova Berze u vezi sa poslovima koje obavljaju na regulisanom tržištu i MTP Belex, i preduzima mere iz svoje nadležnosti radi obezbeđenja organizovanog, nesmetanog, poštenog i efikasnog funkcionisanja regulisanog tržišta i MTP Belex, u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima, odredbama ovih Pravila i drugih akata donetih na osnovu ovih Pravila.

Saglasno članu 119. stav 3. i članu 129. stav 7. Zakona, Berza u vršenju nadzora i kontrole članova Berze u smislu stava 1. ovog člana sprovodi postupak i preduzima mere prema članu Berze u skladu sa odredbama ovih Pravila.

Berzanski kontrolor je samostalan u vršenju nadzora u granicama ovlašćenja utvrđenih ovim Pravilima i drugih akata donetih na osnovu ovih Pravila.

Član 157.

Redovni nadzor nad trgovanjem i kontrolu poslovanja članova Berze u vezi sa poslovima koje zaključuju na Berzi, Berza vrši:

- 1) preko posebnih nadzornih radnih stanica, i to:
  - (1) u realnom vremenu tokom berzanskog sastanka,
  - (2) po završetku berzanskog sastanka, analizom informacija o trgovanju
- 2) pregledom dokumentacije, evidencija i poslovnih knjiga člana Berze koja je u vezi sa poslovima hartijama od vrednosti.

Kontrolu u smislu stava 1. tačke 2) ovog člana, Berza može izvršiti u poslovnim prostorijama člana Berze ili zahtevati da joj se data dokumentacija i knjige dostave u sedište Berze.

Nadzor i kontrolu poslovanja članova Berze u smislu stava 1. i 2. ovog člana, nije potrebno prethodno najaviti.

Ako u postupku nadzora i kontrole koji se vrši u poslovnim prostorijama člana Berze, berzanski kontrolor i/ili lice iz člana 53, ne zatekne odgovorno lice člana Berze, dati postupak izvršiće se bez njegovog prisustva, izuzev kada po oceni berzanskog kontrolora postupak nadzora i kontrole nije moguće izvršiti u odsustvu odgovornog lica člana Berze, u kom slučaju će berzanski kontrolor uputiti poziv odgovornom licu da u određeno vreme bude prisutno radi vršenja nadzora, a dato lice je dužno da postupi po pozivu berzanskog kontrolora ili da omogući izvršenje nadzora imenovanjem lica koje će ga u datom slučaju zameniti.

Postupanje odgovornog lica suprotno stavu 4. smatraće se da je član Berze odbio da pruži informacije, dokaze i dokumentaciju u postupku nadzora i kontrole, te da je izvršio radnju koja je članu Berze zabranjena ovim Pravilima.

U postupku nadzora i kontrole koji vrši Berza, koriste se sve raspoložive informacije o izdavaocu, elektronski, finansijski i drugi informacioni servisi.

Član 158.

Vanredni nadzor i kontrolu poslovanja člana Berze, Berza može da vrši po pisanoj inicijativi drugog člana Berze, odnosno drugog zainteresovanog lica, a inicijativa mora biti obrazložena tako da se iz nje jasno vidi u čemu se sastoji nedozvoljeno postupanje člana Berze u vezi sa poslovima koje obavljaju na Berzi i posledice koje ono izaziva ili može izazvati.

Član 159.

Ukoliko trgovanje bilo kojom hartijom od vrednosti pokaže neuobičajeno kretanje njene cene, količine ili aktivnost člana Berze, ovlašćeno lice Berze dužno je da ga identifikuje kao predmet posebne analize i praćenja.

Ukoliko neuobičajena kretanja i aktivnosti u smislu stava 1. ovog člana nije moguće objasniti na osnovu raspoložive dokumentacije, podataka i informacija, berzanski kontrolor će sačiniti specijalni izveštaj i isti sa svim do tada prikupljenim informacijama i podacima dostaviti Komisiji za hartije od vrednosti

Specijalni izveštaji predstavljaju poslovnu tajnu za sve učesnike koji su učestvovali u formiranju izveštaja i mogu se dostavljati samo nadležnim nadzornim organima Berze.

Član 160.

Izveštaj o kontroli poslovanja člana Berze u skladu sa ovim Pravilima i drugim aktima Berze sačinjava berzanski kontrolor i dostavlja ga:

- Direktor Berze,
- kontrolisanom članu Berze,
- nadležnom nadzornom organu Berze, po zahtevu.

**Član 161.
(brisan)****Član 162.**

Tok i red na berzanskom sastanku nadzire berzanski kontrolor.

Član 163.

Ukoliko se u postupku vršenja nadzora i kontrole u smislu ovih Pravila, utvrdi nepravilnost, berzanski kontrolor može članu Berze uputiti pismenu, nejavnu opomenu bez pokretanja postupka pred nadležnom komisijom Berze.

Opomenu iz stava 1. ovog člana berzanski kontrolor izriče ukoliko oceni da utvrđena nepravilnost nije izazvala narušavanje interesa nalogodavaca (klijenata) i/ili integriteta tržišta hartija od vrednosti, drugih članova Berze i same Berze, te da će se svrha otklanjanja nepravilnosti u radu člana Berze postići i izricanjem opomene iz ovog člana.

Na žalbu člana Berze koja se može izjaviti na opomenu berzanskog kontrolora u smislu odredbi ovog člana, te odlučivanje o istoj, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje regulišu žalbu i odlučivanje u disciplinskom postupku.

Član Berze za vođenje postupka nadzora u kom postupku je njemu ili njegovom ovlašćenom brokeru izrečena konačna pismena, nejavna opomena u smislu ovog člana, plaća Berzi naknadu koja je utvrđena Tarifnikom Berze.

Član 164.

Berzanski kontrolor može po skraćenom postupku da članu Berze, odnosno njegovom brokeru ograniči ili zabrani pristup BelexFIX, kada:

- 1) njegov pristup ugrožava sigurnost investitora, članova Berze ili same Berze,
- 2) član Berze ne postupa u skladu sa ovim Pravilima i ugovorom zaključenim sa Berzom,

- 3) je član Berze postao je nelikvidan, ili mu je finansijsko i operativno stanje takvo, da njegovo dalje poslovanje dovodi u pitanje poslovnu sigurnost investitora, drugih učesnika u radu Berze i same Berze,
- 4) je Komisija za hartije od vrednosti rešenjem o izricanju nadzorne mere članu Berze, naložila Berzi da članu Berze i/ili njegovom ovlašćenom brokeru privremeno suspenduje pristup BelexFIX.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, lice protiv koga je preduzeta mera obaveštava se o tome u pisanoj formi i pokreće se postupak i preduzimaju mere u skladu sa odredbama ovih Pravila.

Odredba stava 1. ovog člana shodno se primenjuje u slučaju kada je Narodna banka Srbije oduzela dozvolu za rad banci koja je istovremeno ovlašćena banka saglasno dozvoli Komisije za hartije od vrednosti u skladu sa Zakonom i član Berze saglasno rešenju Berze.

Član 165.

Zbog osnovane sumnje da je član Berze izvršio, odnosno pokušao izvršenje radnje kojom se vrši zloupotreba na tržištu ili na drugi način postupio suprotno odredbama ovih Pravila i drugih opštih akata Berze, u granicama zakonskih ovlašćenja Berze u vršenju nadzora i kontrole nad svojim članovima, pokreće se postupak pred Disciplinskom komisijom, koja je u skladu sa Zakonom i ovim Pravilima nadležna za pokretanje i vođenje disciplinskih postupaka protiv članova Berze, odnosno ovlašćenih brokera.

Član Berze odgovara za svaku povredu u smislu stava 1. ovog člana koji učini ovlašćeni broker, član njegove uprave ili zaposleni člana Berze.

Član 166.

Disciplinsku komisiju, kao prvostepeni organ nadležan za sprovođenje postupka iz člana 165. stav 1. ovih Pravila i izricanje mera članovima Berze ili ovlašćenim brokerima koja su rešenjem Disciplinske komisije oglašena odgovornim za izvršenje dela iz člana 165. stav 1. ovih Pravila, imenuje Upravni odbor Berze.

Član 167.

Odredbe o sastavu i trajanju mandata članova Disciplinske komisije, kao i postupku, pravnim lekovima i odlučivanju po pravnim lekovima, kriterijumi za utvrđivanje visine paušalnih troškova postupka i druga pitanja od značaja za dati postupak, utvrđuju se pravilnikom koji donosi Upravni odbor Berze.

Član 168.

Po pravilu Disciplinska komisija pokreće postupak na zahtev berzanskog kontrolora ili člana uprave Berze.

Disciplinska komisija može pokrenuti postupak i po službenoj dužnosti kada je tokom disciplinskog postupka došla u saznanje, a postoji opravdana sumnja da je član Berze prema kome se ne vodi dati postupak, odnosno njegov ovlašćeni broker učinio delo koje ima obeležje radnje u smislu člana 165. stav 1. ovih Pravila, polazeći od postojećeg činjeničnog stanja ili okolnosti slučaja u postupku koji se već pred njom vodi.

Izuzetno, Komisija može pokrenuti postupak i po zahtevu člana Berze ili ovlašćenog brokera.

Član 169.

Disciplinska komisija može izvršiocu zabranjene radnje u smislu člana 165. stav 1. ovih Pravila, koga je oglasila odgovornim za izvršenje, odnosno pokušaj izvršenja tog dela, izreći sledeću meru:

- 1) opomenu, koja može biti:
  - (1) nejavna opomena,
  - (2) opomena sa objavljivanjem članovima Berze,

- (3) javna opomena sa objavom na internet stranici Berze i/ili servisu javnog informisanja;
- 2) suspenzije u obavljanju trgovine na Berzi, svim ili pojedinim vrstama hartijama od vrednosti,
- (1) u unapred određenom trajanju, a najduže do šest meseci, ili
- (2) do nastupanja okolnosti predviđenih, rešenjem Disciplinske komisije, za njen prestanak;
- 3) trajne zabrane trgovine na Berzi, sa upućivanjem predloga Upravnom odboru za donošenje odluke o prestanku statusa člana Berze, odnosno statusa ovlašćenog brokera. Upravni odbor može prihvatiti dati predlog, te doneti rešenje o prestanku statusa člana Berze ili rešenjem preinačiti ili ukinuti rešenje Disciplinske komisije o izricanju date mere. Ukoliko Upravni odbor Berze ukine rešenje vratiće predmet Disciplinskoj komisiji na ponovni postupak.

Mera iz stava 1. tačke 1) podtačke 2) i 3) i tačke 2) ovog člana može se izreći uslovno sa rokom proveravanja od najkraće tri meseca, a najduže godinu dana.

Član Berze za vođenje prethodnog postupka nadzora i disciplinskog postupka u kom postupku je njemu ili njegovom ovlašćenom brokeru konačnim rešenjem izrečena mera iz stava 1. i 2. ovog člana, plaća Berzi naknadu koja je utvrđena Tarifnikom Berze.

Član 170.

Prilikom odlučivanja o težini povrede ovih Pravila i odmeravanja mera u granicama koje su propisane ovim Pravilima, vodiće se računa o svrsi određivanja mere uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da mera bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito okolnosti pod kojima je delo učinjeno, ranije poslovanje i postupke izvršioca u odnosu na poštovanje akata Berze, držanje izvršioca posle učinjenog dela, intenzitet narušavanja interesa nalogodavaca (klijenata) i/ili integriteta tržišta hartija od vrednosti, drugih članova Berze i same Berze.

Pri odlučivanju u smislu stava 1. ovog člana, može se kao otežavajuća okolnost uzeti u obzir okolnost da je izvršilac i u ranijim postupcima iz člana 165. ovih Pravila proglašavan odgovornim za učinjeno delo iz člana 165. stav 1. ovih Pravila, ceneći pri tom posebno težinu ranije učinjenog dela, okolnosti pod kojima je to delo izvršeno i vreme koje je proteklo od izvršenja ranijeg dela.

Pri odlučivanju da li će izreći uslovnu meru, Disciplinska komisija će vodeći računa o svrsi uslovne mere, odnosno kazne, posebno uzeti u obzir proteklo poslovanje člana Berze, odnosno ovlašćenog brokera, njihovo ponašanje posle učinjenog dela, stepen odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je delo učinjeno.

Član 171.

Protiv rešenja Disciplinske Komisije može se izjaviti žalba Upravnom odboru Berze, kao drugostepenom organu, u roku od osam dana od dana dostavljanja prvostepenog rešenja, a u svemu u skladu sa pravilnikom iz člana 167. ovih Pravila. Uz žalbu podnosi se dokaz o uplaćenju naknadi za žalbu na prvostepeni akt, koja je utvrđena Tarifnikom Berze.

Postupak koji je okončan konačnim rešenjem u smislu stava 1. ovog člana, može se ponoviti na osnovu rešenja Upravnog odbora Berze donetog na zahtev lica koje je oglašeno odgovornim datim konačnim rešenjem po vanrednom pravnom sredstvu koje je utvrđeno pravilnikom iz člana 167. ovih Pravila.

4. Nadzor nad izdavaocem hartija od vrednosti uključenih na Open Market i mere u nadzoru

Član 172.

Berza vrši nadzor nad izvršavanjem obaveza izdavaoca hartija od vrednosti uključenih na Open Market u skladu Zakonom, podzakonskim aktima, ovim Pravilima i ugovorom koji izdavalac ima zaključen sa Berzom, a naročito izvršavanje obaveze dostavljanja:

- 1) godišnjeg izveštaja – najkasnije do 30. aprila tekuće godine;
- 2) polugodišnjeg izveštaja - najkasnije do 31. avgusta tekuće godine;
- 3) Informatora o izdavaocu, ažuriranog podacima iz sastavljenog redovnog godišnjeg finansijskog izveštaja za prethodnu poslovnu godinu u skladu sa članom 67. stav 7. ovih Pravila – najkasnije do 31. marta tekuće godine.

Proveru dostave izveštaja i informatora iz stava 1. tačke 1)-3) ovog člana, Berza vrši 20. u kalendarskom mesecu koji sledi po isteku roka za njegovu dostavu iz stava 1. ovog člana.

Hartije od vrednosti izdavalaca koji nisu dostavili Berzi informator iz stava 1. tačka 3), u svemu na način i u roku propisanim ovim Pravilima, označavaju se posebnom oznakom «Bl» (bez informatora o izdavaocu) počev od 1. aprila tekuće godine.

Član 173.

U slučaju da je u nadzoru u smislu člana 172. ovih Pravila utvrđeno da izdavalac nije izvršio obavezu dostavljanja izveštaja i informatora iz stava 1. člana 172. ovih Pravila, Berza rešenjem isključuje hartije od vrednosti izdavaoca sa Open Marketa i uključuje ih na MTP Belex, a trgovanje hartijama od vrednosti izdavaoca uključenih na MTP Belex organizuje se počev od prvog radnog dana kalendarskog meseca koji sledi po donošenju datog rešenja.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana može se izjaviti žalba u smislu člana 150. ovih Pravila.

Član 174.

Kada uvidom u registre u okviru službenog registra informacija Komisije za hartije od vrednosti ili na drugi način Berza dođe u saznanje da izdavalac hartija od vrednosti uključenih na Open Market ne izvršava obaveze u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima, ovim Pravilima i/ili ugovorom koji izdavalac ima zaključen sa Berzom, Berza može, rešenjem

- 1) izdavaocu izreći jednu od sledećih mera:
  - (1) nejavnu opomenu,
  - (2) javnu opomenu,
- 2) isključiti hartije od vrednosti izdavaoca sa Open Market i uključiti na MTP Belex.

Kod donošenja rešenja iz stava 1. ovog člana:

- 1) kada se potpuno činjenično stanje ne može utvrditi na osnovu javno dostupnih podataka nadležnih registara ili podataka kojima Berza raspolaže, Berza će uputiti zahtev izdavaocu da se u roku koji odredi Berza, pisano izjasni o okolnostima zbog kojih nije izvršio, ili je neuredno izvršio svoju obavezu u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima, ovim Pravilima i/ili ugovorom koji izdavalac ima zaključen sa Berzom.
- 2) uzeće se u obzir sve okolnosti:
  - (1) pod kojima je došlo do kršenja odredaba Zakona, podzakonskih akata, ovih Pravila i/ili ugovora koji izdavalac ima zaključen sa Berzom,
  - (2) intenzitet narušavanja integriteta tržišta hartija od vrednosti, interesa investitora i ugleda same Berze,
  - (3) vezane za ranije postupanje izdavaoca po propisanim obavezama izveštavanja.

Rešenjem o izricanju mere iz stava 1. ovog člana, Berza može izdavaocu naložiti da u ostavljenom mu roku otkloni utvrđene nepravilnosti. Izdavalac je dužan da Berzi u roku i na način koji mu utvrdi Berza datim rešenjem, dostavi Berzi pisani izveštaj o preduzetim aktivnostima na otklanjanju utvrđene nepravilnosti. U slučaju da izdavalac u svemu u roku i na način utvrđen rešenjem iz stava 1. ovog člana ne postupi, Berza rešenjem isključuje njegove hartije od vrednosti sa Open Market i uključuje na MTP Belex.

Rešenja u postupku nadzora u smislu odredbi ovog člana donosi lice ovlašćeno članom 63. ovih Pravila, kao prvostepeni organ.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana može se izjaviti žalba Upravnom odboru, kao drugostepenom organu, u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja izdavaocu. Žalba ne odlaže izvršenje rešenja. Rešenje Upravnog odbora je konačno.

IX NAČIN ORGANIZOVANJA I FUNKCIONISANJA BelexFIX

Član 175.

Berza organizuje BelexFIX na način kojim se obezbeđuje tačnost i pouzdanost pri prikupljanju, unosu, obradi, prenosu i upotrebi podataka kojima raspolaže Berza i kojima se obezbeđuju i ispunjavaju drugi uslovi utvrđeni Zakonom i podzakonskim aktima.

Za pravilno funkcionisanje BelexFIX, Berza obezbeđuje ispunjenost sledećih uslove:

- 1) Organizaciono-prostorni uslovi - obezbeđenost posebne prostorije – tehničke sobe, sa obezbeđenim adekvatnim: napajanjem i uređajima za neprekidno napajanje (agregat i UPS); uzemljenjem; anti-statičkim podom; klimatizacionim uređajima kojima se postiže temperaturna stabilnost; protivpožarnom zaštitom, uređajima za kontrolu ulaska u dati prostor i drugo
- 2) Tehnički uslovi - adekvatna hardverska i softversku osposobljenost Berze i komunikaciona strukturu poslovanja Berze, a koja minimalno ispunjava sledeće kriterijume:
  - (1) dovoljan broj i kapacitet servera, kao i dovoljan broj radnih stanica za obavljanje berzanskih poslova,
  - (2) adekvatnu softversku opremljenost koja obezbeđuje neometano elektronsko trgovanje svim hartijama od vrednosti i svim metodama trgovanja, u skladu sa ovim Pravilima.
- 3) Telekomunikacioni uslovi u smislu stava 2. ovog člana naročito obuhvataju obezbeđenje odgovarajućeg broja i tipa telekomunikacionih linija.

Član 176.

Pored BelexFIX u smislu člana 175. ovih Pravila, Berza organizuje i rezervni informacioni sistem koji u slučaju otkazivanja BelexFIX, preuzima njegovu funkciju, u najkraćem roku, a najkasnije narednog radnog dana, sa podacima iz trgovanja koji ne mogu biti stariji od podataka sa kraja berzanskog sastanka koji je prethodio danu otkaza BelexFIX.

Član 177.

U slučaju više sile ili nastupanja okolnosti na koje Berza ne može uticati (kao što su iznenadni kvarovi ili druga oštećenja na eksternim uređajima i instalacijama ili oštećenja opreme nastale od strane trećeg lica, krađa i sl), a koje onemogućavaju pravilno funkcionisanje BelexFIX i

nakon primene utvrđenih mera za obezbeđenje njegove funkcionalnosti u vanrednim okolnostima, Berza:

- 1) privremeno obustavlja trgovanje do nastanka uslova za nesmetano funkcionisanje BelexFIX i/ili
- 2) preduzima mere kojima se omogućava završetak svih započelih poslova na berzanskom sastanku, kao što je skraćivanje faza trgovanja o čemu se članovi Berze, bez odlaganja, informišu putem BelexFIX, odnosno drugim primerenim načinom ceneći prirodu nastalih vanrednih okolnosti.

1. Uslovi za pristup i korišćenje BELEXFIX

Član 178.

Članovi Berze su obavezni da svoje poslovanje u delu rada sa BelexFIX obavljaju u svemu prema pravilima pristupa i korišćenja BelexFIX koji su utvrđeni ovim Pravilima i drugim aktima Berze i da svojim aktima regulišu pravila i procedure usaglašene sa pravilima i procedurama pristupa i korišćenja BelexFIX.

Članovi Berze su obavezni da svoje poslovanje u smislu stava 1. ovog člana usaglašavaju sa svim izmenama i dopunama ovih Pravila, kao i odlukama, merama i uputstvima izrađenim u skladu sa ovim Pravilima.

Odlukom Direktora Berze, određuju se organizacione jedinice Berze i imenuju ovlašćena lica Berze za obavljanje pojedinih poslova u vezi sa BelexFIX.

Određbe ovih Pravila koje se odnose na uslove za pristup i korišćenje BelexFIX, shodno se primenjuju na uslove za pristup i korišćenje BelexFIX putem pomoćnih radnih stanica.

Član 179.

Član Berze prethodnim obezbeđenjem ispunjenosti uslova tehničke osposobljenosti i organizovanost za članstvo na Berzi u skladu sa ovim Pravilima, obezbeđuju uslove za pristup i korišćenje BelexFIX, sa svog glavnog sajta, pod uslovima i na način koji su utvrđeni ovim Pravilima.

Rezervni sajt člana Berze, ako ga je uspostavio, mora da ispunjava minimalne tehničke i organizacione uslove propisane za glavni sajt člana Berze koji su propisani ovim Pravilima.

Član Berze koji je uspostavio rezervni sajt, može pristupiti i koristiti BelexFIX sa svog rezervnog sajta, ako mu je Upravni odbor Berze na njegov pisani i obrazloženi zahtev odobrio pristup i korišćenje BelexFIX sa rezervnog sajta pod uslovima i na način koji je propisan ovim Pravilima.

Određbe ovih Pravila o uslovima za pristup i korišćenje BelexFIX odnose se na glavni sajt člana Berze, a primenjuju se i na rezervni sajt člana Berze, ako drugačije nije regulisano ovim Pravilima.

Član 180.

Član Berze pristupa i koristi BelexFIX po pravilu sa svog glavnog sajta.

Prelazak na pristup i korišćenje BelexFIX sa rezervnog sajta člana Berze, ako ga je uspostavio, vrši se primenom pravila sledeće procedure propisane odredbama ovog člana.

U slučaju postojanja razloga za prelazak na rezervni sajt člana Berze, član Berze će o istom, odmah, bez odlaganja, telefonskim putem obavestiti Berzu i datu potrebu, odnosno zahtev potvrditi Berzi u pisanoj formi elektronskom poštom. Berza na svojoj internet stranici javno objavljuje podatke o licima za kontakt Berze po poslovima iz ovog stava.

Član Berze po zahtevu iz stava 3. ovog člana, dužan je da odmah, bez odlaganja obezbedi da lice koje vrši IT poslove u vezi rezervnog sajta člana Berze kontaktira ovlašćeno lice Berze iz stava 3. ovog člana i preduzme druge potrebne aktivnosti na uspostavljanju uslova za aktiviranje rezervnog sajta člana Berze.

Po podnetom zahtevu iz stava 3. ovog člana, Berza u saradnji sa članom Berze, a po izvršenoj proveru telekomunikacionih i drugih uslova za pristup i korišćenje BelexFIX sa rezervnog sajta člana Berze, u najkraćem roku, a najkasnije narednog berzanskog sastanka, omogućava dati pristup i korišćenje BelexFIX.

Član 181.

Član Berze ne može da podnese zahtev za korišćenje pomoćne radne stanice, pre nego što je preduzeo sve aktivnosti iz člana 180. ovih Pravila u svrhu pristupa i korišćenja BelexFIX sa rezervnog sajta Korisnika sistema.

Izuzetno, u slučaju kada su preduzete aktivnosti iz člana 180. ovih Pravila, a do omogućavanja pristupa i korišćenja BelexFIX sa rezervnog sajta člana Berze u smislu člana 180. stav 5. ovih Pravila, Berza može po zahtevu člana Berze odobriti korišćenje pomoćnih radnih stanica.

Član Berze ne može istovremeno pristupati i koristiti BelexFIX sa glavnog i rezervnog sajta Korisnika sistema.

Član 182.

Po prestanku razloga zbog kojih je Korisniku sistema odobren pristup i korišćenje BelexFIX sa rezervnog sajta člana Berze, preduzimaju se aktivnosti na prelasku pristupa i korišćenja BelexFIX sa glavnog sajta člana Berze, a shodnom primenom pravila procedure iz člana 180. ovih Pravila.

Član 183.

U slučaju kada zbog specifičnosti organizacione i tehničke osposobljenosti člana Berze postoji opravdana potreba da se pojedina međusobna prava i obaveze Berze i člana Berze u vezi sa uslovima i načinom pristupa i korišćenja BelexFIX urede na način koji odstupa od ovih Pravila, a u pogledu:

- 1) postupka i nadležnosti obavljanja poslove instalacije, održavanja i podešavanja opreme člana Berze;
- 2) podrške u otklanjanju problema u pristupu i korišćenju BelexFIX;
- 3) odgovornosti za štetu uzrokovanu radnjama na instalaciji, podešavanju i održavanju hardverskih i softverskih komponenti opreme člana Berze, kao i
- 4) drugih odstupanja od odredbi Pravila Berze, data pitanja uz prethodno odobrenje Upravnog odbora uređuju se zaključenjem posebnog ugovora, čiju sadržinu utvrđuje Direktor Berze.

Primerak zaključenog ugovora u smislu stava 1. ovog člana dostavlja se na uvid Upravnom odboru na prvoj narednoj sednici.

Član 184.

Pravo pristupa i korišćenja BelexFIX imaju samo zaposleni člana Berze koji su u skladu sa ovim Pravilima stekli status ovlašćenog brokera.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ograničeni pristup BelexFIX:

- 1) sa pravom korišćenja istog, ograničeno samo za ispostavljanje naloga za trgovanje u poslovima obavljanja procedura i operacija na organizovanom tržištu, propisanih zakonom i u skladu sa ugovorom iz člana 4. ovih Pravila, imaju zaposleni Republike Srbije, Narodne banke Srbije i Centralnog registra;
- 2) bez prava korišćenja istog za ispostavljanje naloga za trgovanje, imaju zaposleni člana Berze koji obavljaju poslove:
  - (1) unutrašnje/interne kontrole;

- (2) upravljanja hartijama od vrednosti u ime i za račun nalagodavaca (portfolio menadžer);
- (3) pružanja savetodavnih usluga u vezi sa poslovanjem hartijama od vrednosti (investicioni savetnik).

Berza licu iz stava 2. ovog člana izdaje dozvolu za ograničeni pristup BelexFIX i ako to lice nema zvanje brokera saglasno Zakonu i podzakonskim aktima, pod uslovom da ispunjava ostale uslove propisane ovim Pravilima za izdavanje dozvole za trgovanje,

Na zahtev i obezbeđenje ispunjenosti uslova za izdavanje dozvole za ograničeni pristup BelexFIX u smislu stavova 2. i 3. ovog člana shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila o zahtevu i obezbeđenju uslova za izdavanje dozvole za trgovanje ovlašćenog brokera.

Na obaveze lica kome je Berza izdala dozvolu iz stava 2. ovog člana, shodno se primenjuju obaveze utvrđene ovim Pravilima za ovlašćenog brokera.

Član 185.

Za potrebe člana Berze, uz naknadu utvrđenu Tarifnikom Berze, Berza obezbeđuje:

- 1) klijentsku aplikaciju za trgovanje, za server i klijentsku radnu stanicu, posebno za glavni sajt i posebno za rezervni sajt člana Berze;
- 2) jedinstveni sertifikat za pristup i korišćenje BelexFIX sa glavnog i rezervnog sajta člana Berze;
- 3) BelexFIXAPI modul za povezivanje korisničke aplikacije sa BelexFIX.

Član 186.

Ovlašćena lica Berze vrše poslove:

- 1) instalacije klijentske aplikacije na server i klijentske radne stanice člana Berze za glavni sajt člana Berze;
- 2) priključenja servera i klijentske radne stanice na BelexFIX i finalno podešavanje klijentske aplikacije za glavni i rezervni sajt člana Berze.

Član 187.

U korišćenju klijentskih radnih stanica članovi Berze su obavezni da se pridržavaju sledećih pravila:

- 1) član Berze ne može bez dozvole Berze, nakon instalacije klijentske aplikacije, na serveru, odnosno klijentskoj radnoj stanici instalirati nove hardverske komponente ili menjati bilo koju postojeću hardversku komponentu izuzev monitora i miša.
- 2) član Berze ne može instalirati server, odnosno klijentsku radnu stanicu dati na korišćenje drugim korisnicima sistema.
- 3) Instalirani server, odnosno klijentska radna stanica se može koristiti samo za daljinsko trgovanje na Berzi.
- 4) član Berze ne može na bilo koji način da modifikuje server, odnosno klijentsku radnu stanicu, kopira njihov sadržaj ili instalira softver za daljinsko trgovanje na drugom serveru, odnosno klijentskoj radnoj stanici, izuzev u slučaju kada se kopiranje vrši u funkciju organizovanja rezervnog sajta člana Berze, uz prethodno pribavljenu saglasnost Berze.
- 5) član Berze ne može, nakon izvršene instalacije klijentske aplikacije od strane Berze, na serveru, odnosno klijentskoj radnoj stanici instalirati ili pokrenuti izvršenje bilo kakvog softvera, izuzev u slučaju kada su date aktivnosti preduzete u funkciji organizovanja i/ili održavanja rezervnog sajta člana Berze po proceduri utvrđenoj ovim Pravilima.
- 6) član Berze ne sme da koristi bilo kakva softverska ili hardverska pomoćna sredstva (pomagala, alati i sl.) koja mu obezbeđuju funkcionalnost koja nije obezbeđena u klijentskoj aplikaciji Berze.

Član 188.

Ukoliko član Berze želi da promeni namenu servera, odnosno klijentske radne stanice, kao i kada prestane da

koristi BelexFIX, bez obzira na razloge, član Berze je obavezan da o tome odmah obavesti Berzu.

Berza je obavezna da odmah, a najkasnije u roku od pet radnih dana, deinstalira server, odnosno klijentsku radnu stanicu i iste isključi iz BelexFIX, nakon čega član Berze može vršiti promene namene datog servera, odnosno radne stanice.

Član 189.

Kod korišćenja BelexFIX primenjuje se princip ravnopravnosti, koji podrazumeva:

- 1) jednaku mogućnost pristupa BelexFIX svim Korisnicima sistema,
- 2) da podaci koji se emituju iz BelexFIX su istovremeno dostupni svim Korisnicima sistema.

BelexFIX obezbeđuje ravnopravni tretman svih naloga za trgovanje primljenih na server BelexFIX.

Član 190.

Članu Berze zabranjeno je da zloupotrebljava ovlašćenje za pristup i korišćenje BelexFIX, odnosno da isti koristi suprotno odredbama ovih Pravila, kao i odlukama, merama i uputstvima izrađenim u skladu sa ovim Pravilima.

Član 191.

BelexFIX pristupa se korišćenjem sertifikata dodeljenog članu Berze i pomoću individualnog korisničkog imena i lozinke koju Berza dodeljuje na ime ovlašćenog brokera, koji je dužan da istim isključivo lično, pristupa i koristi BelexFIX.

Berza inicijalno definiše lozinku iz stava 1. ovog člana, a ovlašćeni broker je dužan da je odmah prilikom prvog pristupa BelexFIX izmeni i ne sme je saopštavati, niti na drugi način učiniti dostupnom drugim licima.

U slučaju da neovlašćeno lice dođe u saznanje lozinke iz stava 2. ovog člana, ovlašćeni broker je dužan da odmah promeni lozinku i o tome obavesti Berzu.

Član Berze čiji je ovlašćeni broker iz stava 3. ovog člana, odgovara za sve posledice eventualne štete prouzrokovane u slučaju da je došlo do zloupotrebe otkrivene lozinke iz razloga nepoštovanja obaveze iz stava 3. ovog člana.

Član 192. (brisan)

Član 193.

Član Berze može da razvija i koristi svoje sopstvene interne aplikacije, pod uslovom da iste ne ugrožavaju funkcionisanje BelexFIX.

Aplikacije iz stava 1. ovog člana, ne mogu se razvijati, niti instalirati na serveru i klijentskoj radnoj stanici.

U slučaju ugrožavanja BelexFIX, sa servera, odnosno klijentskih radnih stanica, Berza može ograničiti ili zabraniti njihovo korišćenje.

Član 194.

Član Berze je u potpunosti odgovoran za prosleđivanje naloga za trgovanje u BelexFIX, kao i za ispravnost i potpunost podataka sadržanih u tim nalogima.

Članovi Berze su dužni da obezbede tehničke, organizacione i kontrolne mehanizme u cilju obezbeđivanja uslova da nalozi prosleđeni BelexFIX svojim obimom, cenom ili drugom karakteristikom, ne mogu ugroziti regularnost i ispravnost trgovanja i integritet tržišta.

Član 195.

Član Berze je obavezan da ovlašćenim licima Berze omogućujući da neometano u svakom trenutku izvrše reviziju

tehničke opreme člana Berze, prate način korišćenja opreme i poštovanje odredbi ovih Pravila.

U cilju kontrole rada BelexFIX, Berza može, ako drugačije nije određeno ugovorom iz člana 183. ovih Pravila, bez saglasnosti člana Berze, na svim delovima BelexFIX, instalirati poseban softver za praćenje rada svih elemenata BelexFIX i/ili koristiti druga tehničko-tehnološka sredstva i alate za nadzor i kontrolu rada celokupnog BelexFIX.

Ovlašćena lica Berze su obavezna da poslove iz stava 1. i 2. ovog člana vrše uz najmanje moguće ometanje tekućih aktivnosti trgovanja člana Berze.

Član 196.

Berza je obavezna da u BelexFIX omogući pristup informacijama o nalogima, cenama i obimu trgovanja Korisnicima sistema, a u skladu sa njihovim ovlašćenjima i tehničkim mogućnostima opreme koju koriste.

Članovi Berze su dužni da sa informacijama koje su im dostupne u smislu stava 1. ovog člana, postupaju u skladu sa odredbama ovih Pravila.

Član 197.

Berza je ovlašćena da koristi, proverava i proučava podatke dobijene iz BelexFIX i da objavljuje iste u skladu sa svojim aktima.

Član 198.

Članovi Berze su dužni da odmah, bez odlaganja obaveste Berzu o svakom događaju usled kog su onemogućeni da koriste BelexFIX, u smislu da istom pristupaju, ispostavljaju naloge za trgovanje, ili izvode drugu operaciju u BelexFIX.

U slučaju iz stava 1. ovog člana Korisnicima sistema je na raspolaganju sistem podrške korišćenja BelexFIX, postavljen od strane Berze, a koji naročito obuhvata davanje usmenih instrukcija i uputstava i preduzimanje aktivnosti na otklanjanju uzroka iz stava 1. ovog člana, od strane ovlašćenih lica Berze.

U slučaju nemogućnosti daljinskog pristupa BelexFIX, članovi Berze mogu koristiti pomoćne radne stanice u skladu sa odredbama ovih Pravila i drugih akata Berze.

Odmah po prestanku uslova iz stava 1. ovog člana, članovi Berze su obavezni da o tome obaveste Berzu.

Član 199.

Za potrebe člana Berze u cilju pružanja pomoći u otklanjanju problema vezanih za pristup i korišćenje BelexFIX, a koji su po svojoj prirodi takvi da ih član Berze uz odgovarajuće uputstvo ovlašćenih lica Berze može sam otkloniti, ovlašćena lica Berze pružaju pismenu ili usmenu podršku članu Berze, korišćenjem svih primerenih sredstava komunikacije.

Za komunikaciju sa licima iz stava 1. ovog člana, Korisnicima sistema Berza obezbeđuje odgovarajući broj telefonskih linija i drugih primerenih komunikacionih sredstava.

Na postupak komunikacije člana Berze i Berze u slučaju postojanja potrebe za pružanjem podrške Berze članu Berze, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila o uspostavljanju uslova za pristup i korišćenje BelexFIX sa rezervnog sajta člana Berze.

Član 200.

Berza obavlja poslove:

- 1) održavanja i podešavanja klijentskih aplikacija za server i klijentske radne stanice,

- 2) zamene stare verzije novom verzijom klijentske aplikacije,
- 3) modifikacije i druge poslove u vezi klijentske aplikacije.

Berza ne obavlja poslove instalacije, održavanja i tehničke podrške za funkcionisanje hardvera i sistemskog softvera na opremi člana Berze.

Član 201.

Berza odgovara za ispravnost funkcionisanja klijentske aplikacije pod uslovima utvrđenim ovim Pravilima i odgovara za štetu nastalu članu Berze, njegovim klijentima ili trećim licima samo u slučaju kada je ista nastala iz razloga neispravnog funkcionisanja klijentske aplikacije prouzrokovanog nemarom ili namerno učinjenom greškom zaposlenog Berze.

Član 202.

Berza ne odgovara za:

- 1) nemogućnost delimičnog ili potpunog korišćenja BelexFIX, usled prestanka rada telekomunikacionih linija ili kvara na lokaciji člana Berze, nastalog iz razloga više sile ili zbog greške, odnosno nepravilnog rukovanja opremom od strane člana Berze;
- 2) nepravilnost u radu sistemskog softvera i hardvera na opremi člana Berze;
- 3) nepravilnu ili nepotpunu obradu ili prenos podataka;
- 4) greške člana Berze u korišćenju BelexFIX ili izmene na konekciji do BelexFIX;
- 5) greške u procedurama koje se koriste za omogućavanje normalnog funkcionisanja BelexFIX u vanrednim situacijama koje obuhvataju razloge više sile;
- 6) nemogućnost delimičnog ili potpunog korišćenja BelexFIX usled problema nastalih u toku prelaska sa glavnog na rezervni sajt člana Berze, odnosno prelaska sa rezervnog na glavni sajt člana Berze.
- 7) druge probleme, greške ili nepravilnosti u BelexFIX, a koji su uzrokovani radnjama trećih lica, neočekivanim okolnostima ili događajima na koje Berza nije mogla uticati, odnosno koji su van kontrole Berze, kao i u slučaju kada je instalaciju, podešavanje i održavanje hardverskih i softverskih komponenti opreme člana Berze i druge radnje nije vršila Berza vršilo treće lice u skladu sa ugovorom iz člana 183. ovih Pravila.

Član 203.

U slučaju više sile ili nastupanja okolnosti kod članova Berze, a na koje isti nisu mogli uticati (kao što su iznenadni kvarovi ili druga oštećenja na eksternim uređajima i instalacijama ili oštećenja opreme nastala od strane trećeg lica, krađa i sl), zbog kojih, prema proceni Berze veći broj članova Berze ne može istovremeno, ravnopravno i pod jednakim uslovima pristupiti ili koristiti BelexFIX koji je u funkciji, Berza shodno primenjuje odredbu člana 177. ovih Pravila.

Pod većim brojem članova Berze u smislu stava 1. ovog člana, podrazumeva se (alternativno):

- 1) više od 40% od ukupnog broja članova Berze, ili
- 2) manje od 40% od ukupnog broja članova Berze ukoliko isti mereno učešćem u ukupnoj vrednosti prometa članova Berze, prema poslednjem mesečnom izveštaju Berze koji je dostavljen Komisiji za hartije od vrednosti, ostvaruju više od 50% prometa.

Član 204.

Ako ovlašćena lica Berze u toku trajanja trgovanja, utvrde da se radnjama sa servera, odnosno klijentske radne stanice člana Berze prouzrokuje ometanje normalnog funkcionisanja BelexFIX, Berza će iz BelexFIX privremeno isključiti server tog člana Berze, navodeći razloge za isključenje i upozoriti člana Berze da prestane sa datim radnjama.

Član Berze je dužan da odmah preduzme sve aktivnosti na prestanku radnji iz stava 1. ovog člana, ili otklanjanju njihovih uzroka i da o tome odmah obavesti Berzu, koja će ceneći njegov izveštaj o preduzetim aktivnostima, ponovo uključiti njegov server na BelexFIX.

Član Berze u smislu ovog člana, odgovoran je za štetu učinjenu radnjama iz stava 1. ovog člana, prema Berzi i drugim korisnicima sistema i njihovim klijentima.

Član 205.

Član Berze i ovlašćeni broker odgovorni su za svako postupanje suprotno odredbama ovih Pravila.

U slučajevima iz stava 1. ovog člana, kao i u slučaju ponovljenih radnji iz člana 204. ovih Pravila, Berza isključuje server, odnosno klijentsku radnu stanicu iz BelexFIX, o čemu obaveštava člana Berze, navodeći razloge isključenja.

2. Uslovi za pristup i korišćenje BelexFIX putem BelexFIXAPI modula

Član 206.

Berza svim članovima Berze omogućava da na ravnopravan način i pod uslovima utvrđenim ovim Pravilima, a u postupku uređenom uputstvom Berze, koriste BelexFIXAPI modul.

BelexFIXAPI modul omogućava korišćenje sledećih FIXAPI servisa Berze:

- 1) automatsko elektronsko ispostavljanje naloga za trgovanje u BelexFIX, iz korisničke aplikacije u BelexFIX (ne uključujući naloge za blok transakcije);
- 2) automatski elektronski prenos informacije o statusu naloga u Knjizi naloga i informacija o statusu zaključnica u Knjizi zaključnica iz sistema BelexFIX u korisničku aplikaciju;

Pored FIXAPI servisa iz stava 3. ovog člana, Berza može razvijati i druge FIXAPI servise.

FIXAPI servisi Berze nisu raspoloživi na pomoćnim radnim stanicama Berze.

Član 207.

BelexFIXAPI modul može koristiti član Berze čiju je korisničku aplikaciju, u delu funkcionalnosti koja omogućava elektronsko povezivanje korisničke aplikacije sa BelexFIX putem BelexFIXAPI modula (u daljem tekstu: FIXAPI funkcionalnost), Berza sertifikovala u postupku uređenom uputstvom iz člana 206. ovih Pravila.

Član 208.

Postupak za odobrenje članu Berze da pristupa i koristi BelexFIX putem BelexFIXAPI modula započinje na osnovu njegovog pismenog zahteva upućenog Berzi. Uz zahtev, podnosi se ugovor o korišćenju BelexFIXAPI modula (čiju formu i sadržinu utvrđuje Direktor Berze), potpisan i overen od strane podnosioca zahteva

Po prijemu zahteva iz stava 1. ovog člana, Berza isporučuje članu Berze BelexFIXAPI modul sa pripadajućom dokumentacijom (u svrhu razvoja FIXAPI funkcionalnosti) i vrši instalaciju BELEXFIX API modula na server člana Berze, daljinski sa lokacije Berze.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, član Berze koji ima zaključen ugovor sa Berzom iz člana 183. ovih Pravila, sam vrši instalaciju BelexFIXAPI modula na svom serveru.

Izuzetno, u slučaju da se iz zahteva iz stava 1. ovog člana može utvrditi da član Berze namerava da koristi aplikaciju čiju je FIXAPI funkcionalnost Berza već sertifikovala, sprovodi se skraćeni postupak implementacije FIXAPI aplikacije člana Berze, koji obuhvata samo probno trgovanje koje se odvija na produkcionim okruženjima člana Berze i Berze.

Član 209.

Pre puštanja u produkcijski rad sertifikovane FIXAPI funkcionalnosti korisničke aplikacije, Berza sa svoje strane potpisuje i overava ugovor iz člana 208. ovih Pravila, sa sa kojim danom se taj ugovor smatra zaključenim.

Član 210.

Član Berze koji je zaključio ugovor iz člana 209. ovih Pravila, dužan je da u funkciji ima i najmanje jednu klijentsku radnu stanicu sa instaliranom klijentskom aplikacijom za pristup i korišćenje BelexFIX.

Član 211.

U slučaju izvršenih izmena na sertifikovanoj FIXAPI funkcionalnosti korisničke aplikacije, sprovodi se postupak njenog ponovnog testiranja i sertifikacije po postupku i na način iz članova 208. i 209. ovih Pravila.

Postupak ponovnog testiranja i sertifikacije u smislu stava 1. ovo člana, sprovodi se i u slučaju izmena drugih funkcionalnosti korisničke aplikacije, a koje su od uticaja na funkcionisanje sertifikovane FIXAPI funkcionalnosti korisničke aplikacije u smislu da:

- 1) mogu narušiti kompatibilnost korisničke aplikacija i BelexFIX ili
- 2) su posledica uvođenja nove funkcionalnosti korisničke aplikacije koja može uticati na komunikaciju sa BelexFIX.

Član Berze je dužan da o svakoj nameravanoj izmeni u smislu stavova 1. i 2. ovog člana, blagovremeno obavesti Berzu.

Nakon uspešno završenog ponovnog testiranja i sertifikacije u smislu stava 1. i 2. ovog člana, član Berze može početi sa korišćenjem izmenjene korisničke aplikacije.

Član 212.

Berza je obavezna da u slučaju izmena u BelexFIX koje uslovljavaju izmene u korisničkoj aplikaciji, u najkraćem mogućem roku članu Berze najavi predstojeće izmene i obavesti ga o detaljima istih, i utvrdi primeren rok za prilagođavanje Korisničke aplikacije izmenama u sistemu BelexFIX.

Berza će u zavisnosti od vrste i obima izmena iz stava 1. ovog člana proceniti da li je neophodno da član Berze nakon prilagođavanja korisničke aplikacije datim izmenama, izvrši ponovno testiranje i sertifikaciju FIXAPI funkcionalnosti korisničke aplikacije.

Ponovno testiranje i sertifikacija FIXAPI funkcionalnosti korisničke aplikacije u smislu stava 2. ovog člana vrši se po postupku koji je regulisan uputstvom Berze.

Član 213.

Ako ovlašćena lica Berze utvrde da korisnička aplikacija ometa normalno funkcionisanje BelexFIX i/ili ugrožava integritet BelexFIX, Berza će članu Berze, odmah, bez prethodne najave, suspendovati korišćenje BelexFIXAPI modula.

Član 214.

U slučaju iz člana 176. ovih Pravila, korišćenje BelexFIXAPI modula uređuje se posebnim aktom Berze (Disaster Recovery Plan).

Član 215.

Odredbe ovih Pravila kojim se regulišu prava, obaveze i odgovornosti članova Berze i Berze u vezi sa pristupom i korišćenjem BelexFIX putem klijentske radne stanice, shodno se primenjuju na pristup i korišćenje BelexFIX putem BelexFIXAPI modula.

X IZVEŠTAVANJE I EDUKACIJA

Član 216.

Berza dostavlja Komisiji za hartije od vrednosti obaveštenja i izveštaje u rokovima, sadržini i na način propisan Zakonom i podzakonskim aktom Komisije za hartije od vrednosti.

Član 217.

Izdavaoci su dužni da Berzi dostavljaju izveštaje, obaveštenja i informacije utvrđene Zakonom, podzakonskim aktima Komisije za hartije od vrednosti i aktima Berze, a na način utvrđen uputstvom ovih Pravila kojima reguliše način komunikacije Berze i izdavaoca.

Član 218.

Berza na svojoj internet stranici objavljuje izveštaje, informacije, odluke, obaveštenja i druge propisane podatke koje joj dostavi:

- 1) izdavalac u skladu sa Zakonom i odredbama ovih Pravila,
- 2) druga lica, posredstvom člana Berze, u svrhu izvršavanja obaveza koja imaju u skladu sa zakonom i izveštavanja regulisanog tržišta.

Objavu u smislu stava 1. ovog člana, Berza vrši pod uslovom da je lice iz stava 1. ovog člana dostavilo Berzi na objavu dokument u svemu u skladu sa uputstvom o postupku i načinu dostavljanja dokumentacije iz člana 65. ovih Pravila.

Član 219.

Berza vodi evidenciju o dostavljenim izveštajima javnog društva, hronološki prema vremenu prijema i vrsti izveštaja, i objavljuje ih na svojoj internet stranici.

Evidencija iz stava 1. ovog člana sadrži posebno:

- 1) naziv i sedište javnog društva;
- 2) naziv izveštaja javnog društva;
- 3) datum objavljivanja izveštaja javnog društva na internet stranici Berze.

Za izdavaoce čije su hartije od vrednosti uključene na regulisano tržište, Berza vodi i evidenciju o dostavljenim:

- 1) informatorima o izdavaocima;
- 2) godišnjim i polugodišnjim izveštajima izdavaoca u rokovima koji su utvrđeni Zakonom;
- 3) kvartalnim izveštajima izdavaoca hartija od vrednosti koje su uključene na listing regulisanog tržišta u rokovima koji su utvrđeni Zakonom.

Član 220.

Berza preko informacionog sistema vodi evidenciju o transakcijama finansijskim instrumentima koji su uključeni u trgovanje na regulisano tržište, odnosno MTP Belex.

Član 221.

Informacije o toku berzanskog sastanka koje nisu predmet javnog objavljivanja mogu biti raspoložive uz odobrenje Direktora Berze samo ovlašćenim licima zaposlenim na Berzi, odnosno licima koja po zakonu i aktima Berze imaju ovlašćenje da dobiju takve informacije, na njihov pisani zahtev, a uz prethodno pisano odobrenje Direktora Berze.

Član 222.

Berza objavljuje na svojoj internet stranici sledeće izveštaje:

- 1) dnevni izveštaj o trgovanju (koji sadrži podatke o trgovanju po tržišnim segmentima vrednosti indeksa;
- 2) nedeljni izveštaj koji sadrži podatke o trgovanju i strukturi prometa po segmentima i učešću u trgovanju članova Berze i vrednosti indeksa;
- 3) mesečni izveštaj koji sadrži podatke o trgovanju i strukturi prometa po segmentima i članovima Berze, vrednosti indeksa.

Član 223.

Berza obezbeđuje transparentnost pre i posle vršenja transakcije na način utvrđen Zakonom i pozakonskim aktima Komisije.

Berza putem Belex servisa omogućava distribuciju podataka iz trgovanja na Berzi, u realnom vremenu i van realnog vremena.

Obim i uslovi distribucije i korišćenja podataka iz stava 1. ovog člana, utvrđuju se posebnim ugovorom koji korisnik zaključuje sa Berzom zavisno od vrste servisa i usluga.

Član 224.

Članovi Berze ne smeju distribuirati, saopštavati ili analizirati informacije, analize, komentare i saopštenja Berze i plasirati ih i objavljivati javnosti pod svojim imenom, bez navođenja njihovog izvora.

Član 225.

Članovi Berze i njihovi zaposleni u komuniciranju sa javnošću i davanju preporuka dužni su da poštuju odredbe Zakona, podzakonskih akata, kao i načela etičkog kodeksa u skladu sa ovim Pravilima.

Član Berze je obavezan da informacije iz delokruga rada Berze daje u izvornom obliku.

**Član 226.
(brisan)****Član 227.**

Berza izdaje službeno glasilo – „Bilten“ - u kome se objavljuju podaci o trgovanju hartijama od vrednosti, informacije o statusu i radu Berze, informacije o radu članova Berze, tekstovi akata Berze koji se po odluci donosioca objavljuju u glasilu Berze, posebni dodaci i drugi podaci koje odredi Direktor Berze.

Svi podaci, vesti, informacije i akta objavljeni u Biltenu su zvanični.

Berza izdaje Bilten po pravilu jednom mesečno, u elektronskom i/ili štampanom formatu, a u skladu sa potrebama mogu se izdavati i posebna izdanja.

1. Edukacija**Član 228.**

Berza organizuje edukativnu delatnost za zaposlene Berze, za zaposlene članova Berze, predstavnike medija, kao i za druga lica u formi kurseva, seminara, predavanja, prezentacija, kao i u drugim oblicima.

Berza može edukativne programe organizovati i u saradnji sa obrazovnim, naučnim i drugim institucijama.

Predmet edukativne delatnosti je berzansko poslovanje i njegovi pojedini aspekti.

Svrha edukacija je u širenju znanja o finansijskom tržištu, berzanskom poslovanju, hartijama od vrednosti i drugim finansijskim instrumentima, ekonomskim i pravnim pitanjima iz ove oblasti, u cilju povećanja kruga potencijalnih učesnika u trgovanju i pravovremenog i tačnog informisanja javnosti.

Član 229.

Berza može organizovati edukativne obuke za sticanje znanja ili unapređenje znanja i veština potrebnih za obavljanje poslova na finansijskom tržištu.

Član 230.

Berza organizuje izdavačku delatnost. Predmet izdavačke delatnosti su publikacije o finansijskom tržištu i njegovim pojedinim aspektima.

Berza učestvuje u izdavačkoj delatnosti drugih izdavača, kada su njen predmet publikacije o različitim pitanjima poslovanja na finansijskom tržištu.

XI REŠAVANJE SUKOPA INTERESA**Član 231.**

Berza i članovi Berze, članovi organa i zaposleni Berze i članova Berze, dužni su da u slučaju sukoba svojih interesa sa interesima drugih učesnika na tržištu kapitala i u svrhu održavanja fer, pravičnog i transparentnog tržišta, postupe na način kojim se štite interesi tržišta kapitala.

Sukob interesa postoji kada lice iz stava 1. ovog člana odlučuje ili učestvuje u donošenju odluke za koji ima lični interes ili je blisko povezano sa licem na koga se data odluka odnosi, a imajući u vidu okolnosti iz kojih se može logično i životno pretpostaviti da postojanje takvog odnosa može (svesno ili nesvesno) umanjiti njegovu objektivnost i nepristranost u donošenju date odluke.

Sukob interesa u smislu odredbi ovog člana postoji na primer (ali ne samo) u slučajevima kada lice iz stava 1. ovog člana odlučuje o pitanju za koje je direktno ili indirektno zainteresovan poslodavac tog lica, odnosno drugo lice kome lice iz stava 1. ovog člana pruža konsultantske ili druge poslovne usluge ili je sa tim licem u značajnoj poslovnoj ili životnoj vezi (poslovni partne, bračni drug, srodnik i slično)

U slučaju postojanja sumnje da bi lice iz stava 1. ovog člana moglo da dođe u sukob interesa u smislu odredbi ovog stava, pokreće se postupak pred Upravnim odborom Berze radi utvrđivanja da li u konkretnom slučaju postoji sukob interesa i ukoliko postoji preporučuje mere i postupke za izbegavanje mogućih negativnih posledice tog sukoba.

Berza će postupak pred Upravnim odborom pokrenuti na sopstvenu inicijativu ili po predlogu lica iz stava 1. ovog člana, kao i lica koje je u saznanju razloga zbog kojih, prema odredbama ovog člana, postoji sumnja o postojanju sukoba interesa.

U slučaju da Upravni odbor Berze odlučuje o sukobu interesa člana Upravnog odbora Berze, taj član biće izuzet iz odlučivanja o datom pitanju.

XII UPRAVLJANJE RIZICIMA, LIČNE TRANSAKCIJE I SPREČAVANJE ZLOUPOTREBE POVERLJIVIH ILI INSAJD INFORMACIJA

Član 232.

Berza kontinuirano vrši identifikaciju i procenu rizika usklađenosti poslovanja Berze, kao i identifikaciju izvora eventualne neusklađenosti poslovanja Berze. Pod identifikacijom procene rizika podrazumeva se proces prepoznavanja događaja koji su, ili mogu biti potencijalni izvor rizika usklađenosti poslovanja Berze, te kvalitativnu procenu potencijalnih slabosti, potrebu za preduzimanjem korektivnih mera u organizaciji posla, odgovornost za nastalu izloženost riziku i predlog za prevazilaženje problema.

Berza realizuje sprovođenje mera i postupaka za (1) sprečavanje razmene insajderskih, poverljivih i/ili javno nedostupnih informacija kojima Berza raspolaže (2) realizaciju procedura za lične transakcije relevantnih lica ugovaranjem sa zaposlenima Berze obaveze deklarisanja njihovih investicionih računa i investicionih aktivnosti, uključujući i lica koja su sa njima povezana.

Članovi uprave daju izjavu pod punom materijalnom i krivičnom odgovornošću da su upoznati da oni i sa njima povezana lica mogu ulagati sredstva u hartije od vrednosti koje su uključene na segmente regulisanog tržišta, odnosno MTP Belex, ako takvo ulaganje nije u suprotnosti sa odredbama Zakona i podzakonskih akata, odnosno suprotna načelima poslovanja (sukob interesa, zabrana korišćenja privilegovanih informacija, zabrana manipulacije, zabrana širenja neistinitih informacija, poslovna tajna...).

Pitanja iz stava 1. i 2. ovog člana, kao i mere i postupci za utvrđivanje i upravljanje rizicima Berze, bliže se uređuju pravilnikom Berze kojim se uređuje unutrašnja organizacija poslovanja Berze.

XIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 233. (brisan)

Član 234.

Odredbe ovih Pravila koje se odnose na fazu trgovanja na zatvaranju neće se primenjivati do donošenja posebne odluke Upravnog odbora o aktiviranju trgovanja u fazi zatvaranja.

Član 235.

Primarno trgovanje hartijama od vrednosti (javna ponuda hartija od vrednosti u postupku izdavanja), može se po zahtevu izdavaoca organizovati na Berzi, metodama trgovanja utvrđenim ovim Pravilima, shodnom primenom odredbi ovih Pravila koje se odnose na prvo trgovanje.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, a u vezi sa članom 21. stav 1. tačka 1. Zakona, ako je izdavalac u prospektu čije je objavljivanje odobrila Komisija za hartije od vrednosti, utvrdio kriterijume i uslove u skladu sa kojima se utvrđuje konačna cena u ponudi, odnosno najviša cena u ponudi, AZF se utvrđuje u skladu sa podacima iz datog prospekta.

Indikativna cena za primarno trgovanje utvrđuje se u visini cene koju odredi izdavalac u svom zahtevu iz stava 1. ovog člana, a saglasno podacima iz odobrenog prospekta u skladu sa Zakonom.

Član 236.

Autentično tumačenje odredaba ovih Pravila na obrazloženi zahtev, u pisanoj formi, daje Upravni odbor Berze.

Naslovi pojedinih glava, kao i podnaslovi u okviru glava ovih Pravila služe isključivo za lakše snalaženje u tekstu i nemaju značaj prilikom tumačenja pojedinih odredbi ovih Pravila.

Na obrazloženi zahtev, u pisanoj formi, Upravni odbor Berze daje mišljenje kada je to potrebno radi primene i sprovođenja odredbi ovih Pravila.

Član 237.

Bliža uputstva za sprovođenje odredbi ovih Pravila donosi direktor Berze.

Član 238.

Ova Pravila i sve njihove izmene i dopune objavljuju se na internet stranici Berze narednog dana od dana dobijanja saglasnosti Komisije za hartije od vrednosti i stupaju na snagu protekom roka od 8 (osam) dana od dana objavljivanja.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, iz opravdanih razloga koji nalažu hitnost u primeni izmena i dopuna ovih Pravila, utvrđenih odlukom prilikom njihovog donošenja, ista mogu stupiti na snagu ranije.

Član 239.

Članovi Berze koji imaju taj status na dan stupanja na snagu ovih Pravila, kao i u slučaju promene ovih Pravila usled kojih su promenjeni uslovi za članstvo na Berzi, zadržavaju taj status pod uslovom da obezbede ispunjenost uslova za članstvo utvrđenih Pravilima, te dostave nedostajuću dokumentaciju iz članova 9. i 16. ovih Pravila, odnosno dokaze o obezbeđenosti izmenjenih uslova za članstvo u smislu ovog stava, najkasnije u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovih Pravila.

Članu Berze koji ne postupi na način utvrđen prethodnim stavom ovog člana, Berza će oduzeti status člana Berze.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, Upravni odbor Berze može članu Berze utvrditi primeren rok, koji ne može biti duži od dva meseca, u kom roku je član Berze dužan da postupi u svemu u skladu sa stavom 1. ovog člana. U slučaju da po proteku utvrđenog roka član Berze i dalje nije postupio u skladu sa obavezom iz stava 1. ovog člana, Upravni odbor donosi rešenje o prestanku statusa člana Berze.

Član 240.

Ovlašćeni brokeri članova Berze koji imaju taj status na dan stupanja na snagu ovih Pravila, dužni su da se obuču za rad na BelexFIX saglasno odredbama ovih Pravila, u terminu koji im odredi Berza.

Ovlašćenom brokeru člana Berze koji ne postupi na način utvrđen prethodnim stavom ovog člana, Berza će oduzeti status ovlašćenog brokera člana Berze.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, Direktor Berze može ovlašćenom brokeru utvrditi novi termin za obuku na BelexFIX, a ovlašćeni broker je dužan da se odazove pozivu Berze i uspešno se obuču za rad na BelexFIX. U suprotnom, Direktor Berze donosi rešenje o prestanku dozvole za trgovanje tom ovlašćenom brokeru.

Ovlašćeni broker koji je istovremeno i jedan od direktora člana Berze, zadržava status ovlašćenog brokera pod uslovom da član Berze koji ga je imenovao za obavljanje poslova na Berzi, dostavi Berzi nedostajuću izjavu iz člana 16. stav 2. tačka 2) podtačka (3) ovih Pravila, u roku od petnaest dana od dana stupanja na snagu ovih Pravila. U

slučaju da član Berze ne dostavi nedostajuću izjavu, shodno se primenjuju odredbe stava 2. i 3. ovog člana.

Član 241.

Hartije od vrednosti primljene na Prime Market berzanskog tržišta do dana stupanja na snagu ovih Pravila, smatraju se uključenim na Prime Listing regulisanog tržišta danom stupanja na snagu ovih Pravila.

Hartije od vrednosti primljene na Standard Market berzanskog tržišta do dana stupanja na snagu ovih Pravila, smatraju se uključenim na Standard Listing regulisanog tržišta danom stupanja na snagu ovih Pravila.

Hartije od vrednosti uključene na vanberzansko tržište do dana stupanja na snagu ovih Pravila, razvrstavaju se na Open Market ili MTP Belex, zavisno:

- 1) da li je u trgovanju hartijom od vrednosti bilo zaključenih transakcija u periodu od 180 dana koji prethodi danu dobijanja saglasnosti Komisije za hartije od vrednosti na ova Pravila (u daljem tekstu: dan preseka);
- 2) da li je hartija od vrednosti na dan preseka označena posebnom oznakom «BP» (bez prospekta)
- 3) da li hartija od vrednosti na dan preseka ispunjava uslove iz člana 64. ovih Pravila.

Ukoliko je prema podacima Berze, po završetku berzanskog sastanka na dan preseka:

- 1) bilo zaključenih transakcija hartijom od vrednosti u smislu stava 3. tačke 1) ovog člana i ista ne nosi oznaku „BP“, te ispunjava uslove iz člana 64. stav 1. ovih Pravila, data hartija od vrednosti smatra se uključenom na Open Market;
- 2) nije bilo zaključenih transakcija hartijom od vrednosti u smislu stava 3. tačke 1) ovog člana ili ista nosi oznaku „BP“, ili ne ispunjava uslove iz člana 64. stav 1. ovih Pravila, data hartija od vrednosti smatra se uključenom na MTP Belex;

Član 242.

Opređenje tržišnog segmenta kome pripada pojedinačna hartija od vrednosti iz člana 241. ovih Pravila, izvršiće se odlukom Direktora Berze bez donošenja odluka o izmenama i dopunama pojedinačnih odluka o prijemu hartija od vrednosti na berzansko tržište, odnosno odluka o uključanju hartija od vrednosti na vanberzansko tržište donetih do dana primene ovih Pravila. Pregled hartija od vrednosti prema opredeljenim tržišnim segmentima, objavljuje se na internet stranici Berze.

Član 243.

Do donošenja odluke Upravnog odbora o primeni, u trgovanju hartijama od vrednosti, modela zone fluktuacije AZF u kombinaciji sa SZF i/ili DZF saglasno ovim Pravilima, u trgovanju hartijama od vrednosti primenjivaće se model zone fluktuacije u smislu odredbi ovih Pravila koji sadrži samo AZF.

Član 244.

Nalozima za trgovanje koji su do dana stupanja na snagu ovih Pravila ispostavljeni u BelexFIX, a koji su po vremenu trajanja opredeljeni kao nalog do dana, odnosno nalog do opoziva, u roku trajanja od najduže 90 dana od dana ispostavljanja, važe do isteka datog roka.

Član 245.

Postupci koji su pred Berzom pokrenuti do dana stupanja na snagu ovih Pravila, a na osnovu Pravila (broj: 04/2-3821/07, sa izmenama i dopunama broj: 04/2-236/08, 04/2-1020/08, 04/2-3153/08, 04/2-3154/08 i 04/2-690/09) i pravilnika donetih na osnovu tih Pravila, okončaće se u skladu sa tim aktima Berze.

O trajanju privremene obustave trgovanja hartijama od vrednosti utvrdjenim na osnovu odredbi Pravila koja su

bila na snazi do dana stupanja na snagu izmena i dopuna Pravila (04/2 br. 12143-1/15), a iz razloga neusaglašenosti podataka o broju (količini) hartija od vrednosti uključenih na tržište Berze sa podacima Centralnog registra, Berza će odlučiti saglasno izmenjenim i dopunjenim Pravilima (04/2 br. 12143-1/15).

Član 246.

Nakon stupanja na snagu ovih Pravila, ostaju na snazi pravilnici, odluke, uputstva, rešenja i druga akta koje je Berza donela do dana stupanja na snagu ovih Pravila, izuzev odredbi datih akata koje su u suprotnosti sa ovim Pravilima u kom slučaju se direktno primenjuju odredbe ovih Pravila.

Član 247.

Ugovori zaključeni sa izdavaocima čije su hartije od vrednosti uključene na berzansko tržište ili vanberzansko tržište do dana stupanja na snagu ovih Pravila, Berza neće otkazivati danom stupanja na snagu ovih Pravila i isti, do zaključenja novih ugovora kojima se regulišu međusobna prava i obaveze u vezi sa uključanjem i organizovanjem trgovanja hartijama od vrednosti saglasno ovim Pravilima, važe u svim odredbama zaključenog ugovora izuzev onih koje su u suprotnosti sa ovim Pravilima u kom slučaju se direktno primenjuju odredbe ovih Pravila.

Izdavaoci čije su hartije od vrednosti razvrstane saglasno članu 241. ovih Pravila, bez podnošenja posebnog zahteva, dužni su da Berzi dostave instrument obezbeđenja plaćanja iz člana 65. stav 2. tačka 3) ovih Pravila.

Član 248.

Prospekti za organizovanje trgovanja na Berzi dostavljeni Berzi do dana stupanja na snagu ovih Pravila smatraće se informatorima o izdavaocu saglasno odredbama ovih Pravila.

Odredbe ovih Pravila koje se odnose na informator o izdavaocu primenjivaće se do nastupanja okolnosti da najmanje 1/2 izdavalaca od ukupnog broja izdavalaca čije su hartije od vrednosti uključene na regulisano tržište, odnosno MTP ima prospekt za izdavanje hartija od vrednosti javnom ponudu, odnosno uključenje na regulisano tržište ili MTP Belex odobren od strane Komisije za hartije od vrednosti.

Upravni odbor Berze posebnom odlukom utvrdiće nastupanje okolnosti u smislu stava 2. ovog člana i stavljanje van snage odredbi ovih Pravila o informatoru o izdavaocu.

Član 249.

U slučaju da izdavalac kod koga je u skladu sa propisima koji uređuju privatizaciju, doneta odluka o prodaji kapitala putem organizovanog tržišta u skladu sa propisima koji uređuju tržište hartija od vrednosti ne podnese Berzi zahtev za uključenje akcija na regulisano tržište u skladu sa Zakonom i ovim Pravilima, iste se uključuju na MTP Belex po zahtevu ministarstva nadležnog za poslove privrede (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Uz zahtev iz stava 1. ovog člana, Ministarstvo podnosi Berzi sledeću dokumentaciju i dokaze:

- 1) kopiju odluke iz stava 1. ovog člana kao i informaciju o tome da izdavalac nije u propisanom roku postupio u skladu sa datom odlukom;
- 2) poslednji godišnji finansijski izveštaj o poslovanju izdavaoca dostavljen nadležnom registru finansijskih izveštaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo.

Radi sagledavanja svih uslova za uključivanje i organizovanje trgovanja akcijama u skladu sa ovim članom, Berza može tražiti i dodatne dokaze i dokumentaciju.

Na uključenje akcija na MTP Belex saglasno odredbama ovog člana, kao i indikativnu cenu za prvo trgovanje datim akcijama, shodno se primenjuju odredbe ovih Pravila koje se odnose na uključenje hartija od vrednosti po zahtevu izdavaoca i utvrđivanje indikativne cene za prvo trgovanje na obrazložen predlog.

Akcije koje su uključene na MTP Belex u skladu sa odredbama ovog člana, na internet stranici Berze, označavaju se posebnom oznakom «BI» (bez informatora o izdavaocu), a koja oznaka se briše kada izdavalac datih hartija od vrednosti ispunio uslove iz člana 64. i 65. ovih Pravila.

Član 250.

Ova Pravila dostavljaju se Komisiji za hartije od vrednosti, na saglasnost.

Po dobijanju saglasnosti iz stava 1. ovog člana i saglasnosti na Pravilnik o tarifi Beogradske berze koji je dostavljen Komisiji za hartije od vrednosti u postupku usaglašavanja

Berze sa Zakonom, Pravila se objavljuju na internet stranici Berze.

Ova Pravila stupaju na snagu i primenjuju se protekom roka od 8 dana od dana objavljivanja na internet stranici Berze, izuzev članova 88. - 90. ovih Pravila koja se primenjuju počev od 21. maja 2012. godine.

Danom stupanja na snagu ovih Pravila prestaju da važe Pravila poslovanja Beogradske berze a.d. Beograd, broj: 04/2-3821/07, sa izmenama i dopunama broj: 04/2-236/08, 04/2-1020/08, 04/2-3153/08, 04/2-3154/08, 04/2-690/09 i 04/2-3043/09.

BEOGRADSKA BERZA
Upravni odbor

Olivera Zdravković, predsednik